

№ 2 (156) Лютий 2009

Здано до друку 30.01.2009 р.

Засновник і видавець:
Національний банк України

Адреса: вул. Інститутська, 9,
Київ-8, 01008, Україна

Журнал рекомендовано до друку Вченою радою
Київського національного економічного
університету ім. Вадима Гетьмана

Публікації в журналі Вищою атестаційною комісією
України визнано фаховими

Видається у комплекті з додатком "Законодавчі
і нормативні акти з банківської діяльності"

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ

просп. Науки, 7, Київ-28, 03028, Україна
тел./факс: (044) 524-96-25
тел.: (044) 527-39-44, 527-38-06, 525-38-25
E-mail: litvinova@bank.gov.ua
http://www.bank.gov.ua

Передплатний індекс 74132

© Вісник Національного банку України, 2009

ВІСНИК

Національного банку України

Щомісячний науково-практичний журнал
Національного банку України

Видається з березня 1995 року

ЗМІСТ

МАКРОЕКОНОМІКА

В.Міщенко

Шляхи подолання фінансово-економічної кризи в Україні 3

Р.Підви́соцький

Валерій Геець: "Каталізатором фінансової кризи в Україні була світова криза, але значна частина передумов має внутрішнє походження" 16

Індекси споживчих цін та цін виробників промислової продукції
в Україні у 1991–2008 рр. 64

Основні макроекономічні показники розвитку України у грудні 2002–2008 років 71

ФІНАНСОВИЙ РИНОК

О.Береславська

Чинники курсової нестабільності в Україні 8

Ф.Гусейнов

Економіко-правове регулювання іпотечних відносин в Азербайджані 44

Ринок державних цінних паперів України у грудні 2008 року 49

Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України
у грудні 2008 року 63

Офіційний курс гривні щодо євро, долара США та російського рубля
у 2008 році, встановлений Національним банком України 66

Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється
Національним банком України один раз на місяць (за грудень 2008 року) 67

Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється
Національним банком України щоденно (за грудень 2008 року) 68

Динаміка облікової ставки НБУ в 1992–2008 рр. 70

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

КІРЄВ О.І. (голова),	ПАЛАМАРЧУК А.Б.,
БУРЯК С.В.,	ПАСІЧНИК В.В.,
БАЖАЛ Ю.М.,	ПАТРИКАЦ Л.М.,
ГАЙДАР Є.Т.,	ПЕТРИК О.І.,
ГАЛЬ В.М.,	ПОДОЛІВ І.В.,
ГАЛЬЧИНСЬКИЙ А.С.,	РАЄВСЬКИЙ К.С.,
ГЕСЦЬ В.М.,	РИЧАКІВСЬКА В.І.,
ГРЕБЕНІК Н.І.,	САВЛУК М.І.,
ГРУШКО В.І.,	САВЧЕНКО А.С.,
ДОМБРОВСЬКИЙ Марек,	СЕНИЦЬ П.М.,
ІПАРІОНОВ А.М.,	СМОВЖЕНКО Т.С.,
КРАВЕЦЬ В.М.,	ФЕДОСОВ В.М.,
КРОТЮК В.Л.,	ХОФМАНН Лутц,
КРЮЧКОВА І.В.,	ШАРОВ О.М.,
ЛАНДІНА Т.В.,	ШЕВЦОВА О.Й.,
МАТВІЄНКО В.П.,	ШЛАПАК О.В.,
МЕЛЬНИЧУК М.О.,	ШУМИЛО І.А.,
МІЩЕНКО В.І.,	ЮЩЕНКО В.А.,
МОРОЗ А.М.,	ЯРЕМЕНКО С.О.,
ОСАДЕЦЬ С.С.,	ЯЦЕНЮК А.П.

РЕДАКЦІЯ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ НБУ

Головний редактор	ПАТРИКАЦ Л.М.
Заступник головного редактора	КРОХМАЛЮК Д.І.
Начальник відділу з випуску журналу "Вісник НБУ"	ПАПУША А.В.
Заступник начальника відділу — редактор з питань діяльності банків України, інформаційно-програмного забезпечення та розрахунків	ЗАЄЦЬ О.С.
Редактор з питань валютного регулювання та міжнародних банківських зв'язків	ПАЦЕРА М.М.
Редактор з питань законодавчого забезпечення діяльності банків та економічної освіти	ПІДВИСОЦЬКИЙ Р.В.
Відповідальний секретар	ЛІПІНСЬКА С.М.
Головний художник	КОЗИЦЬКА С.Г.
Літературний редактор	КУХАРЧУК М.В.
Дизайнери:	ПЛАТОНОВА Н.Г., ХАРУК О.В.
Коректор	СІЛЬВЕРСТОВА А.І.
Оператор	ЛИТВИНОВА Н.В.
Реклама і розповсюдження:	ГРИЦЕНКО М.Р., НЕВСЬКИЙ Д.О.
Фото:	НЕГРЕБЕЦЬКИЙ В.С., ПІДВИСОЦЬКИЙ Р.В.
Черговий редактор	ПАПУША А.В.

Журнал зареєстровано Держкомвидавом України
09.06.1994 р., свідоцтво КВ № 691

Дизайн: Редакція періодичних видань НБУ
Надруковано з готового оригінал-макета
відділом видавничого обслуговування
Господарсько-експлуатаційного управління НБУ

Адреса друкарні:
просп. Науки, 7, Київ-28, 03028, Україна

Формат 60 × 90 / 8
Друк на цифровому обладнанні
Фіз. друк. арк. 9.0
Умовн. друк. арк. 9.0
Обл.-вид. арк. 9.8
Тираж 2000 прим.

При передруку матеріалів, опублікованих у журналі,
посилання на "Вісник Національного банку України"
обов'язкове.

Редакція може публікувати матеріали
в порядку обговорення, не поділяючи думку автора.
Відповідальність за точність викладених фактів
несе автор, а за зміст рекламних матеріалів —
рекламодавець

БАНКИ УКРАЇНИ

Л.Щукін

Створення позитивного іміджу банківської системи в умовах кризи 14

Основні показники діяльності банків України на 1 січня 2009 року 19

Динаміка фінансового стану банків України на 1 січня 2009 року 52

Офіційний список банків України, включених до Державного реєстру банків 54

Банки, вилучені з Державного реєстру банків України
(24.06.1992 р. – 01.01.2009 р.) 61

ЦЕНТРАЛЬНИЙ БАНК

О.Костюк

Проблеми монетарної комунікації в контексті перспектив реалізації
інфляційного таргетування 20

БЕЗГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ

О.Засць

Плюси і мінуси карткового бізнесу в Україні 27

Н.Лапко

Система електронних платежів НБУ у 2008 році 29

В.Харченко, Р.Капралов

Банківські платіжні картки: передумови створення Єдиного
національного платіжного простору в Україні 32

А.Журков

Національна система масових електронних платежів: огляд розвитку
в четвертому кварталі 2008 року 38

НУМІЗМАТИКА І БОНІСТИКА

Про введення в обіг ювілейної монети "975 років м. Богуслав" 41

Про введення в обіг пам'ятної монети "Храмовий комплекс у с. Буки" 41

НОВІ КНИГИ

М.Зверяков, С.Науменкова

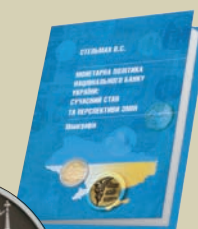
"Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан
та перспективи змін" 42

ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА

Л.Патрікац

Українські вузи інтегруються у світ 43

АНОТАЦІЇ 72

Експрес-аналіз

Володимир МіщенкоДиректор Центру наукових досліджень
Національного банку України.
Доктор економічних наук, професор

Шляхи подолання фінансово-економічної кризи в Україні

Світова фінансова криза набула масштабного характеру і стала серйозним викликом для багатьох країн світу, в тому числі й для України. Незважаючи на те, що протягом останніх років в економіці України відбувалося накопичення низки ризиків, зумовлених передусім макроекономічними чинниками, вітчизняні суб'єкти господарювання виявилися не готовими до такого розгортання подій.

У статті висвітлено причини виникнення фінансово-економічної кризи, охарактеризовано ризики розвитку економіки України в умовах глобальної нестабільності й обґрунтовано основні напрями реалізації грошово-кредитної політики Національного банку України з метою подолання наслідків кризи.

На сьогодні негативні тенденції в розвитку світової фінансової кризи, незважаючи на значні зусилля провідних країн світу і міжнародних фінансових організацій, спрямовані на їх приборкання, зберігаються. У США та країнах ЄС спостерігається швидкий спад виробництва і зниження рівня зайнятості населення. МВФ визнав, що його прогноз світової економіки на 2009 рік занадто оптимістичний і, ймовірно, буде переглянутий у бік зниження.

Негативні події на світових ринках суттєво вплинули і на економіку та фінансовий сектор України, хоча Національний банк докладав чималих зусиль (протягом вересня — січня 2009 року було прийнято понад 80 законодавчих і нормативних актів щодо стабілізації фінансового ринку) і країна мала підтримку з боку МВФ.

Однією з найважливіших причин розгортання фінансово-економічної нестабільності в нашій країні слід вважати стрімке зниження попиту на продукцію експортоорієнтованих галузей, зокрема металургійної, що відчутно вплинуло на показники діяльності підприємств реального сектору економіки. Справді, стрімке зниження попиту на експортну продукцію значною мірою зумовило скорочен-

ня обсягів промислового виробництва. Зокрема, за січень — листопад 2008 року темпи зниження обсягів продукції промисловості порівняно з відповідним періодом минулого року становили 0.7%. Найбільше зниження спостерігалося в текстильному виробництві, виробництві одягу, хутра (–5%); коксу, продуктів нафтопереробки (–15%); хімічній галузі (–6%); металургійному виробництві та виробництві готових металевих виробів (–7.6%).

Окремі антикризові заходи, вжиті Національним банком наприкінці 2008 року, були дещо жорсткими, однак адекватними ситуації, що склалася. Вони сприяли зниженню обсягів торгів із готівковою валютою. Зокрема встановлення обмежень на курс продажу долара США населенню на готівковому ринку й посилення вимог до заявок уповноважених банків щодо купівлі іноземної валюти забезпечили зниження обсягів спекулятивних операцій уповноважених банків на валютному ринку.

Не заперечуючи цей факт, зазначимо, що протягом останніх років в економіці України відбувалося накопичення внутрішніх дисбалансів, які доволі чітко проявили себе восени 2008 року внаслідок впливу зовнішнього фактора — світової фінансово-економічної кризи. Не з'ясовуючи причин їх виникнення, констатуємо лише пов'язані з ними ризики, основними серед яких є: ризики економічного зростання, розвитку зовнішнього сектору економіки, цінової стабільності, ризики функціонування системи державного управління та ризики фінансової системи. Тобто, як можемо переконатися, фінансові ризики та ризики банківської системи є лише частиною загальної сукупності економічних ризиків, зумовлених дисбалансами в системі макроекономічних показників і загальної стратегії розвитку економіки.

Для вітчизняної економіки така ситуація до певної міри виявилася несподіваною та непрогнозованою. Як з'ясувалося, ніяких резервів на такий випадок підприємства не мали і головні сподівання відтепер покладають на державну підтримку та фінансову допомогу з боку банківської системи. Зважаючи на високу ймовірність зниження у 2009 році темпів виробни-

цтва (за різними оцінками — від 5 до 15%), зростання безробіття та збільшення сумнівної і безнадійної заборгованості за кредитами як фізичних так і юридичних осіб, ситуація на фінансовому ринку також може значно ускладнитися [5].

Оскільки до жовтня 2008 року ситуація на вітчизняному фінансовому ринку та в банківській системі була доволі стабільною, але через посилення світової фінансової кризи та зазначених вище внутрішніх макроекономічних дисбалансів відбулося помітне зниження рівня ліквідності окремих банків, яке часом носило системний характер, та підвищення волатильності обмінного курсу гривні з чітко вираженим трендом у бік девальвації.

Усе це призвело до зростання критики дій уряду та органів монетарного регулювання, висування пропозицій адміністративного втручання в регулювання грошового ринку, і зокрема обмеження самостійності Національного банку, запровадження адміністративних методів регулювання валютного ринку, вжиття певних заходів, спрямованих на підтримку діяльності підприємств виключно за допомогою інструментів грошово-кредитної політики тощо. Тому, на наш погляд, наразі найактуальнішим є розуміння таких аспектів: *що саме залежить від дій Національного банку України та яким чином він може найбільш ефективно вплинути на ситуацію, що склалася в економіці України?*

Відповідно до міжнародного досвіду органи монетарної влади можуть впливати на стан економіки лише у короткостроковому періоді. За відсутності скоординованих дій у процесі здійснення інших видів економічної політики (фіскальної, промислової, торговельної, зовнішньоекономічної) будь-які заходи з боку центрального банку будуть неефективними та можуть призвести лише до зростання його витрат і нарощування інфляційних тенденцій [5].

Згідно з Конституцією України та Законом “Про Національний банк України” основною функцією НБУ є забезпечення стабільності грошової одиниці. Однак її можна трактувати по-різному, оскільки вона не достатньо чітко визначає, що, власне, є пріоритетом — внутрішня (цінова) чи зовнішня (курсова) стабільність грошової одиниці.

Виходячи з необхідності забезпечення внутрішніх потреб розвитку, не

Для подолання наслідків фінансово-економічної кризи необхідна взаємодія фінансового та нефінансового секторів економіки, узгодженість дій усіх органів державної влади та суб'єктів господарювання.

зовсім правильно ототожнювати стабільність гривні лише з незмінністю її обмінного курсу. Стабільність національної грошової одиниці в першу чергу визначається внутрішньою купівельною спроможністю на споживчому ринку. Тому досягнення цінової стабільності є важливішим завданням порівняно з дотриманням певного значення обмінного курсу. Більше того, в умовах відкритої економіки одночасне виконання обох завдань неможливе через високу мобільність капіталу. За таких умов регулювання обмінного курсу може здійснюватися лише у випадку суттєвого його впливу на рівень цін у країні внаслідок дисбалансів у структурі платіжного балансу країни.

Слід зазначити, що існуючий до 2008 року режим прив'язки обмінного курсу гривні до долара США був запроваджений ще у 1999 році і зіграв ключову роль стабілізатора у перехідний період економічного розвитку. Він забезпечував зниження інфляції та підтримував конкурентоспроможність економіки України на зовнішніх ринках. Стабільність курсу була дієвим інструментом монетарної політики щодо досягнення цінової стабільності, яка ще й досі відповідно до статті 1 Закону України “Про Національний банк України” визначена як “утримання системи цін на певному рівні шляхом підтримки стабільного курсу грошової одиниці України” [1]. Номінальний курсовий якір дав змогу проводити незалежну монетарну політику в умовах незначної відкритості економіка України для іноземного капіталу. Проте зростаюча фінансова лібералізація за відсутності гнучкого курсоутворення робить економіку країни вразливою до зовнішніх шоків, а антиінфляційний вплив курсової стабільності значно послаблюється.

Збереження у 2008 році фіксованого валютного курсу гривні вступало у протиріччя з ціллю щодо стримування інфляції і жодним чином не враховувало динаміку курсу долара США що-

до інших ключових валют (за останні два роки доллар США відносно євро послабив свої позиції майже на 20%). Це ускладнювало здійснення монетарної політики, коли виникла дилема: стримувати інфляцію чи зберігати фактично фіксований курс гривні?

Саме тому Національний банк взяв курс на поступову лібералізацію курсоутворення. Кілька років поспіль в Основних засадах грошово-кредитної політики Національний банк зазначає, що в своїй середньостроковій стратегії він орієнтується на необхідність поступового переходу до монетарного режиму, що базується на ціновій стабільності. В Основних засадах цілком обґрунтовано визначено необхідність перехідного періоду, протягом якого створюватимуться передумови для успішної зміни монетарного режиму. Однією з таких передумов є поступовий перехід до плаваючого обмінного курсу. Орієнтацію Національного банку на посилення гнучкості обмінного курсу відобразили зміни прогнозованого показника обмінного курсу гривні щодо долара США, внесені в Основні засади грошово-кредитної політики на 2008 рік (прогнозований показник курсу гривні з 15.09.2008 р. було визначено на рівні $4.85 \pm 4\%$, з 07.10.2008 р. — $4.85 \pm 8\%$, а з 27.10.2008 р. — вилучено з прогнозованих показників монетарної сфери).

Зокрема, протягом січня — серпня 2008 року на міжбанківському ринку спостерігалось стійке домінування валютної пропозиції, яка чинила ревальваційний тиск на курс гривні. Все це водночас із необхідністю зниження інфляційного тиску зумовило обґрунтованість рішення щодо надання курсовій динаміці більшої гнучкості, внаслідок чого 22 травня 2008 року гривню було ревальвовано на 4% — до 4.85 грн. за один доллар США. Це дало змогу усунути дисбаланси між ринковим та офіційним курсами гривні, зменшити пряму участь Національного банку в регулюванні валютного ринку шляхом проведення валютних інтервенцій, знизити їх вплив на ліквідність банківської системи та пропозицію грошей, послабити інфляційні тенденції, посилити гнучкість обмінного курсу відповідно до завдань, визначених у Основних засадах грошово-кредитної політики на 2008 рік.

Але враховуючи низку об'єктивних факторів, зумовлених особливістю структури вітчизняного фінансового ринку, Національний банк України

проводив лібералізацію режиму курсоутворення надзвичайно обережно та виважено.

В умовах стабільного економічного розвитку країни лібералізація валютного ринку практично не вплинула б на діяльність банківської системи та економіки країни в цілому. Поступове та поетапне запровадження механізмів диверсифікації та хеджування валютних ризиків на основі використання похідних фінансових інструментів, зниження рівня доларизації економіки, безперечно, сприятимуть розвитку валютного ринку та зменшенню залежності макроекономічної ситуації в країні від динаміки обмінного курсу. Однак світова фінансово-економічна криза змусила значно прискорити перехід від режиму прив'язки курсу гривні до долара США до гнучкого курсоутворення в умовах надзвичайно не вигідних для банківської системи, і в першу чергу — для Національного банку України.

Стрімке погіршення макроекономічної ситуації і зокрема стану платіжного балансу, обмеженість золотовалютних резервів, частковий вплив іноземного капіталу призвели до стрімкого зростання девальваційного тиску на валютному ринку. У відповідь на це Національний банк здійснив активні інтервенції в необхідних для стримування стрімкої девальвації розмірах. Зокрема у жовтні 2008 року з метою стабілізації валютного ринку Національний банк значно активізував свої операції на міжбанківському ринку. Загальний обсяг його інтервенцій у вересні — грудні 2008 року становив 10 435 млн. грн., у тому числі в жовтні — 4 114,8 млн. грн., листопаді — 3 398,6, грудні — 2 770,9 млн. грн. [8]. Посилення активності валютних інтервенцій Національного банку, спрямованих на підтримання стабільності курсу гривні, призвело до суттєвого зменшення обсягу міжнародних резервів України.

Скоординовані дії Національного банку України, спрямовані на мінімізацію негативного впливу фінансової кризи, сприяли зниженню обсягів торгів із готівковою валютою як за операціями її продажу, так і купівлі, що також певною мірою було зумовлено дефіцитом готівкової валюти. Запроваджені Національним банком адміністративні обмеження на валютному ринку сприяли зниженню спекулятивного тиску на національну валюту й обмежили девальваційний тренд на гривню. Зокрема, встанов-

лення жорстких обмежень на курс продажу долара США населенню на готівковому ринку й посилення вимог до заявок уповноважених банків щодо купівлі іноземної валюти забезпечили зниження обсягу спекулятивних операцій уповноважених банків на валютному ринку.

В Україні слід запровадити й інституційно оформити ефективну та постійно діючу систему моніторингу стабільності фінансової системи в цілому і банківського сектору зокрема.

Підтримання ліквідності банківських установ здійснювалося Національним банком виходячи з ситуації, що склалася на грошово-кредитному ринку, та відповідно до критеріїв ефективності, визначених у взаємоузгодженій позиції українського керівництва та експертів МВФ у рамках програми “стенд-бай” і вимог Основних засад грошово-кредитної політики.

З метою обмеження спрямування банками отриманих унаслідок рефінансування коштів на проведення спекулятивних операцій на валютному ринку, що може негативно позначитися на обмінному курсі національної валюти, Національним банком посилено вимоги щодо рефінансування банківських установ. Зокрема, для здійснення більш детального та оперативного аналізу ліквідності банків, які звертаються до Національного банку за підтриманням ліквідності, відповідно до Положення “Про регулювання Національним банком ліквідності банків України”, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 26.09.2008 р. № 378 (зі змінами), разом із заявкою на отримання кредитів Національного банку для підтримання ліквідності, незалежно від механізму рефінансування, банки повинні надавати інформацію щодо причин втрати своєї ліквідності.

З метою уникнення спекулятивних операцій та зловживань з боку банків, що призвели б до курсової нестабільності гривні, Національним банком України запроваджено цілу низку заходів, зокрема:

— встановлено обмеження на курс продажу долара США населенню на готівковому ринку (постанова № 319 від 11.10.2008 р.; лист від 30.10.2008 р.

№ 13-117/4609-14971; лист від 31.10.2008 р. № 13-117/4927-15056; лист від 03.11.2008 р. № 13-121/4971-15216; постанова № 353 від 05.11.2008 р.; постанова № 356 від 07.11.2008 р.);

— зобов'язано уповноважені банки після здійснення операцій з купівлі іноземної валюти у Національного банку надавати до 12.00 наступного робочого дня департаменту валютного регулювання інформацію стосовно розподілу фактично купленої у Національного банку іноземної валюти з метою виконання заявок і доручень клієнтів та за операціями самого банку, в тому числі в межах лімітів відкритої валютної позиції банку (лист № 13-117/4944-15078 від 31.10.2008 р.);

— заборонено стягнення уповноваженими банками комісійної винагороди під час здійснення операцій з купівлі-продажу готівкової іноземної валюти (лист від 29.12.2008 р. № 13-121/6230-18709);

— підтримка ліквідності банків, у тому числі через постійно діючу лінію рефінансування (надання кредитів “овернайт”) залежно від щоденної ситуації, яка складається на грошовому ринку, та прийняття рішення щодо задоволення заявки кожного окремого банку з урахуванням стану його ліквідності, кредитної активності й участі на міжбанківському кредитному ринку.

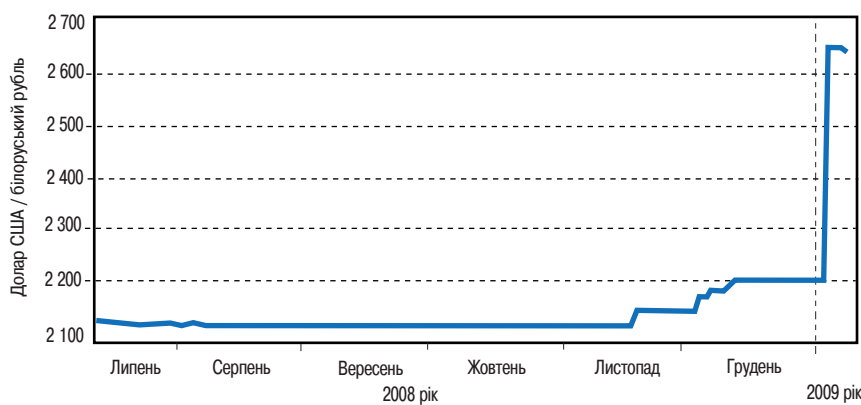
Крім цього, з метою сприяння формуванню ринкової вартості національної валюти і згладжування коливань обмінного курсу було запроваджено механізм валютних аукціонів, який продемонстрував достатню ефективність.

Зазначимо, що, крім низки об'єктивних внутрішніх факторів, необхідно враховувати й те, що девальвація номінального обмінного курсу відносно долара США, яку Україна переживає з кінця вересня 2008 року, є лише частиною більш широких міжнародних коригувань обмінних курсів, спричинених різкими змінами потоків капіталу та падінням товарних цін.

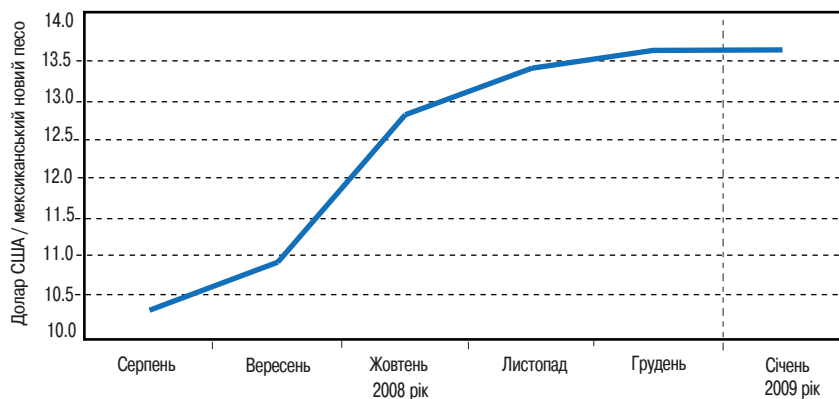
Суттєвий тиск на обмінні курси національних валют відчули багато країн світу. Наприклад, Білорусь у січні 2009 року протягом кількох днів здійснила 20-відсоткову девальвацію національної валюти (див. графік 1). Значний рівень девальвації валют спостерігався в Бразилії, Данії, Великобританії, Ісландії, Мексиці, Південній Кореї, Росії, Румунії, Угорщині, Швеції.

Така ситуація була зумовлена тим, що:

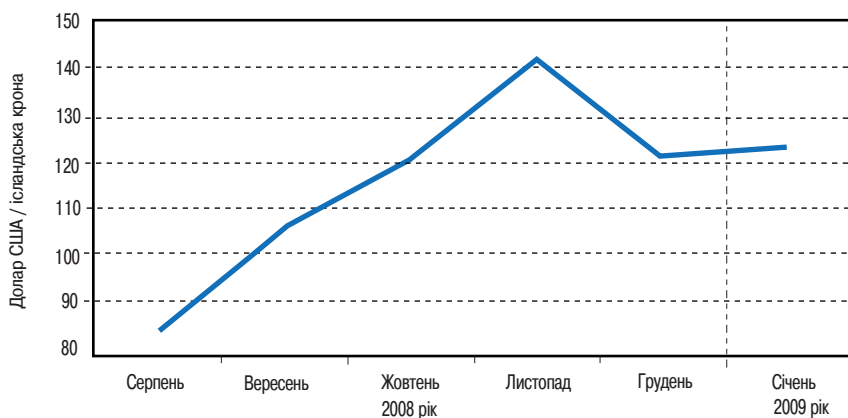
Графік 1. Динаміка курсу білоруського рубля щодо долара США в 2008–2009 рр.

Графік 2. Динаміка девальвації мексиканського нового песо щодо долара США в 2008–2009 рр.

Графік 3. Динаміка девальвації ісландської крони щодо долара США в 2008–2009 рр.

— підвищення рівня ризиків спричинило перетікання капіталу в ресурси казначейства США (що викликало зростання курсу американського долара), виведення капіталу з інших інвестиційних напрямів, зокрема з країн з економікою, що розвивається, та призвело до підвищення тиску на обмінні курси валют цих країн і до їх падіння;

— на тлі глобального уповільнення темпів економічного розвитку попит і ціни на деякі товари (наприклад, сталь) протягом кількох останніх місяців стрімко знизилися. Як результат, виникла потреба у збалансуванні платежів експортерів, що зумовило необхідність переоцінки обмінних курсів валют у країнах-експортерах.

Серед запроваджених заходів особ-

ливу роль відіграє співпраця Національного банку з Міжнародним валютним фондом, яка сприяє стабілізації фінансового ринку. Відповідно до Меморандуму про економічну і фінансову політику, підписаного між Україною та МВФ 31 жовтня 2008 року, наша країна в рамках використання кредиту “стенд-бай” у сумі 11,0 млрд. СПЗ упродовж 2008–2010 рр. узяла на себе зобов’язання дотримуватися визначених положень у сфері економічної, бюджетної та грошово-кредитної політики [3].

Зобов’язання у сфері грошово-кредитної політики:

♦ запровадження режиму гнучкого обмінного курсу;

♦ визначення основною метою грошово-кредитної політики утримання інфляції на кінець 2009 року на рівні до 17%;

♦ переорієнтація монетарної політики в середньостроковій перспективі на режим інфляційного таргетування.

Зобов’язання у сфері політики фінансового сектору:

♦ відновлення довіри та стабільності;

♦ розробка комплексної стратегії розв’язання проблем з банками, визначення критеріїв ефективності діяльності банків.

Зобов’язання у сфері податково-бюджетної політики:

♦ виконання консолідованого бюджету 2008 і 2009 років із нульовим дефіцитом з урахуванням дії коректора, що стосуватиметься потенційних операцій з рекапіталізації банків;

♦ виконання цільових фіскальних показників;

♦ внесення змін у податково-бюджетну політику щодо доходів населення;

♦ забезпечення більшої прозорості та фінансової стабільності НАК “Нафтогаз України”;

♦ запровадження ефективної системи соціального захисту, спроможної допомогти вразливим групам населення, які можуть зазнати негативного впливу від корегування економічної ситуації.

Зобов’язання у сфері політики щодо підтримки приватного сектору:

♦ розв’язання проблеми заборгованості корпоративного сектору;

♦ запровадження структурних реформ.

Окрім сукупності заходів у грошово-кредитній та бюджетній політиці, визначених у меморандумі, запропо-

новано низку пропозицій, що відображають взаємоузгоджену позицію українського керівництва та експертів МВФ щодо кількісних цілей, структурних заходів та інших вимог, які відображено в підписаному Технічному меморандумі про взаєморозуміння. Зупинимось на них детальніше.

Кількісні цілі:

- ♦ нижня межа на чисті міжнародні резерви НБУ;
- ♦ “стеля” на монетарну базу;
- ♦ “стеля” на касовий дефіцит сектору державного управління.

Попередні заходи та структурні зміни:

- ♦ прийняття постанови Національного банку, в якій буде конкретизовано механізм запровадження режиму гнучкого обмінного курсу;
- ♦ прийняття закону України чи постанови Національного банку, в яких буде викладено умови надання фінансової підтримки банкам;
- ♦ прийняття необхідних законодавчих змін для сприяння розв’язанню проблем банків;
- ♦ завершення роботи з вирішення проблем Промінвестбанку;
- ♦ завершення діагностичного вивчення проблемних банків;
- ♦ завершення програми розв’язання проблем банків;
- ♦ розширення обсягів висвітлення для громадськості та ринків деталізованої фінансової інформації про окремі банки відповідно до оптимальної міжнародної практики.

Вимоги до НБУ щодо надання звітності:

- ♦ підготовка консолідованого бухгалтерського балансу Національного банку та консолідованого бухгалтерського балансу по комерційних банках (щомісячно);
- ♦ підготовка даних про повну структуру рахунків Національного банку, які було включено до чистих міжнародних резервів (щотижнево і щомісячно);
- ♦ надання звіту про стан первинного ринку ОВДП та щотижневе звітування про кожен аукціон з розміщення ОВДП на веб-сторінці НБУ;
- ♦ загальний обсяг фінансування, включаючи рефінансування, наданого НБУ комерційним банкам (щомісячно);
- ♦ підготовка оперативного монетарного огляду (кожні 10 днів);
- ♦ складання щоденних операційних балансів НБУ та комерційних банків;
- ♦ розрахунки платежів за зовнішніми зобов’язаннями, які мають бути

погашені протягом наступних 12 місяців (щомісячно);

- ♦ підготовка щоквартальної інформації про залишок зовнішнього боргу з розбивкою даних по державному та приватному секторах;
- ♦ підготовка стандартних форм щоденної звітності про валютні операції;
- ♦ підготовка звітів про резервні вимоги та здійснення операцій із депозитними сертифікатами;
- ♦ підготовка щомісячної інформації про показники моніторингу банків;
- ♦ підготовка щоквартальної інформації про консолідований банківський сектор і про найбільші банки;
- ♦ підготовка квартальних даних щодо платіжного балансу;
- ♦ підготовка щомісячних даних про кредити неурядовим структурам, надані під гарантії НБУ;
- ♦ інформування МВФ про випадки, коли Державне казначейство не сплачує відсотки або основну суму за казначейськими облигаціями;
- ♦ інформування МВФ про будь-які зміни резервних вимог для комерційних банків, принципів бухгалтерського обліку та оцінки, Плану рахунків НБУ та комерційних банків і форм звітності.

Зазначений Технічний меморандум про взаєморозуміння також містить вимоги до Міністерства фінансів, Державної податкової адміністрації, Міністерства економіки, Міністерства палива та енергетики, Державного комітету статистики щодо надання звітності.

Грошово-кредитна політика НБУ має здійснюватися на основі інструктивів точного настроювання та реальної незалежності центрального банку.

Таким чином, можна стверджувати, що для подолання наслідків фінансово-економічної кризи, яка вразила економіку нашої країни, необхідна розробка комплексу взаємопов’язаних заходів щодо взаємодії фінансового та нефінансового секторів економіки, а також узгодженість дій усіх органів державної влади та суб’єктів господарювання з метою їх виконання. При цьому ключова роль повинна належати розробці та реалізації державної стратегії соціально-економічного розвитку, яка б містила стиму-

люючі заходи щодо розвитку економіки, зважену експортно-імпорتنу, енергетичну політику тощо, а реалізація завдань грошово-кредитної політики повинна здійснюватися Національним банком України на основі інструментів точного настроювання та реальної незалежності.

Крім того, враховуючи перспективи загальної світової фінансової нестабільності, в країні повинна бути запроваджена та інституційно оформлена ефективна і постійно діюча система моніторингу стабільності фінансової системи в цілому та банківського сектору зокрема. Методологічні та методичні основи такої системи вже розроблені Національним банком, Міністерством економіки та Міністерством фінансів України, підготовлено відповідні системи показників, інформаційно-аналітична база тощо. Тому залишається тільки організаційно оформити відповідні рішення та створити в структурі зазначених органів державної влади відповідні підрозділи з моніторингу і забезпечення фінансової стабільності.

□

Література

1. Про Національний банк України / Закон України. — К.: НБУ, 2007.
2. Вахненко Т.П. Фінансова криза в Україні: фактори, механізми дії, заходи подолання // *Фінанси України*. — 2008. — № 10. — С. 3–21.
3. Меморандум про економічну і фінансову політику. — К.: НБУ, 2008.
4. Міщенко В., Жупанин В. Проблеми збалансованості внутрішніх заощаджень та зовнішніх запозичень банків в умовах нестабільності фінансових ринків // *Вісник Національного банку України*. — 2008. — № 7. — С. 8–12.
5. Міщенко В.І., Лисенко Р.С. Взаємодія органів державного управління як фактор подолання фінансової кризи // *Фінанси України*. — 2009. — № 1. — С. 50–57.
6. Монетарний трансмісійний механізм в Україні: Науково-аналітичні матеріали. Вип. 9 / В.І.Міщенко, О.І.Петрик, А.В.Сомик, Р.С.Лисенко та ін. — К.: Національний банк України, Центр наукових досліджень, 2008. — 144 с.
7. Шумило І., Міщенко В., Лисенко Р. Теоретичні і практичні аспекти аналізу стану фінансової системи економіки // *Вісник Національного банку України*. — 2006. — № 3. — С. 6–11.
8. Основні тенденції валютного ринку України // <http://www.bank.gov.ua>.

Олена Береславська

Провідний науковий співробітник
Науково-дослідного центру
з проблем оподаткування
Національного університету
Державної податкової служби
України. Кандидат економічних
наук

Дослідження/

Чинники курсової нестабільності в Україні

Глобальна фінансова криза вплинула на український внутрішній ринок, призвівши до різкого обвалу курсу гривні, зростання долара та кризи банківської системи. Високі темпи девальвації національної валюти зумовлені

багатьма чинниками, які провокують інфляцію. Основними серед них є монетарні, немонетарні та бюджетні. У статті досліджується, як ці та інші фактори впливають на курс гривні, та розглядаються заходи, яких вживає Національний банк України для його стабілізації.

ПРИЧИНИ ЗНЕЦІНЕННЯ ГРИВНІ

Світова фінансова криза 2008 року негативно позначилася на міжнародних валютних відносинах. Порушення їх стійкості проявилася у нестабільності курсу національних валют більшості країн світу, перерозподілі золотовалютних резервів, зростанні валютних обмежень, погіршенні валютної ліквідності тощо. Зокрема, англійський фунт стерлінгів за останні три місяці минулого року знецінився на 20% відносно американського долара і на 13% — відносно євро, польський злотий знецінився щодо долара на 23%, а румунський лей — на 20%. Також тенденцію до знецінення мали турецька ліра, південноафриканський ренд, корейська вона, російський рубль тощо.

Великі проблеми у підтримці фіксованого курсу національних валют виникли у країн Балтії. Так, з кінця вересня на підтримку курсу лата Центральный банк Латвії витратив 841.5 млн. євро, або шосту частину золотовалютних резервів країни. Але лідерами зі знецінення національних валют у 2008 році стали Ісландія, Угорщина та Україна: ісландська крона під час кризи знецінилася відносно долара США на 34.2%, угорський форинт — на 45%, українська гривня — на 62.3% і на 54.8% відносно євро.¹

Тобто Україна побила світові рекорди щодо девальвації своєї валюти.

Причини знецінення гривні криються не тільки у впливі глобальної фінансової кризи на український внутрішній ринок. На наш погляд, криза лише загострила проблеми, які накопичувались останніми роками в Україні. Проаналізуємо ж ці причини та спробуємо дати неупереджену оцінку валютно-курсової політики Національного банку України.

У вітчизняній та іноземній економічній літературі при дослідженні проблем курсоутворення головна увага приділяється вивченню чинників, які впливають на зміну курсу. Вирішальними серед них вважаються темп інфляції, стан платіжного балансу, різниця у відсоткових ставках у різних країнах, поведінка валютних ринків і спекулятивні валютні операції, ступінь використання валюти на міжнародних валютних ринках і в міжнародних розрахунках, платоспроможність країни і ступінь довіри до її валюти, валютна політика держави-емітента, показники економічного зростання країни [1, с. 25–28; 2, с. 71; 3, с. 254–257]. Усі ці чинники суттєво впливають на попит і пропозицію на іноземну валюту, які лежать в основі сучасних теорій курсоутворення і пояснюють залежність курсу від інфляції та рівня відсоткових ставок.

В українській практиці основними чинниками курсоутворення гривні є: стан платіжного балансу, темп інфля-

ції та ступінь довіри до національної валюти, рівень доларизації економіки, валютно-курсова політика НБУ та спекулятивні валютні операції. Стоєсно інших чинників, то вони, на наш погляд, не є визначальними, тому їх вплив на обмінний курс гривні є мінімальним.

Отже, 2008 рік, на відміну від двох попередніх, ознаменувався різкою девальвацією курсу гривні — з початку року вона знецінилася відносно американського долара на 52.5%. Аналіз подій та вжитих в економіці країни і на валютному ринку заходів свідчить, що різке знецінення обмінного курсу національної валюти стало для монетарних органів влади несподіваним явищем. Однак не секрет, що певні проблеми накопичувались роками і загострилися під час глобальної фінансової кризи. Розглянемо ці проблеми.

Розпочнемо з *платіжного балансу України*. Те, що платіжний баланс не точно відображає фактичний рух коштів, — загальновідомо [4, с. 111]. Але якщо абстрагуватися від цього, то зв'язок між поточним рахунком балансу та валютним курсом має такий вигляд: рівність доходів та витратків за розрахунками із зарубіжними державами означає, що попит на іноземну валюту власників національних грошей повинен дорівнювати попиту на вітчизняну валюту власників іноземної валюти. Це є підставою для стабільності національних грошей. Проте сформульована причинно-наслід-

¹ Розраховано автором за даними НБУ та Центрального банку Ісландії за вересень — грудень // Режим доступу: <http://bank.gov.ua/>; <http://www.sedlabanki.is/>.

ФІНАНСОВИЙ РИНОК

кова залежність рахунку поточних операцій та обмінного курсу на практиці не реалізується. В результаті курси змінюються всупереч логіці закономірних процесів. Зокрема, позитивний баланс рахунку поточних операцій не рятує від знецінення валюти (приклад Росії у 1998 році), а хронічний від'ємний баланс добре уживається зі зміцненням курсу (приклад США у 1999–2001 рр.).

Так відбувалося і в Україні. Аналіз динаміки показників рахунку поточних операцій платіжного балансу свідчить, що хоча у 1999–2005 рр. сальдо поточного рахунку було позитивним, воно не впливало на зниження номінального курсу гривні. Водночас, починаючи з 2006 року, рахунок поточних операцій був від'ємним, але офіційний валютний курс гривні був зафіксованим. У 2008 році негативне сальдо продовжувало зростати, а валютно-курсова політика залишалася без змін. Національний банк підтримував курс гривні на певному рівні.

Вважалося, що політика НБУ є неефективною, оскільки рахунок капіталу платіжного балансу України був позитивним, і це означало, що в країну надходив фінансовий капітал у вигляді інвестицій та кредитів (див. таблицю 2), який спричиняв певний тиск на курс національної валюти.

Водночас НБУ продовжував підтримувати курс, купуючи іноземну валюту на міжбанківському ринку і поповнюючи свої міжнародні резерви. Фахівці МВФ радили Україні перейти до гнучкішого курсоутворення – не підтримувати курс гривні, а відпустити її у

Таблиця 2. Динаміка показників рахунку операцій з капіталом та фінансових операцій України у 2001–2008 рр.

Млн. доларів США								
Статті балансу	2001 р.	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	I пів-річчя 2008 р.
Рахунок операцій з капіталом та фінансових операцій	-188	-1 050	247	-4 332	8 038	3 932	15 776	8 621
Рахунок операцій з капіталом	3	15	-17	7	-65	3	3	-1
Фінансовий рахунок	-191	-1 065	264	-4 339	8 103	3 929	15 773	8 622
Прямі інвестиції	769	698	1 411	1 711	7 533	5 737	9 218	5 521
Портфельні інвестиції	-866	-1 716	-922	2 067	2 757	3 583	5 753	353
Інші інвестиції	94	47	225	8 117	2 187	-5 391	802	2 748
Кредити довгострокові	-306	124	418	2 888	3 470	5 639	13 075	6 763
Короткостроковий капітал	212	-171	-643	-11 005	-5 657	-11 030	-12 273	-4 015

Джерело: Платіжний баланс і зовнішній борг України за 2002–2008 рр.

вільне плавання. На такий крок важко було наважитись, оскільки великий приплив капіталу в Україну міг викликати стрімку ревальвацію гривні, а це суттєво би вплинуло на обсяги експорту, який протягом 2005–2006 рр. мав тенденцію до зниження. На думку фахівців, цьому сприяла ревальвація гривні у квітні 2005 року на 4% [5].

У той же час орієнтація уряду на розширення внутрішнього попиту як складової піднесення економіки стимулювала зростання імпорту. Це призвело до виникнення вже у 2006 році негативного сальдо торговельного балансу (рахунок поточних операцій). Проте якщо у 2006 році його величина становила всього -1.5% до ВВП, то вже у першому півріччі 2008 року

негативне сальдо зросло до -7.9% ВВП. Стрімке зростання від'ємного сальдо зумовлене кількома чинниками, головними з яких є суттєве зростання імпорту, падіння попиту і цін на міжнародних товарних ринках, а також зміцнення курсу гривні у травні 2008 року на 4%.

В умовах глобальної фінансової кризи дефіцит поточного рахунку платіжного балансу України набуває загрозливих ознак, оскільки припливу іноземного капіталу в країну у вигляді інвестицій і кредитів протягом 2009 року не очікується, а темпи надходження валютної виручки від експорту зменшуватимуться. При цьому експерти рейтингового агентства S&P прогнозують, що 2009 року від'ємне

Таблиця 1. Динаміка показників зовнішньої торгівлі України та обмінного курсу гривні у 1995–2007 рр.

Показники	1995 р.	1996 р.	1997 р.	1998 р.	1999 р.	2000 р.	2001 р.	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.
Сальдо поточного рахунку, млн. дол. США	-1 190	-1 122	-1 536	-1 207	997	1 406	1 402	173	2 891	6 909	2 531	-1 617	-5 918
Сальдо поточного рахунку до ВВП, %	-3.2	-2.7	-2.7	-3.0	3.0	3.9	3.7	7.5	5.8	10.6	2.9	-1.5	-4.2
Експорт товарів та послуг, млн. дол. США	11 567	15 547	20 355	17 621	16 322	19 248	21 086	23 351	28 953	41 291	44 378	50 232	64 001
Темпи зростання експорту товарів і послуг, %	96.8	119.1	100.0	86.6	92.1	120.3	100.6	110.7	124.0	142.6	107.5	113.2	127.4
Імпорт товарів і послуг, млн. дол. США	11 379	19 843	21 891	18 828	15 237	17 947	20 473	21 494	27 665	36 313	43 707	53 307	71 877
Темпи зростання імпорту товарів і послуг, %	96.2	117.4	102.0	86.0	80.9	118.9	100.8	105.0	128.7	131.3	120.4	122.0	134.8
Індекс номінального курсу гривні на кінець року, %	172.2	105.3	100.5	180.5	152.2	104.2	97.5	99.4	100.02	100.4	105.1	100.0	100.0
Індекс реального обмінного курсу, %, * (+) приріст, (-) зниження	+60.3	+30.2	+7.7	-38.6	-22.8	+18.1	+1.3	-1.76	+5.96	+8.8	+1.89	+8.14	+13.54

Джерело розрахунків: дані "Платіжного балансу та зовнішнього боргу України", "Бюлетня НБУ" та Міжнародного валютного фонду за відповідні роки.

* Індекс реального обмінного курсу (RER) розраховано як відношення індексів інфляції США та України до індексу номінального обмінного курсу валют цих країн.

сальдо становитиме 12% ВВП.² Це означає, що в Україні стане відчутним дефіцит іноземної валюти. Такий дефіцит (поки штучний) вже спостерігався у жовтні 2008 року і став однією з причин виникнення ажіотажного попиту на іноземну валюту та різкого знецінення гривні.

Зазначимо, що загальною ознакою всіх економік, валюти яких відчули девальваційний шок проти долара, був значний дефіцит поточного рахунку платіжного балансу. Інвестори почали активно виводити капітали з таких економік, і країни опинилися перед загрозою втрати своїх валютних резервів. Експерти попереджали про існування таких ризиків, проте на практиці переміг стереотип жити в борг. Україна не є винятком. На сьогоднішню суму її зовнішнього боргу становить близько 60% ВВП. Значна її частина — 12.884 млрд. дол. (сума короткострокового боргу на 01.10.2008 р.) припадає на банківський сектор, який переживає кризу ліквідності. Тому в умовах відсутності зовнішнього фінансування, за рахунок якого можна реструктурувати борги, банківській системі загрожує банкрутство, а країні — дефолт.

КРЕДИТНА ЕКСПАНСІЯ – ПРОВІСНИК КРИЗИ

Не можна стверджувати, що банківська криза в Україні виникла знезапек. Досвід країн, які свого часу пережили системні банківські кризи, свідчить, що їм передувала політика надмірної кредитної експансії.

Існує багато характеристик системної банківської кризи. Зокрема, на думку І.Ковзанадзе, таку кризу можна визначити як “стрімке і масштабне погіршення якості банківських активів під впливом несприятливих факторів макроекономічного, інституціонального і регулятивного характеру” [6, с. 89]. Системна банківська криза проявляється у неспроможності значної кількості кредитних організацій, а нерідко і банківської системи в цілому здійснювати базові функції — розрахунки і трансформацію накопичень у інвестиції.

Банкрутства банків, що завдають великого збитку економіці, відбувалися і в XIX столітті, проте із системними банківськими кризами західні країни вперше стикнулися тільки у

Таблиця 3. Вимоги банків за кредитами, наданими в економіку України у 2002–2008 рр.

Період	Усього (млн. грн.)	Темп зростання (%)	У тому числі			
			у національній валюті		в іноземній валюті	
			млн. грн.	%	млн. грн.	%
2002	42 035	–	24 463	58.20	17 572	41.80
2003	67 835	161.4	39 563	58.32	28 272	41.68
2004	88 579	130.6	51 207	57.81	37 372	42.19
2005	143 418	161.9	81 274	56.67	62 144	43.33
2006	245 226	170.9	123 783	50.54	121 443	49.46
2007	426 863	174.1	213 798	50.09	213 065	49.91
2008	733 919	171.93	300 132	40.89	433 787	59.11

Джерело розрахунків: [11].

1930-ті роки. Тоді проблеми у банківському секторі стали наслідком загальної кризи економіки, соціальних та політичних інститутів. Для виходу з кризи у цих країнах було створено складну систему регулювання, спрямовану на моніторинг показників банківської діяльності та контроль за їх дотриманням.

Проте, як свідчить практика, у часи тривалого економічного зростання банківська система має тенденцію до надмірної кредитної експансії. Зворотню стороною цього процесу є погіршення якості кредитного портфеля. Водночас стрімке зростання обсягів кредитування утруднює для регулюючих органів моніторинг якості кредитного портфеля банків через його швидку зміну.

Протягом 20 років кредитна експансія передувала банківським кризам у багатьох країнах, включаючи Японію, країни Латинської Америки у 1980-ті роки, країни Південно-Східної Азії у 1990-ті. Наприклад, у Південній Кореї напередодні кризи 1997 року сумнівна і безнадійна позичкова заборгованість в абсолютному вираженні збільшилася з 12.2 трлн. вон до 22.6 трлн., а її частка у кредитному портфелі — з 3.9 до 6.0% [6, с. 90].

Лібералізація кредитних ринків у Швеції призвела до буму у 1980-ті роки, коли спекулятивне кредитування і “здуті” ціни на фінансових ринках призвели до виникнення серйозної кризи. За оцінками експерта І.Ковзанадзе, витрати банківської рекапіталізації у 1991 році становили 6.4% ВВП. У 1992 році за одну ніч процентні ставки були підвищені до 500%, оскільки держава не змогла зупинити подальшу девальвацію, навіть не намагаючись проводити жорстку грошово-кредитну політику.

За високими темпами економічного зростання в країнах Південно-Східної Азії вже багато років ховалася вразливість банківської системи. Попит на

кредити був стійким, поки економіка зростала. Остання криза виявила низьку якість кредитних портфелів банків. У багатьох країнах — це провина урядів та центральних банків, які перешкоджали зміні вартості своїх валют на початку періоду сильного припливу іноземних інвестицій та пізніше, коли стався його різкий відплив. Наприклад, уряд Таїланду стимулював надмірне кредитування у секторі нерухомості. У Малайзії прямо кредитувався малий бізнес. У Південній Кореї уряд запліщував очі на створення фінансових компаній, які виконували частину банківських операцій для того, щоб обійти норми пруденційного регулювання, котрі застосовувались до банків. Досвід цих країн свідчить: якщо збільшення обсягів кредитування більш як у два рази перевищує зростання ВВП, це може вважатися ознакою потенційної загрози настання банківської кризи [6, с. 91].

В Україні криза банківської системи також стала наслідком надмірної кредитної експансії упродовж 2005–2007 рр. Аналіз даних таблиці 3 свідчить, що темпи приросту обсягів кредитування за вказаний період були дуже високими і в середньому становили близько 70% за рік. Лиш у 2008 році, в момент виникнення кризи, темпи приросту кредитування дещо знизилися і за 11 місяців становили 57.3%. При цьому темп зростання ВВП за 2005–2007 рр. у середньому становив близько 5.8% за рік. Таким чином, темп зростання обсягів кредитування українськими комерційними банками перевищував темп зростання ВВП майже у 10 разів.

Високі темпи кредитування української економіки стали можливими завдяки збільшенню сум зовнішніх запозичень на світових фінансових ринках. Грошові ресурси за межами країни за вказаний період були значно дешевшими, ніж на внутрішньому ринку, тому банки нарощували свої борги. Зокрема, зовнішній борг банківської системи зріс із 2.262 млрд.

² Джерело: <http://www.newsukraine.com.ua/news/120380/>.

ФІНАНСОВИЙ РИНОК

доларів у 2005 році до 30.971 млрд. доларів на початок 2008 року, тобто у 13.7 раза. З цієї суми лише на короткостроковий борг припадає понад 11.7 млрд. доларів. Лівову частку цих коштів з процентами необхідно буде повернути у 2009 році. Проте криза у банківській системі, спровокована впливом коштів із депозитних рахунків у жовтні 2008 року, та стрімка девальвація курсу гривні робить проблематичним повернення запозичених коштів інвесторам.

Практика свідчить, що під впливом цілої низки негативних чинників відбулося значне погіршення якості банківських активів. Справа в тому, що протягом останніх двох років політика банків була спрямована на підвищення темпів кредитування поточної діяльності та споживче кредитування. Дані таблиці 4 свідчать, що частка кредитів інвестиційного призначення за три останні роки дорівнює в середньому 22.0% за рік у загальному обсязі наданих кредитів. Крім цього, практично 45.5% (середній показник) кредитів надавалося в іноземній валюті, оскільки їх ціна була значно нижчою. Комерційні банки не звертали уваги на те, що більшість позичальників не отримує дохід в іноземній валюті і за умови девальвації гривні сплата відсотків та повернення кредитів стануть проблематичними, що негативно вплине на всю банківську систему.

На жаль, в Україні відсутні ефективні механізми, які б перешкоджали, по-перше, надмірному запозиченню коштів на світових ринках корпоративним сектором економіки, а по-друге, — кредитуванню в іноземній валюті на внутрішньому ринку. Національний банк тільки планує запровадити заборону на надання кредитів у іноземній валюті. Але цей захід стане ефективним лише при зменшенні частки валютних депозитів. У 2006 році НБУ, намагаючись зупинити зростання обсягів доларових депозитів, удвічі підвищив норматив обов'язкового резервування коштів за депозитами в іноземній валюті. Проте частка валютних депозитів у загальних обсягах залучених коштів продовжує зростати незалежно від заходів НБУ. Так, за 2008 рік частка депозитів у іноземній валюті зросла до 44.03% з 30.02% у 2007 році (див. таблицю 5).

Наявність великої частки наданих кредитів в іноземній валюті підтримує значний попит на неї на внутрішньому міжбанківському ринку. А зменшення надходжень від експорту й фінансових

Таблиця 4. Вимоги банків за кредитами, наданими в економіку України (за цільовими вкладеннями) у 2002–2008 рр.

Період, роки	Усього (млн. грн.)	У тому числі					
		у поточну діяльність			у інвестиційну діяльність		
		усього (%)	у національній валюті (%)	у іноземній валюті (%)	усього (%)	у національній валюті (%)	у іноземній валюті (%)
2002	42 035	94.4	58.5	41.5	5.6	53.4	46.6
2003	67 835	93.5	58.8	41.2	6.5	50.9	49.1
2004	88 579	90.8	59.2	40.8	9.2	43.9	56.1
2005	143 418	84.4	60.6	39.4	15.6	35.5	64.5
2006	245 226	79.6	56.7	43.3	20.4	26.2	73.8
2007	426 863	77.8	56.2	43.8	22.2	28.6	74.4
2008 *	618 317	76.6	50.5	49.5	23.4	25.8	74.2

* За 10 місяців 2008 р.

Джерело розрахунків: Бюлетень НБУ. – 2008. – № 12. – С. 98.

Таблиця 5. Динаміка депозитів та рівня доларизації у банківській системі України у 2002–2008 рр.

Період, роки	Усього (млн. грн.)	У тому числі				Рівень доларизації за методикою МВФ (депозити на М2) ³
		у національній валюті		в іноземній валюті		
		млн. грн.	%	млн. грн.	%	
2002	37 715	25 636	67.97	12 079	32.03	18.78
2003	61 617	41 954	68.12	19 663	31.88	20.73
2004	82 959	52 759	63.60	30 200	36.40	24.07
2005	132 745	87 198	65.69	45 546	34.31	23.58
2006	184 234	114 093	61.93	70 142	38.07	27.04
2007	279 738	189 906	69.98	89 832	30.02	22.96
2008	357 800	200 256	55.97	157 544	44.03	30.73

Джерело розрахунків: Бюлетень НБУ. – 2008. – № 12. – С. 65, 66, 119.

операцій веде до появи її дефіциту, що провокує зниження курсу гривні. До цього додається попит комерційних банків, яким у 2009 році також необхідно розраховуватися із зовнішніми боргами. Таким чином, зниження курсу гривні наприкінці 2008 року є об'єктивним процесом.

Високі темпи девальвації гривні протягом минулого року зумовлювалися ще й суб'єктивним чинником, яким є валютні спекуляції. До фінансової кризи лівову частку доходів комерційним банкам давало кредитування. При суттєвому ж зменшенні його обсягів банки переорієнтувалися на валютний ринок. Сумна практика початку та середини 1990-х років свідчить, що за щоденного знецінення курсу національної валюти мінімум на 2–3% операції з її купівлі-продажу стають дуже дохідними. Ця дохідність стимулює банки та їх клієнтів до маніпулювання валютним законодавством з метою отримання максимального прибутку. У такій ситуації всі обмеження та заборони з боку НБУ є малоефективними, а інтереси розвитку економіки не беруться до уваги.

У жовтні – листопаді 2008 року

Національний банк України, рятуючи банківську систему від дефіциту ліквідності, здійснював її рефінансування. За цей період банки отримали понад 74 703.3 млн. грн. [11]. Оскільки контроль за використанням отриманих коштів є недосконалим, експерти зазначають, що лівову частку цих коштів була спрямована на валютний ринок [7]. Таким чином, банки мають певний ресурс для валютних спекуляцій.

ВИСОКА ІНФЛЯЦІЯ – ОДИН ІЗ ОСНОВНИХ ЧИННИКІВ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ГРИВНІ

Ще одним чинником нестабільності курсу гривні є інфляція, яка у 2008 році помітно зросла. За даними Держкомстату України, темп інфляції за минулий рік становив 22.3%. Саме настільки зменшилася купівельна спроможність національної валюти [9]. Високі темпи інфляції обмежують ефективну роботу бізне-

³ За класифікацією МВФ, рівень доларизації у країні можна вважати помірним, якщо він становить менше 30%.

Таблиця 6. Динаміка показників грошової маси (M2), інфляції та валютних резервів НБУ у 2001–2008 рр.

Показники	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.
Рівень інфляції (%) (– дефляція)	–0.6	8.2	12.3	10.3	11.6	16.6	22.3
Грошова маса (M2) (млн. грн.)	64 321	94 463	125 483	193 145	259 413	391 273	512 559
Темп зростання грошової маси (M2)	142.3	146.9	132.8	153.9	134.3	150.8	131.0
Рахунок операцій з капіталом та фінан- сових операцій платіжного балансу України (млн. дол.)	–1 050	247	–4 332	8 038	3 952	15 776	Немає даних
Міжнародні резерви (млн. дол. США)	4 416	6 943	9 715	19 391	22 358	32 462	31 543
Темп зростання міжнародних резервів НБУ	142.9	157.2	139.9	199.9	115.3	145.2	97.2
Сальдо валютних інтервенцій НБУ на міжбанківському рин- ку (млн. дол. США)	Немає даних	2 403	8 042	9 958	5 035	7 776	7 381*

*Інформація за січень – серпень 2008 року (в цей період НБУ в основному викупував валюту в операторів ринку).

Джерело: Розраховано за даними НБУ.

су та стимулюють підвищення інфляційних очікувань у суспільстві, які, в свою чергу, породжують недовіру до національних грошей, а падіння курсу гривні ще більше посилює цю недовіру.

В Україні проблема боротьби з інфляцією набуває особливої актуальності, оскільки вже протягом 2007 року її рівень зріс до 16.6%, що було найвищим показником за останні сім років. 2008-й рік побив і цей антирекорд. Інфляція в Україні має складний характер, а на її рівень впливає багато чинників. Протягом шістнадцяти років незалежності їх склад постійно змінювався. Проте результати багатьох досліджень свідчать, що одним із найважливіших факторів, який суттєво впливає на інфляцію, є монетарний. Проаналізуємо його вплив на рівень інфляції у 2002–2008 рр.

Основним показником, який характеризує динаміку грошової пропозиції, є агрегат M2, оскільки в Україні левова частка випуску грошей в обіг відбувається через валютний ринок. Це пов'язано з тим, що Національний банк України у ролі проміжної цілі грошово-кредитної політики обрав контроль за валютним курсом гривні. Для підтримки необхідних змін курсової динаміки НБУ на міжбанківському валютному ринку здійснює інтервенції, які і є джерелом поповнення грошей в обігу. Аналіз даних таблиці 6 свідчить, що протягом 2002–2007 рр. спостерігалися досить високі темпи зростання

інфляційну динаміку. При цьому в міру збільшення темпів інфляції її залежність від темпів зростання грошової пропозиції набуває все вразливішого характеру. Дослідження свідчать, що в країнах із високою інфляцією її залежність від кількості грошей стає прямо пропорційною і корелює 1:1 [8, с. 15].

Ще одним чинником провокування інфляції в Україні є дефіцит державного бюджету. Офіційна статистика свідчить, що його розмір в Україні не є аж дуже великим (див. таблицю 7), але цей дефіцит свідчить про проведення в державі м'якої бюджетної політики.

Справа в тому, що серйозніші наслідки слабкої бюджетної політики не завжди можна виявити методом статистичного аналізу, оскільки вони переносяться на майбутнє. Адже дефіцит бюджету фінансується не шляхом кредитної емісії НБУ, а за рахунок зовнішніх та внутрішніх запозичень. Українська практика засвідчує,

Таблиця 7. Зведений бюджет України у 2001–2007 рр.

У відсотках до ВВП			
Роки	Доходи	Видатки	Дефіцит (–)/профіцит (+)
2002	27.4	26.7	0.7
2003	28.2	28.4	–0.2
2004	26.5	29.7	–3.2
2005	30.4	32.2	–1.8
2006	31.6	32.3	–0.7
2007	30.8	31.9	–1.1

Джерело: [9].

грошової пропозиції — в середньому 142.7% за рік, що в багатьох випадках викликано збільшенням припливу іноземної валюти на внутрішній ринок.

У 2001–2002 рр. рівень інфляції в Україні мав тенденцію до зниження, мало того, у 2002 році спостерігалась навіть дефляція. Але починаючи з 2003 року показник інфляції став різко зростати, оскільки приплив іноземної валюти на внутрішній ринок значно збільшився. Це обумовлювалося двома причинами: зростанням цін на товари українського експорту й збільшенням обсягів припливу капіталу в Україну.

Незважаючи на те, що Національний банк України для ліквідації надлишкової пропозиції грошей здійснює операції зі стерилізації грошової маси, повністю уникнути її впливу на рівень інфляції не вдається. Розрахунки свідчать, що між пропозицією грошей та рівнем інфляції існує безпосередній зв'язок, який проявляється в довгостроковому періоді. Таким чином, шок грошової пропозиції впливає на

що запозичення, які здійснював уряд протягом останніх трьох років, спрямовувалися не на інвестиційний розвиток країни, а на соціальні потреби, оскільки державний бюджет має яскраво виражені соціальні пріоритети. Підвищення зарплат і пенсій розширює загальний попит на внутрішньому ринку, який стимулює українських товаровиробників до підвищення цін. Порівняльний аналіз індексу цін виробників промислової продукції у 2003–2008 рр. з показником індексу інфляції за той же період (таблиці 6 і 8) свідчить, що ціни на промислові товари, особливо у 2007 році, зростали швидшими темпами, ніж ціни на споживчому ринку.

Поряд із монетарними та бюджетними чинниками, які провокують інфляцію в Україні, існують ще й інші — немонетарні. До них можна віднести стимулювання розширення внутрішнього попиту шляхом підвищення заробітних плат, пенсій та інших соціальних виплат, зростання тарифів

ФІНАНСОВИЙ РИНОК

Таблиця 8. Індекси цін виробників промислової продукції у 2003–2008 рр.

Показники	Відсотки					
	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.*
Промисловість	107.6	120.5	116.7	109.6	119.5	123.5
Добувна промисловість	108.5	123.4	140.2	111.2	126.5	128.3
Обробна промисловість	108.2	122.1	114.9	107.7	116.4	112.2
Харчова промисловість і переробка сільськогосподарських продуктів	107.0	112.1	109.3	105.8	114.0	114.3
Легка промисловість	104.0	105.6	106.0	103.8	106.5	112.3
Хімічна та нафтохімічна промисловість	107.1	114.2	112.5	111.2	113.7	126.6
Металургія та обробка металу	110.7	130.7	118.3	108.6	124.5	123.0
Машинобудування	104.4	110.9	110.1	104.3	109.9	119.8
Виробництво та розподіл електроенергії, газу, води	103.3	106.1	110.0	120.0	130.5	141.9

* За 11 місяців 2008 року.

Джерело: [9].

на комунальні послуги, транспорт і цін на імпорт. Останній чинник є дуже важливим і актуальним, оскільки за стрімкого знецінення гривні інфляцію у грудні 2008-го та протягом 2009 року визначатиме саме він. Розрахунки свідчать, що при девальвації валюти ціни на імпортовані товари мають тенденцію до зростання, тоді як при ревальвації — практично не реагують на курсові зміни і або залишаються на тому ж рівні, або продовжують зростати. Так, попри стабільність курсу гривні у 2006–2007 рр., вартість імпортованих товарів в Україні продовжувала зростати, підтягуючись до цін внутрішніх товаровиробників.

Ще одним чинником, який суттєво впливає на курсоутворення гривні в Україні, є високий рівень доларизації економіки. Дані таблиць 3 та 5 свідчать, що частка валютних кредитів, надана комерційними банками у 2007 році, становила майже 50%, а в 2008 році — вже 59.11%. Аналогічну тенденцію до зростання мала й динаміка депозитів. За цей же період їх сума дорівнювала відповідно 30.02 та 44.03%. Тобто за 2008 рік приріст становив 14.01 в. п., що є дуже високим показником і характеризує ступінь недовіри до національної валюти.

Таким чином, Україна потрапляє до списку країн із високим рівнем доларизації. Це дуже негативна тенденція, оскільки у нас засобом обігу, платежу й заощадження стають національна та іноземні валюти. З огляду на це заходи, які здійснюються Національним банком для регулювання грошового обігу в країні, є малоефективними, оскільки бівалютна система на них не реагує.

Крім цього, високий рівень доларизації в країні за умови переходу до гнучкого курсоутворення сприяв посиленню волатильності валютного курсу, оскільки до попиту на іноземну валюту для зовнішньоекономічних угод додався внутрішній. Тільки за вересень — грудень 2008 року на ринку готівкових продажів його суб'єктами було куплено іноземної валюти на 11.962 млрд. доларів США.

Темпи знецінення курсу гривні на внутрішньому ринку досягли таких розмірів, за яких стали неефективними практично всі заходи НБУ, запроваджені ним з метою обмеження попиту на валютному ринку. Справа в тому, що МВФ, надаючи стабілізаційний кредит у розмірі 16.4 млрд. доларів, як основну вимогу висунув запровадження в Україні політики гнучкого курсоутворення. На думку фахівців фонду, ринок повинен сам скоригувати обмінний курс гривні і зафіксувати його на певній позначці.

Також встановлювалися ліміти інтервенцій НБУ в межах обсягів його валютних резервів. Тобто Національний банк має продавати валюту з резервів не для підтримки курсу, а для ліквідації шоківих сплесків курсової динаміки.

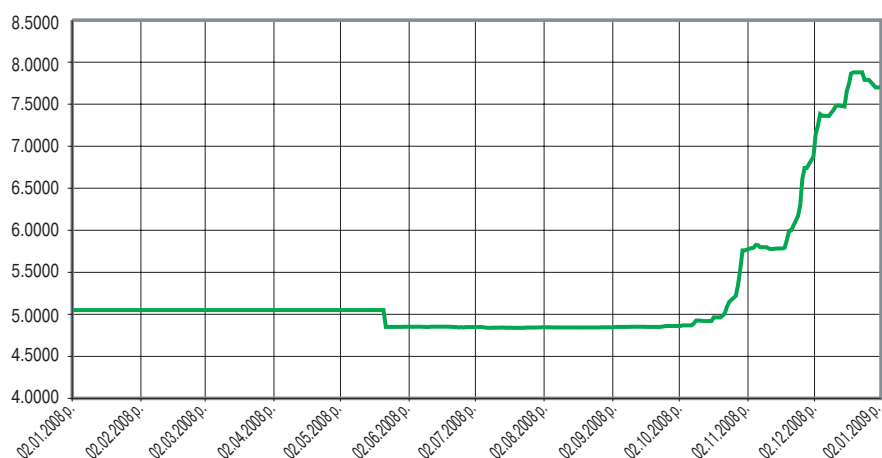
На жаль, гнучке курсоутворення при зменшенні обсягів продажу валюти від експорту на ринку та спекулятивні інтереси окремих банків стимулювали тенденцію шоденного зниження курсу. На кінець грудня 2008 року курс долара на міжбанківському ринку перевищив позначку 10 гривень за долар. При цьому скорочення термінів рефінансування, проведення валютних аукціонів з використанням відсічної ціни, обмеження коливань курсу на ринку готівкових продажів, встановлення маржі на рівні 5% між курсом купівлі та продажу валюти тощо не змогли стабілізувати ситуацію на валютному ринку.

Ціна американського долара, всупереч світовим тенденціям, в Україні продовжує зростати. Як наслідок, це негативно позначиться на економіці країни вже в нинішньому році. Перш за все від різкого падіння курсу гривні знеціняться капітали комерційних банків. Крім цього, банки стикнуться з проблемою масової несплати кредитної заборгованості. До цього ще приєднуються високі темпи інфляції, оскільки, як уже зазначалося вище, саме імпортовані ціни будуть визначати її рівень у країні. Суттєво також зростуть у гривневому еквіваленті суми, спрямовані на погашення зовнішніх боргів.

ВИСНОВКИ

Підбиваючи підсумки, зауважимо, що девальваційний шок суттєво не вплине на зростання обсягів експорту, оскільки ситуація на зовнішніх

Динаміка номінального обмінного курсу гривні щодо долара США у 2008 році

товарних ринках нині дещо інша, ніж була у 1998 році. Тому розраховувати на те, що знецінення курсу гривні стимулює швидке зростання експорту, особливо металопродукції, не доводиться. Дійсно, платіжний баланс України в наступні роки поліпшиться, але за рахунків скорочення імпорту, який стане дуже дорогим.

Проведений аналіз чинників, які впливають на курсоутворення національних грошей в Україні, свідчить, що першочерговими заходами для стабілізації ситуації на валютному ринку повинні стати:

- ◆ скорочення обсягів підтримки ліквідності банківської системи та встановлення жорсткого контролю за коштами, які отримують банки через канал рефінансування;

- ◆ суттєве посилення ролі валютних обмежень у системі валютного регулювання НБУ до моменту стабілізації ситуації на ринку — аж до позбавлення банків ліцензії на здійснення операцій з іноземною валютою;

- ◆ заборона надання кредитів у іно-

земній валюті позичальникам, які не мають валютних доходів;

- ◆ розробка НБУ рекомендацій для комерційних банків щодо зниження відсоткових ставок за валютними депозитами, оскільки заборона на їх відкриття призведе до поширення найменш бажаної форми доларизації — розширення обігу готівкової іноземної валюти;

- ◆ заборона будь-яких розрахунків на території України в іноземній валюті. Єдиним засобом платежу повинна стати національна валюта.

Література

1. *Международные валютно-кредитные и финансовые отношения: Учебник / Под ред. Л.Н.Красавиной.* — М.: Финансы и статистика, 1994. — 592 с.

2. *Валютный рынок и валютное регулирование: Учеб. пособие / Под ред. И.Н.Платоновой.* — М.: БЕК, 1996. — 475 с.

3. *Финансово-кредитні методи державного регулювання економіки: Монографія / За ред. А.І.Даниленка.* — К.:

Ін-т економіки НАНУ, 2003. — 415 с.

4. Буторина О.В. *Международные валюты: интеграция и конкуренция.* — М.: Издательский дом "Деловая литература", 2003. — 368 с.

5. Сергей Яременко — о происхождении плохого сальдо внешней торговли // *Режим доступа: http://bin.com.ua/templates/analytic_article.shtml?id=49535*.

6. Ковзанадзе И. *Системные банковские кризисы в условиях финансовой глобализации* // *Вопросы экономики.* — 2002. — № 8. — С. 89–96.

7. Сколотяний Ю. *Гривня/долар — 10:1* // *Дзеркало тижня.* — 2008. — 20 грудня 2008.

8. Кудрин А. *Инфляция: российские и мировые тенденции* // *Вопросы экономики.* — 2007. — № 10. — С. 4–26.

9. Офіційний інтернет-сайт Державного комітету статистики України / <http://www.ukrstat.gov.ua>.

10. *Бюлетень Національного банку України.* — № 1. — 2008. — С. 68–70.

11. Інтернет-сайт Національного банку України / *Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>*.

Банківський сектор та інформаційний простір/

Створення позитивного іміджу банківської системи в умовах кризи

Позитивний імідж вітчизняної банківської системи, що створювався упродовж багатьох років ціною титанічних зусиль і величезних матеріальних витрат, був зруйнований усього за декілька днів наприкінці минулого року. Відновити його буде непросто, але зробити це необхідно. Вітчизняним банкам, особливо середнім і малим, потрібно всерйоз зайнятися формуванням сприятливої громадської думки щодо своєї діяльності.

Непросте завдання щодо створення або відновлення позитивного іміджу в першу чергу лягає на плечі банківських служб зі зв'язків з громадськістю. На жаль, більшість політико-економічних подій останнього часу застала їх зненацька. Всі напруження: спонсорство у сфері шоу-бізнесу, гучні презентації, спеціальні інформаційні повідомлення у ЗМІ, що наголошували на масштабності банківської діяльності, рейтинги надійності, на жаль, не лише не підвищують імідж банку в умовах кри-

зи, а навіть шкодять йому.

Візьмемо, наприклад, рейтинги. Ще недавно кожен банк прагнув потрапити до числа двадцяти, п'ятдесяти, сотні, тисячі найбільших і найнадійніших. Але криза засвідчила, що саме лідери рейтингів мають суттєві ризики. Сьогодні сама згадка про рейтинг банку може викликати зворотний ефект. Але рекламно-інформаційні служби деяких банків продовжують використовувати показники міжнародних рейтингових агентств *Standard & Poor's (S&P)* і *Fitch Ratings*.

Споживачам інформації в умовах кризи необхідні передусім позитивні факти, а висновки з них вони зроблять самостійно. Банківські PR-служби в умовах нинішньої фінансової кризи повинні інформувати цільову аудиторію на зрозумілій їй мові, не справляючи на клієнта враження, що банк ставиться до нього як до одного з мільйонів знеособлених вкладників. Для запобігання падінню власної фінансової ліквідності банки витрачають гроші на будь-яку рекламу, забуваючи, що важливо звертатися не до всіх

клієнтів одразу, а до цільових груп.

Спонсорські акції у сфері шоу-бізнесу нині також можуть нашкодити іміджу банку. Суспільство у кризовому стані з тривогою сприймає подібні ініціативи. Потенційному клієнтові, вкладникові потрібно знати, що дана фінансово-кредитна установа зберегла ліквідність, що вона діє і нарощує потенціал. Для цього необхідно, аби банк постійно фігурував у пресі в позитивному контексті. Сміливий і ефективний крок із професійної точки зору, зроблений банком у часи лихоліття, принесе йому вищі дивіденди у пабліситі і кращу перспективу.

Створення інформаційних повідомлень — головне завдання прес-служб банків. На жаль, не всі розуміють, що це таке. Часто прес-служби пропонують засобам масової інформації інформаційні повідомлення про події, не варті уваги широкого загалу. Більшість фактів діяльності банків, що висвітлюються у ЗМІ, — події місцевого значення, які не містять інформації навіть для короткого викладу у блоці новин. Позитивним повідомленням про стан банку може бути інформація про об'єднання, початок великого інвестиційного проекту, відкриття філії, емісію цінних паперів та їх розміщення за кордоном, презентація раніше не відомих на ринку нових продуктів і послуг тощо.

Такі події відбуваються не часто, а підтримувати імідж банку як активного фінансового інституту треба постійно. Частково вирішити проблему можуть виступи у ЗМІ експертів — керівників і фахівців банку, їх участь у прес-клубах, науково-практичних конференціях, засіданнях круглих столів. Однак найбільший ефект може дати тільки добре спланована масована кампанія із залученням агентств, які мають досвід роботи у сфері зв'язків із громадськістю й необхідні для цього кваліфіковані кадри. Наприкінці 2004 року в Україні вже була подібна ситуація, коли населення через негативні очікування створювало величезний тиск на банківську систему. Але кризу вдалося подолати: 29 листопада 2004 року НБУ почав реалізовувати масштабну PR-кампанію.

Приклад подолання кризи в Європі свідчить про те, що той, хто системно й ефективно підтримує імідж у важкі часи, першим стає на ноги, коли кон'юнктура змінюється на краще. Серед фінансових структур, які регулярно проводили рекламні кампанії,

невдах, що пішли з ринку, в п'ять разів менше, ніж серед тих, хто вряди-годи влаштовував лише окремі інформаційні акції.

Однак повномасштабні іміджеві кампанії — справа вельми дорога, незважаючи на те, що послуги рекламних агентств останнім часом стали дешевшати. Витрати банків на розвиток зв'язків із громадськістю нині знизилися на 20–30 відсотків. Ясна річ, поодиночі впоратися з таким завданням важко. Очевидно, є сенс створю-

Під час фінансової кризи у масовій свідомості домінує прагнення перестрахувати ризики і мінімізувати можливі втрати. Цей феномен є здібленим емоційною реакцією на негативні інформаційні повідомлення, що продукують і транслюють ЗМІ. Банківські PR-служби повинні генерувати позитивні інформаційні повідомлення, що ґрунтуються на цікавих і важливих фактах, а також шукати і активно використовувати нові канали для комунікації з цільовою аудиторією.

вати великі інформаційні пули, у котрі входили б групи банків, зацікавлених у послугах компетентних експертів та рекламно-інформаційних агентств. Кожний із банків — учасників пулу за мінімальних матеріальних витрат матиме максимальний ефект. Роботу пулу можна побудувати так, щоб загальний корпоративний інтерес — створення позитивної громадської думки щодо банківської сфери — відповідав інтересам кожного з учасників.

Навіть фінансисти, котрі першими в Україні запозичили систему західного менеджменту, все ще недооцінюють важливість проведення кампаній, які розробляють рекламно-інформаційні агентства. А проте західні фірми, котрі працюють на вітчизняному ринку, охоче звертаються до їхніх послуг. Вони розуміють, як важливо залишитися на ринку, — навіть якщо зберегти бізнес у повному обсязі неможливо.

Оборот національного ринку рекламно-інформаційних послуг у 2008 році Всеукраїнська рекламна коаліція оцінила в 500 млн. грн. Нині практично всі великі агентства залучили нових клієнтів. Фахівці “паблік рілейшнз” отримали безліч “кризових” замовлень. Змінилася також структу-

ра клієнтів. Якщо до кризи частка виробничих компаній у портфелі замовлень становила близько 15%, то тепер вона зросла до 50%. Що ж до банків, то вони поки що не поспішають звертатися до фахівців “паблік рілейшнз”. Діють три основні стримуючі фактори: недооцінка ефективності методів рекламно-інформаційних агентств, омана щодо високої вартості цього виду послуг і блокування контактів банків з агентствами банківськими прес-службами.

На останньому факторі необхідно зупинитися окремо. Це явище характерне для вітчизняних фінансових структур, співробітники прес-служб яких міркують приблизно так: якщо ми виступатимемо за співпрацю зі спеціалізованим агентством, то рано чи пізно керівництво банку почне сумніватися в доцільності існування власної прес-служби. Можливо, у деяких випадках ці побоювання небезпідставні. Але світовий досвід доводить, що ефективне співробітництво корпоративних служб із незалежними агентствами анітрохи не применшує роль перших, а навпаки, піднімає їх авторитет в очах керівництва. Найчастіше корпоративні служби складаються з однієї-двох осіб. Зазвичай це журналісти, які мають особисті контакти з колегами у ЗМІ, але, як правило, слабо обізнані з теорією та практикою зв'язків із громадськістю. Вони можуть “проштовхувати” замовлені статті в пресі, проте спланувати й реалізувати довгострокову і продуктивну інформаційну кампанію не в змозі хоча б тому, що в подібних заходах, як правило, задіяні значно більші сили.

Попри очевидні переваги комплексних іміджевих акцій та забезпечення якісного інформаційного супроводу власної діяльності, більшість фінансових установ надає перевагу прямій рекламі, тому інформаційна політика банків найчастіше реалізується через розрізнені PR-акції. На жаль, спорадичні повідомлення про діяльність банків не поліпшують іміджу банківської системи. Ніхто не понесе гроші в банк, якщо цей імідж не зміниться на краще. А це — завдання не реклами, а вдумливої й копіткої роботи щодо формування суспільної думки.

Леонід Щукін,

директор медіа-агенції “Seemus-media”, кандидат економічних наук.

Нотатки з лекції/

Валерій Гесць: "Каталізатором фінансової кризи в Україні була світова криза, але значна частина передумов має внутрішнє походження"

Аналізуючи сучасний стан економіки та банківської системи, експерти пропонують власний погляд на проблеми та нові методи для подолання кризових явищ. Академік-секретар відділення економіки Національної академії наук України Валерій Гесць виступив перед викладачами та аспірантами Київського національного економічного університету ім. Вадима Гетьмана з лекцією "Світова фінансова криза та її очікувані наслідки для України". Стисло і водночас ґрунтовно Валерій Михайлович окреслив та проаналізував основні етапи розвитку глобальної фінансової системи від початку 70-х років минулого століття, її сучасний стан і вплив на українську економіку.

КРУГООБІГ ВІРТУАЛЬНИХ ГРОШЕЙ ЯК ПЕРЕДУМОВА КРИЗИ

Каталізатором створення сучасної фінансової системи стала енергетична криза, що припала на завершення одного з довгострокових технологічних циклів, які тривають у середньому близько тридцяти років. У 1973 році країни — експортери нафти (ОПЕК) у чотири рази синхронно підвищили ціну на сировину нафту. США погодилися купувати її за новими цінами, але наполягали, щоб усі розрахунки проходили в доларах через американські банки. Відтоді долар є фактично міжнародною резервною валютою, яку використовує у розрахунках між собою більшість країн світу, а також він є мірилом вартості товарів і послуг. США отримали доступ до значних фінансових ресурсів, суттєво збільшили ліквідність своєї банківської системи. Завдяки цьому механізму утворилася світова валютно-фінансова система із профіцитом ліквідності. Американським фінансовим інститутам було вже тісно в межах однієї країни, і вони розпочали експансію у глобальному масштабі, перерозподіляючи на частку інших країн надлишок ліквідності власної фінансової системи.

У березні 1973 року відбулася Ямайська міжнародна конференція, яка замість "золотого стандарту" і твердого валютного курсу запровадила вільну

Лекція Валерія Гейця викликала велике зацікавлення у викладачів та аспірантів КНЕУ ім. Вадима Гетьмана.

конвертацію валют. Відтоді курси основних валют визначаються на основі попиту і пропозиції. Ямайська система остаточно була затверджена поправками до Статуту Міжнародного валютного фонду в січні 1976 року.

Поступово рівень життя в багатьох країнах зростав завдяки кредитам, які вони отримували від американських банків. Згодом з'являються інструменти, що дають змогу створювати нові гроші не завдяки виробництву, а з

інвестиційних і позичкових ресурсів. Такі "віртуальні" гроші не забезпечені золотом чи товарами, але мають високий попит, особливо в країнах, що розвиваються. У світі накопичилася величезна маса грошей, які знову були реінвестовані у фінансову систему. Кругообіг віртуальних грошей створив передумови для кризи. Саме у цей час, за словами науковця, завершується черговий технологічний цикл, що також є однією з передумов нинішньої

МАКРОЕКОНОМІКА

кризи. Фінансова система США за ці роки стала надзвичайно потужною, тому кредитувала навіть неплатоспроможних позичальників. У результаті на американському іпотечному ринку виникла криза платежів, котра спричинила ланцюгову реакцію на фінансових ринках усього світу.

Нині виникли об'єктивні передумови для появи кількох світових або регіональних резервних валют, які можуть перебрати на себе функції універсального платіжного засобу. Таким чином незабаром у світі може з'явитися принципово нова валютна система. Вже сьогодні основним центром емісії долара є не США, а Китай, який ухвалив рішення викупити американських цінних паперів на 500 млрд. доларів та схвалив антикризову програму підтримки власних виробників обсягом 600 млрд. доларів. Крім того, у резерві Китай має 2 трлн. доларів.

За підсумками зустрічі у бразильському місті Сан-Паулу в листопаді 2008 року керівники двадцяти найбільших країн фактично підтримали пропозицію реформувати Міжнародний валютний фонд і Світовий банк. Це свідчить про те, що на глобальному рівні розпочинаються кардинальні реформи, і можлива поява нових глобальних фінансових центрів.

УКРАЇНА: РОЗПЛАТА ЗА СОЦІАЛЬНИЙ ПОПУЛІЗМ

В Україні впродовж 1998–2000 років унаслідок формування внутрішньої піраміди облігацій державної позики, значну частину якої придбали нерезиденти, національна валюта девальвувала на 292%. Завдяки цьому українські виробники отримали великий запас цінової конкурентоспроможності, яка була підтримана високим попитом на продукцію наших експортерів на світових ринках. Сприятлива кон'юнктура доповнювалася системою вільного ринку, лібералізованих цін, нового сучасного менеджменту більшості великих експортоорієнтованих підприємств. Завдяки сприятливим зовнішнім факторам в Україні розпочалося відновлювальне економічне зростання. Впродовж 2000–2004 років формувалася економічна база, на основі якої зростали доходи державного бюджету. Щорічне збільшення обсягів ВВП становило в середньому 8%. З'явилися ресурси для підвищення соціальних стандартів і зростання доходів громадян. У 2003–2004 роках економіка вже мала

ознаки інвестиційно-відновлювального зростання, — темпи збільшення обсягів інвестицій були майже втричі вищими від темпів зростання реально-го валового внутрішнього продукту.

У 2004 році в зв'язку з президентськими виборами з'явився новий підхід, який Валерій Геєць назвав політичним циклом економічної політики. Щоб здобути прихильність і фактично підкупити виборців, кошти державного бюджету перерозподілялися на користь споживання, а не для модернізації та інвестицій у реальний сектор економіки. У 2005 році для виконання соціальних програм уже були необхідні суттєві дотації для Пенсійного фонду — податкове навантаження на економіку збільшилося, а темпи економічного зростання уповільнилися.

Напередодні парламентських виборів 2006 року тривала переорієнтація витрат на соціальну сферу — підвищилася мінімальна заробітна плата, зросли бюджетні видатки на фінансування соціальних програм. Навантаження на державний бюджет збільшилося, трансфери для соціальної сфери були у 2.5 раза вищими, ніж

у більшості європейських країн. У 2006 році зроблено спроби врегулювати ситуацію і збалансувати державний бюджет. Але, за словами Валерія Гейця, у той час ці процеси вже було досить складно контролювати, адже у 2004 та 2005 роках з'явився платоспроможний надмірний попит, який вийшов на споживчий ринок. Задовольнити такий попит можна було або шляхом зростання цін, або шляхом збільшення обсягів імпорту споживчих товарів.

У 2005 році доступ іноземних товарів-виробників на український ринок спростили. Сальдо торговельного балансу після цього лише погіршувалося. Паралельно відбулася ревальвація гривні, яка мала на меті стримувати інфляцію, але оскільки причини інфляції були немонетарні, очікуваного ефекту це не дало. Інфляція споживчих цін таким чином консервувалася у національній валюті, і вже у другій половині 2006 року накопичувалася динаміка перекрыла ефект стримування курсу гривні. Отже, конкурентоспроможність українських виробників і їхньої продукції, що забезпечувалася національною валютою, була втрачена. І лише завдяки девальвації долара

щодо інших валют гривня певний час утримувала свої позиції.

Зрештою, доступ на український ринок отримали не лише іноземні виробники, а й представники міжнародної фінансової системи, які зрозуміли, що тут можна заробити непогані гроші. Частка банків з іноземним капіталом в Україні зросла до 40%. Країна на цьому етапі була максимально відкритою для імпорту товарів, зовнішніх інвестицій та зовнішніх запозичень. Інвестиції у фінансову сферу спрямовувалися переважно для придбання і на капіталізацію банків.

У 2005 році почався кредитний бум: банки видавали кредити на придбання житла, автомобілів, побутової техніки. Отже, українська економіка та її фінансова система впродовж 2005–2006 років потрапили під зовнішній вплив унаслідок масової надлишкової ліквідності вільних фінансових ресурсів у світі.

Деякі дослідники переконують, що це — нормальна практика більшості східноєвропейських держав, які отримують на капітальний рахунок кредитні кошти, маючи при цьому від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі. Але це модель дефіцитного фінансування, яка створює загрозу залежності економіки від зовнішніх фінансових ресурсів. Взірцем такої дефіцитної моделі є Угорщина, цінні папери якої вже не купують ані внутрішні, ані зовнішні інвестори. Як результат країна, що є досить невеликою, змушена була в 2008 році запозичити в МВФ аж 25 млрд. доларів США.

Каталізатором фінансової кризи в Україні була світова криза, але значна частина передумов має внутрішнє походження, наголосив Валерій Геєць. Покриваючи дефіцит торгівлі коштами з капітального рахунку, вітчизняна фінансова система дедалі більше потрапляла у зовнішню залежність. Її критична межа визначається обсягами покриття дефіциту платіжного балансу та зовнішнього боргу. У деяких країнах кризи починалися, коли рівень боргу досягав 60%, в інших критичний рівень становив 50%. В Україні ситуація була стабільною доти, доки не вплинули два ключові фактори: обмеження попиту на вітчизняну експортну продукцію та обмежений доступ до фінансових ресурсів на зовнішніх ринках. Тобто економічна і фінансова кризи почалися практично одночасно.

Після девальвації гривні наприкінці 2008 року зовнішній борг України підскочив на рівень 60% ВВП. І це при тому, що у 2009 році, за словами Валерія Гейця, Україна має виплатити

25–29 млрд. доларів короткострокових зобов'язань, 10 млрд. доларів коштів з обслуговування кредитів та профінансувати певну частину дефіциту торговельного балансу. За попередніми підрахунками, дефіцит торговельного балансу України у 2008 році становитиме 12 млрд. доларів США. Отже, загальна сума зобов'язань може перевищити 100% від ВВП. За підсумками року, спад промислового виробництва та будівельної галузі становитиме 8–10%, тобто обсяги ВВП також зменшаться, а співвідношення щодо зовнішнього боргу буде критичним.

Фінансова та економічна криза в Україні поглибилася також через кризу довіри населення і реального сектору економіки до банківської системи. Дехто сподівається, що девальвація гривні врівноважить попит на гроші й товари, забезпечивши конкурентоспроможність українських товарів. Але є принципова різниця, — від початку 2000 року був високий попит на зовнішніх ринках, а нині його немає. Отже, сьогодні девальвація гривні не створює запасу конкурентоспроможності для більшості вітчизняних експортерів. Також є загроза знецінення активів унаслідок економічного спаду. Після знецінення активи, як правило, переходять під контроль транснаціонального капіталу.

НА ЧАСІ – РІШУЧА РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Валерій Геєць наголосив, що нині необхідна серйозна реструктуризація банківської системи. Світовий досвід свідчить: неліквідні й неконкурентоспроможні банки в такій ситуації збанкрутують. У багатьох українських банках є погані активи — переважно кредити неплатоспроможним позичальникам. Це була помилка банківських менеджерів, яка має свою ціну.

В такій ситуації держава за жодних обставин не повинна підтримувати безнадійні банки, витрачаючи кошти на їх капіталізацію. Якщо ж держава надаватиме їм підтримку, вона візьме всі безнадійні борги на себе, тобто боргові зобов'язання уряду зростатимуть. Виникне загрозлива ситуація, коли приватні борги перетворяться на борг держави. За такого сценарію державні цінні папери втратять свою ліквідність. Отже, системні банки необхідно зберегти шляхом втілення кризового менеджменту, а реструктуризація системи має відбутися через

механізм банкрутства неконкурентоспроможних фінансових установ.

Для стабілізації ситуації в банківській системі Валерій Геєць радить провести рішучу реструктуризацію: вкладникам банків, які збанкрутують, держава зможе повернути заощадження, а перед акціонерами, які створювали для себе такі “кишенькові” банки, у держави жодних зобов'язань немає.

Щодо незалежності центробанку доповідач наголосив, що в кризовій ситуації регулятор не може діяти лише на власний розсуд, він має узгоджувати свою політику з урядом і парламентом, але залежати від волі уряду центробанк не повинен. Найголовніше — це прозорість і прогнозованість його дій. Діяльність основних державних інститутів, котрі визначають пріоритети економічної політики, має бути зваженою та узгодженою.

Нині подолати проблеми в банківській системі без цільового рефінансування неможливо, отже, комерційні банки мають неліквідні активи. Питому вагу державних банків у активах банківської системи Валерій Геєць пропонує збільшити до 20–25%.

Якщо ситуація на зовнішньому продовольчому ринку складатиметься на користь споживання продуктів харчування, український агропромисловий сектор може стати локомотивом економіки під час спаду промислового виробництва у традиційних експортних галузях. Зростання цін на продовольчі товари створить запас конкурентоспроможності для українських аграріїв, а можливість продавати продукцію в рамках Світової організації торгівлі відкриє ринки багатьох країн.

Учений переконаний, що нині необхідно реалізувати кілька найважливіших антикризових заходів: це насамперед державна підтримка інфраструктурних об'єктів економіки для збереження робочих місць; зменшення або оптимізація обсягів зовнішніх зобов'язань; реструктуризація банківського і реального секторів економіки; якнайшвидше закінчення політичного циклу в економічній політиці. Проблеми, які оголила криза, досить серйозні, наголосив Валерій Геєць, але їх можна вчасно і з найменшими втратами подолати, застосувавши ефективні важелі впливу і механізми регулювання.

За матеріалами лекції підготував
Роман Підвисоцький,
“Вісник НБУ”.

ЕКСКЛЮЗИВ

Основні показники діяльності банків України на 1 січня 2009 року

№ п/п	Назва показника	01.01. 2002 р.	01.01. 2003 р.	01.01. 2004 р.	01.01. 2005 р.	01.01. 2006 р.	01.01. 2007 р.	01.01. 2008 р.	01.01. 2009 р.
1	Кількість зареєстрованих банків	189	182	179	181	186	193	198	198
2	Вилучено з Державного реєстру банків (з початку року)	9	12	8	4	1	6	1	7
3	Кількість банків, що перебувають у стадії ліквідації	35	24	20	20	20	19	19	13
4	Кількість діючих банків	152	157	158	160	165	170	175	184
4.1	Із них: з іноземним капіталом	21	20	19	19	23	35	47	53
4.1.1	у тому числі зі 100-відсотковим іноземним капіталом	6	7	7	7	9	13	17	17
5	Частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків, %	12.5	13.7	11.3	9.6	19.5	27.6	35.0	36.7
Активи, млн. грн.									
1	Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями)	50 785	67 774	105 539	141 497	223 024	353 086	619 004	973 332
1.1	Чисті активи (скориговані на резерви за активними операціями)	47 591	63 896	100 234	134 348	213 878	340 179	599 396	926 086
2	Високоліквідні активи	7 744	9 043	16 043	23 595	36 482	44 851	63 587	79 702
3	Кредитний портфель	32 097	46 736	73 442	97 197	156 385	269 688	485 507	792 384
3.1	У тому числі:								
	кредити, надані суб'єктам господарювання;	26 564	38 189	57 957	72 875	109 020	167 661	276 184	472 584
3.2	кредити, надані фізичним особам	1 373	3 255	8 879	14 599	33 156	77 755	153 633	268 857
4	Довгострокові кредити	5 683	10 690	28 136	45 531	86 227	157 224	291 963	507 715
4.1	У тому числі довгострокові кредити, надані суб'єктам господарювання	5 125	9 698	23 239	34 693	58 528	90 576	156 355	266 204
5	Проблемні кредити (прострочені та сумнівні)	1 863	2 113	2 500	3 145	3 379	4 456	6 357	18 015
6	Вкладення в цінні папери	4 390	4 402	6 534	8 157	14 338	14 466	28 693	40 610
7	Резерви за активними операціями банків	3 194	3 905	5 355	7 250	9 370	13 289	20 188	
	Відсоток виконання формування резерву	85.4	93.3	98.2	99.7	100.05	100.1	100.04	
7.1	У тому числі резерв на відшкодування можливих втрат за кредитними операціями	2 963	3 575	4 631	6 367	8 328	12 246	18 477	
Пасиви, млн. грн.									
1	Пасиви, всього	47 591	63 896	100 234	134 348	213 878	340 179	599 396	926 086
2	Власний капітал	7 915	9 983	12 882	18 421	25 451	42 566	69 578	119 263
2.1	У тому числі:								
	сплачений зареєстрований статутний капітал	4 575	6 003	8 116	11 648	16 144	26 266	42 873	82 454
2.2	частка капіталу в пасивах	16.6	15.6	12.9	13.7	11.9	12.5	11.6	12.9
3	Зобов'язання банків	39 676	53 913	87 352	115 927	188 427	297 613	529 818	806 823
3.1	У тому числі кошти суб'єктів господарювання	15 653	19 703	27 987	40 128	61 214	76 898	111 995	143 928
3.1.1	із них строкові кошти суб'єктів господарювання	4 698	6 161	10 391	15 377	26 807	37 675	54 189	73 352
3.2	Кошти фізичних осіб	11 165	19 092	32 113	41 207	72 542	106 078	163 482	213 219
3.2.1	із них строкові кошти фізичних осіб	8 060	14 128	24 861	33 204	55 257	81 850	125 625	175 142
Довідково									
1	Регулятивний капітал, млн. грн.	8 025	10 099	13 274	18 188	26 373	41 148	72 265	123 066
2	Адекватність регулятивного капіталу (H2)	20.69	18.01	15.11	16.81	14.95	14.19	13.92	14.01
3	Доходи, млн. грн.	8 583	10 470	13 949	20 072	27 537	41 645	68 185	122 580
4	Витрати, млн. грн.	8 051	9 785	13 122	18 809	25 367	37 501	61 565	115 276
5	Результат діяльності, млн. грн.	532	685	827	1 263	2 170	4 144	6 620	7 304
6	Рентабельність активів, %	1.27	1.27	1.04	1.07	1.31	1.61	1.50	1.03
7	Рентабельність капіталу, %	7.50	7.97	7.61	8.43	10.39	13.52	12.67	8.51
8	Чиста процентна маржа, %	6.94	6.00	5.78	4.90	4.90	5.30	5.03	5.30
9	Чистий спред, %	8.45	7.20	6.97	5.72	5.78	5.76	5.31	5.18

На замовлення "Вісника НБУ" матеріал підготовлено працівниками управління аналізу діяльності системи банків департаменту нормативно-методологічного забезпечення банківського регулювання та нагляду Національного банку України.

Дослідження/

Олена Костюк

Кандидат економічних наук.
Доцент кафедри міжнародної
економіки Української академії
банківської справи Національного
банку України

Проблеми монетарної комунікації в контексті перспектив реалізації інфляційного таргетування

Останніми роками значно зросла кількість країн, які включили або розглядають можливість включення таргетування інфляції до організаційно-правової бази грошово-кредитної політики. Реалізація такої монетарної стратегії пов'язана з публічним оголошенням цільових орієнтирів з інфляції і зобов'язанням центрального банку досягти зазначених цілей. Це стає критерієм його підзвітності і допомагає зафіксувати інфляційні очікування. Таким чином, стратегія комунікації центрального банку починає відігравати роль ключового елементу в підвищенні ефективності грошово-кредитної політики у контексті таргетування інфляції.

У статті досліджено загальні підходи центральних банків економічно розвинутих країн до формування комунікаційної стратегії, оцінено її ефективність, подано окремі рекомендації щодо формування засад комунікаційної стратегії НБУ на етапі переходу до інфляційного таргетування.

ТРАНСПАРЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЦЕНТРАЛЬНОГО БАНКУ

Проблема формування комунікаційної стратегії центрального банку є маловивченою, але досить актуальною в контексті підвищення ефективності грошово-кредитної політики. Особливої уваги у цій сфері заслуговують праці зарубіжних науковців, зокрема Бернанке (Bernanke) [6], Бліндера (Blinder) [7], Карпентера (Carpenter) [8], Мішкіна (Mishkin) [15] та інших авторів.

Відомо, що для реалізації інфляційного таргетування необхідні (як мінімум): незалежний центральний банк і довіра до нього, політична підтримка стабільності цін, вільно плаваючий обмінний курс, розвинуті фінансові ринки і стабільна банківська система, аналітично-прогнозні розробки (обґрунтування базової інфляції, механізму трансмісії), прозора інформаційна політика.

Водночас комунікаційний ефект мо-

нетарної політики на етапі переходу і в період запровадження стратегії інфляційного таргетування визначається наявністю значної кількості формальних і неформальних передумов.

По-перше, такою передумовою є існування відповідних "ринкових атрибутів" (фінансових ринків), реакція яких може визначати певні тенденції в економіці. Умови мінімум: стабільність банківської системи і наявність ефективно функціонуючих, конкурентних ринків акцій, корпоративних і державних облігацій як джерела альтернативних ресурсів для реального сектору економіки і засобу абсорбції капіталу в країні.

По-друге, необхідна дієва система каналів монетарної трансмісії, що відповідає стандартам реалізації певного монетарного режиму. Априорі: інфляційне таргетування технічно реалізується за умови дієвості саме процентного каналу монетарної трансмісії в економіці країни. З іншого боку, чітка ідентифікація каналів трансмісії є не так засобом формування прозорого інформаційного простору ринків і передачі комунікаційних сиг-

налів, як мінімальною умовою реалізації режиму інфляційного таргетування через застосування системи моделей і прогнозів. Центральний банк має брати до уваги всю наявну про цей режим інформацію, яку необхідно системно зважувати щодо її доречності для прогнозу інфляції.

По-третє, потрібна абсолютна довіра економічних агентів та суспільства в цілому до органів монетарної влади; непохитна репутація центрального банку, що зміцнюється шляхом реалізації ним стандартів відповідальності в умовах його реальної політичної та економічної незалежності.

У демократичному суспільстві прозорість, підзвітність і відповідальність є природними характеристиками незалежного центрального банку. Забезпечення прозорості означає відкритість процесу прийняття внутрішніх рішень, роз'яснення того, яким чином за допомогою монетарного інструментарію він виконує свої завдання. Прозорість потребує чіткого формулювання стратегії монетарної політики і своєчасної публікації всіх статистичних даних і прогнозів, на яких це-

нтральний банк засновує свої рішення. Отже, прозорість і стратегія ефективної комунікації мають вирішальне значення для формування позитивних очікувань фінансової спільноти щодо курсу центробанку, а також інфляційних очікувань громадськості у контексті реалізації режиму таргетування інфляції.

Прозорість є необхідною умовою інфляційного таргетування, оскільки вона є ключовим чинником стосовно посилення підзвітності й формування інфляційних очікувань, підґрунтям для контролю і спостереження за таргетуванням інфляції. Як складова відповідальності центрального банку транспарентність має досягатися не за рахунок надання максимальної кількості інформації, що насправді може провокувати неадекватну реакцію ринку, а завдяки вивіреним якості інформації, інструментів і засобів її подачі громадськості [14, с. 506; 15].

У цьому контексті дотримання конкретних положень “Кодексу належної практики щодо забезпечення прозорості у грошово-кредитній і фінансовій політиці”, розробленого МВФ [1], має особливо важливе значення для підвищення транспарентності діяльності центрального банку, формування стратегії комунікації, яка б поліпшувала характеристики інфляційного таргетування. Кодекс містить низку вимог та рекомендацій, а саме:

- ◆ необхідно, щоб обов’язки центрального банку в контексті таргетування інфляції та його операційна незалежність щодо досягнення поставленої відносно інфляції мети були чітко визначені у відповідному законодавстві або нормативному акті [1, с. 1];

- ◆ центральний банк повинен інтенсифікувати зусилля щодо інформування громадськості, роз’яснення цілей та організаційно-правових засад грошово-кредитної політики [1, с. 2];

- ◆ про рішення змінити цільовий орієнтир слід чітко і своєчасно оголосити і публічно пояснити причини ухвалення такого рішення [1, с. 2], як і про рішення центрального банку щодо відхилення від цільового орієнтира без відповідних компенсуючих дій;

- ◆ центральним банкам, котрі здійснюють таргетування інфляції, відповідно до положень параграфу 2.4 “Кодексу належної практики щодо забезпечення прозорості у грошово-кредитній і фінансовій політиці”, на сторінках регулярних звітів про грошово-кредитну політику (або “звітів про інфляцію”) варто періодично оп-

рилюднювати заяви про досягнення цілей грошово-кредитної політики або про перспективи їх досягнення. До деяких із таких звітів, крім перспективної оцінки розвитку інфляції, включаються макроекономічні прогнози центробанку [1, с. 2–3];

- ◆ форма подачі даних центральним банком, а також діяльність створеної ним інформаційної служби мають сприяти прозорості [1, с. 3] й ефективності таргетування інфляції;

- ◆ посадовцям центрального банку доцільно виступати перед уповноваженими органами державної влади зі звітами про грошово-кредитну політику і відповідними роз’ясненнями [1, с. 4]. Для підтримки ефективного діалогу з громадськістю монетарній владі рекомендовано подавати такі звіти у стислій і структурованій формі.

ЗАСАДИ КОМУНІКАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ЦЕНТРАЛЬНОГО БАНКУ НА ЕТАПІ ПЕРЕХОДУ ДО ІНФЛЯЦІЙНОГО ТАРГЕТУВАННЯ

Формування комунікаційної стратегії центрального банку передбачає акцентування уваги на таких аспектах:

- 1) що повідомляється;
- 2) хто повідомляє;
- 3) кому (обґрунтування вибору цільової аудиторії, груп) і за допомогою яких засобів повідомляють (механізми та інструменти комунікації);
- 4) коли повідомляють (чи існує системність у комунікаційних сигналах);
- 5) чи відповідають комунікаційні сигнали представників монетарної влади прийнятим нею рішенням.

Інформаційні повідомлення, що становлять основу комунікаційного процесу, можуть відрізнятися за змістом (про грошово-кредитну політику, економічні перспективи), статусом (офіційні, неофіційні), форматом подачі (нормативні документи, прес-релізи, інтерв’ю), системністю (пов’язані безпосередньо з монетарними засіданнями або спонтанні), характером заяв (нейтральні або такі, що спонукають до певних дій). Також важливо, щоб зміст інформаційних повідомлень, у певному розумінні, відповідав наявним монетарним зв’язкам, економічним і монетарним пріоритетам у коротко- і довгостроковому періодах. Тобто при виборі змісту комунікаційних сигналів слід враховувати специфічність реакції національних фінансових ринків.

Скажімо, комунікаційна стратегія

Банку Словаччини [10], розроблена до 2009 року, зосереджується на таких завданнях:

- ◆ досягнення встановленої інфляції відповідно до Монетарної програми Національного банку Словаччини, розробленої до 2008 року;

- ◆ пояснення змін, пов’язаних із членством у Євросоюзі;

- ◆ інформування громадськості про підготовку запровадження євро в готівковий і безготівковий обіг;

- ◆ інформування щодо процесу інтеграції фінансових ринків;

- ◆ інформування про гарантування ефективності системи платежів;

- ◆ економічне прогнозування.

У короткостроковій перспективі комунікаційна стратегія Банку Словаччини у сфері грошово-кредитної політики акцентована на:

- ◆ динаміці споживчих цін (інфляції);

- ◆ динаміці обмінного курсу в контексті перспектив приєднання до зони євро;

- ◆ інформації про виконання Маастрихтських критеріїв.

Виходячи з того, що у перспективі Національний банк України орієнтується на необхідність поступового переходу до монетарного режиму таргетування інфляції, доцільно визначити коло питань, обговорення яких із громадськістю підвищуватиме ступінь довіри до НБУ, збільшуватиме прозорість монетарної політики, сприятиме формуванню підґрунтя для запровадження й реалізації таргетування цінової стабільності.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МОНЕТАРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ НБУ

Прийняття рішення про перехід до стратегії інфляційного таргетування в Україні має передувати широка роз’яснювальна робота про його можливості й переваги, доцільність і ефективність застосування в економіках країн з новоствореними ринками. На практиці це означає проведення Радою Національного банку України прес-конференцій, круглих столів, випуск Правлінням НБУ регулярних і спеціальних інформаційних матеріалів, які б пояснювали монетарну політику, демонстрували лояльності монетарних менеджерів (Голови Правління, Голови Ради та членів Правління НБУ) до стандартів нової монетарної стратегії.

Окреслимо головні комунікаційні

пріоритети Національного банку України у спілкуванні з громадськістю.

По-перше, це порядок визначення цільових орієнтирів інфляції на етапі переходу до режиму інфляційного таргетування і в період його запровадження та обґрунтування обраних часових орієнтирів. Досвід Чехії свідчить, що на першому етапі реалізації стратегії таргетування інфляції (у 1997 році) для відтворення специфічного становища країни, економіка якої знаходилась у перехідному стані, Національний банк країни визначав цільові орієнтири інфляції, використовуючи концепцію “чистої інфляції”. Такий підхід вважався компромісом між наміром якомога ширше застосовувати індекс цін із одночасним таргетуванням цілей, що не повністю виходили за межі досяжності монетарної політики [13].

Індекс чистої інфляції визначався від загального індексу споживчих цін шляхом виключення з нього регульованих цін, що становили на той час близько 18% від споживчого кошика, та коригування впливу змін у непрямому оподаткуванні. З іншого боку, чиста інфляція не зазнавала коригувань інших мінливих позицій, зокрема таких, як зміни цін на імпортовані товари сировинного походження, продукти харчування, сільськогосподарську продукцію тощо. Такі ціни значно ускладнювали досягнення цільових показників, але їх виключення з таргетованого індексу занадто б його звузило та зробило б незрозумілим для суб'єктів економічної діяльності.

Таким чином, Національний банк Чехії застосовував підхід “від часткового до загального”, тобто цільові орієнтири спочатку було встановлено для “чистої інфляції”, а з 2002 року — і для офіційної. Такий крок був зумовлений перспективою чіткішої дерегуляції цін у майбутньому та зменшення її масштабів порівняно з попереднім періодом, крім того, аргументом на користь того, що офіційний індекс споживчих цін є зрозумілішим для громадськості [3, с. 46].

По-друге, — чітке визначення умов відхилення від цільових показників інфляції, аби пояснити, чому не досягнуто регламентованих показників, якщо таке станеться. Цей момент є принципово важливим, оскільки дає змогу підтримувати ступінь довіри до центрального банку, підкреслює його відповідальність і стабілізує інфляційні очікування на низькому рівні, що в по-

дальшому може сприяти досягненню однієї з найважливіших цілей інфляційного таргетування. Скажімо, Національний банк Чехії склав такий перелік умов відхилення фактичних показників від таргетованих:

1) значні відхилення світових цін на сировину, енергоресурси та інші товари;

2) основні відхилення валютного курсу чеської крони, не пов'язані з внутрішніми економічними показниками та внутрішньою монетарною політикою;

3) значні зміни в умовах сільськогосподарського виробництва, які вплинули на ціни сільськогосподарської продукції;

4) зміни непрямих податків;

5) стихійні лиха або інші подібні надзвичайні обставини.

Принципово важливими в цьому контексті є роз'яснення громадськості, що інфляційне таргетування не є власне режимом обмежувальної політики, і що негативні явища в реальній економіці на етапі запровадження цієї стратегії можуть бути наслідком дестабілізації економіки в період, який передував запровадженню інфляційного таргетування.

По-третє, — способи прогнозування показників інфляції, пояснення зв'язків між інфляцією та процесами в економіці (коментарі щодо застосованих економетричних моделей прогнозування інфляції). Національний банк України має публічно декларувати перехід до нової системи прогнозування, основним елементом якої є конкретна макроекономічна модель, що відтворює специфіку економічних зв'язків. Так, Національний банк Чехії застосовував систему прогнозування, основним елементом якої стала невелика за масштабами макроекономічна модель, що поєднувала зв'язки всередині моделі з високим ступенем експертної оцінки.

По-четверте, забезпечення прогнозованої динаміки обмінного курсу гривні щодо основної курсоутворюючої валюти — долара США, зважаючи, що динаміка обмінного курсу в перехідному періоді продовжуватиме істотно впливати на інфляцію.

По-п'яте, — сутність стратегічної структури політики таргетування (обґрунтування вибору проміжних цілей: грошових агрегатів, індикаторів зайнятості, обмінних курсів, цін імпорту, індикаторів бюджетної політики тощо).

По-шосте, — коментарі щодо необхідності посилення ролі процентної

політики в системі монетарного регулювання економічних процесів, резерви підвищення дієвості якої залежать від подальшого розвитку та інституційного вдосконалення фондового ринку і сегмента небанківських фінансових установ як важливої частки трансмісійного механізму.

По-сьоме, — суть і зміст механізму ухвалення монетарних рішень Національним банком України.

Одночасно з запровадженням стратегії інфляційного таргетування має змінюватися й характер інформування громадськості. Посилаючись на досвід центральних банків країн, котрі вже здійснили перехід до інфляційного таргетування, вважаємо за необхідне рекомендувати Національному банку України вищу комунікаційну активність на ранньому етапі реалізації стратегії інфляційного таргетування, чому сприятимуть такі заходи:

1. Розробка і презентація довгострокової монетарної програми у контексті перспектив переходу до інфляційного таргетування;

2. Запровадження публікації протоколів засідань Ради НБУ. Так, починаючи з 2001 року, Національний Банк Чехії за прикладом Федеральної резервної системи і Банку Англії до протоколів засідань Ради з питань монетарної політики почав включати дані щодо співвідношення голосів під час голосування;

3. Спілкування з питань монетарної політики між членами Ради НБУ та представниками засобів масової інформації у вигляді прес-конференцій після кожного засідання;

4. Проведення неформальних зустрічей Голови НБУ, заступників і членів Правління із представниками ЗМІ;

5. Комунікація з професійною аудиторією для формування точки зору експертів, що впливають на громадську думку через ЗМІ. Комунікація з громадськістю за допомогою організації лекцій, виставок, днів відкритих дверей;

6. Проведення інформативних зустрічей із представниками уряду та парламенту;

7. Публікація Національним банком щоквартальних звітів про інфляцію (із прогнозами на майбутнє), що підкреслить лояльність монетарної влади до нового монетарного режиму;

8. Запровадження публікації звітів про поточний стан справ, тобто основних матеріалів, які обговорюються на засіданнях Ради НБУ, та повного запису всіх дискусій із певним ча-

совим лагом;

9. Поліпшення веб-сторінки центрального банку відповідно до інформаційних стандартів інфляційного таргетування. Стосовно інтернет-ресурсу хотілося б зазначити, що в країнах, де центральні банки проводять політику інфляційного таргетування, спостерігається велика схожість щодо структури організації сайтів і видів розміщуваної на них інформації. Основні елементи інформаційного ресурсу: 1) статистична інформація; 2) прес-релізи; 3) публікації та дослідження; 4) засади й напрями грошово-кредитної політики. Публікація у мережі Інтернет результатів досліджень (робочих матеріалів – working papers), що проводяться центральним банком, а також їх розповсюдження на умовах офіційної передплати є одним із індикаторів відкритості центрального банку, засобом стимулювання обговорень важливих питань у сфері грошово-кредитної політики та організації зворотного зв'язку із зовнішніми експертами. У певному розумінні це є сигналом про збільшення прозорості діяльності банку, що підвищує довіру до дій монетарної влади, поліпшує її імідж як в країні, так і за її межами;

10. Підвищення прозорості у фінансовій та операційній галузях. Щорічні звіти НБУ зараз дають усебіч-

ний огляд всіх видів діяльності центрального банку. Необхідною, на нашу думку, є публікація середньострокового бачення та середньострокової стратегії на наступні роки.

Дотримання цих засад сприятиме прозорості грошово-кредитної політики та зміцненню зв'язків монетарної влади з громадськістю, підвищенню довіри до центрального банку і стабілізації інфляційних очікувань на низькому рівні.

КОМУНІКАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ЦЕНТРАЛЬНОГО БАНКУ НА ЗРІЛОМУ ЕТАПІ ТАРГЕТУВАННЯ ІНФЛЯЦІЇ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

У зарубіжній академічній літературі широко висвітлено досвід розробки й реалізації комунікаційної стратегії центральними банками переважно економічно розвинутих країн, зокрема тих, які таргетують цінову стабільність (ЄЦБ, Банк Англії, Банк Канади тощо). Аналіз цього досвіду є потенційно корисним. Стосовно практики центральних банків країн із новоствореними ринками зазначимо, що, вірогідно, новизна самого явища комунікаційної стратегії як передумови підвищення ефективності грошово-кредитної політики зумовлює відсутність емпіричних напрацювань у країнах із транзитив-

ною економікою.

Ермманн і Фратцшер (Ehrmann, Fratzscher), аналізуючи комунікаційні стратегії Федеральної резервної системи, Європейського центрального банку та Банку Англії на предмет характеру і персоніфікації інформаційних повідомлень (див. таблицю 1) за період 1998–2004 рр., зокрема у засобах масової інформації (Reuters News), дійшли таких висновків:

1) заяви про абсолютну відповідність грошово-кредитної політики умовам економіки озвучують здебільшого представники ЄЦБ, тоді як члени Федерального комітету з операцій на відкритому ринку (FOMC) Федеральної резервної системи більше схильні інформувати про необхідність коригування напряму монетарної політики, що можна розглядати як комунікаційний прийом, котрий має реальний сенс;

2) заяви про позитивні економічні перспективи озвучують переважно представники монетарної влади. Очевидно нейтральні заяви щодо цієї сфери порівняно з подібним характером заяв стосовно монетарної політики просто не мають реального сенсу і не справляють належного впливу на стан фінансових ринків;

3) голови монетарних рад ФРС і Банку Англії спілкуються з громадськістю частіше, ніж президент ЄЦБ, що вкото-

Таблиця 1. Кількісний аналіз комунікаційних повідомлень щодо напрямів грошово-кредитної політики та економічних перспектив

Орган монетарного контролю		Повідомлення щодо напрямів грошово-кредитної політики							Повідомлення щодо економічних перспектив						
		Повідомлення про жорсткі заходи		Повідомлення про відповідність (нейтральні)		Повідомлення про послаблення		Усього	Повідомлення про зміцнення		Повідомлення про відповідність (нейтральні)		Повідомлення про послаблення		Усього
Федеральна резервна система США травень 1999–травень 2004 рр.	Голова	21	35%	7	12%	32	53%	60	16	50%	1	3%	15	47%	32
	Члени Ради керуючих	5	21%	14	58%	5	21%	24	9	56%	1	6%	6	38%	16
	Регіональні президентів ФРБ	16	38%	15	36%	11	26%	42	8	38%	4	19%	9	43%	21
	Загалом	42	33%	36	29%	48	38%	126	33	48%	6	9%	30	43%	69
Банк Англії травень 1997 – травень 2004 рр.	Голова	21	42%	14	28%	15	30%	50	15	68%	2	9%	5	23%	22
	Внутрішні члени Ради з монетарної політики (MPC)	4	13%	18	60%	8	27%	30	6	40%	4	27%	5	33%	15
	Зовнішні члени Ради з монетарної політики (MPC)	2	12%	8	47%	7	41%	17	3	33%	3	33%	3	33%	9
	Загалом	27	28%	40	41%	30	31%	97	24	52%	9	20%	13	28%	46
Європейський центральний банк січень 1999 – травень 2004 рр.	Президент	11	22%	28	55%	12	24%	51	20	65%	0	0%	11	35%	31
	Рада	6	8%	52	73%	13	18%	71	25	50%	9	18%	16	32%	50
	Голови національних центральних банків	15	18%	49	58%	21	25%	85	34	54%	13	21%	16	25%	63
	Загалом	32	15%	129	62%	46	22%	207	79	55%	22	15%	43	30%	144

Джерело: [11, с. 28].

ре підтверджує наявність у практиці Європейського центробанку колегіального підходу до ухвалення й озвучування монетарних рішень. Практику голів ФРС і Банку Англії можна розцінювати як прагнення інструментами комунікації впливати на погляди громадськості щодо необхідності і готовності до потенційних змін у сфері грошово-кредитної політики;

4) у поведінці “внутрішніх” і “зовнішніх” членів монетарних рад, а також у характері інформації, що озвучується, простежуються істотні відмінності;

5) фінансові ринки по-різному реагують на комунікаційні сигнали, індуковані членами рад та їх головами. Статистично значущо виявляється реакція ринків на комунікативні сигнали голів ФРС і Банку Англії, тоді як вплив інших чинників монетарної влади не є істотним. Реакція ринків у цих регіонах має більш персоніфікований характер. Для євrorинків однаково значущими є заяви (сигнали), генеровані як президентом ЄЦБ, так і членами Ради;

6) ринки більше реагують на заяви, які опонують попереднім рішенням монетарної влади, що розцінюється як сигнал до потенційної зміни напряду грошово-кредитної політики [11, с. 27].

Інші автори зазначають, що американські фінансові ринки, на відміну від ринків Європи, більше реагують на повідомлення та висновки стосовно економічних перспектив, ніж щодо напрямів грошово-кредитної політики [6, с. 36]. Причому, незважаючи на довгостроковий характер прогнозів, найхарактерніша реакція спостерігається саме в сегментах короткострокових активів. У дослідженнях, проведених Сіклосом і Болом для Бундесбанку [17, с. 4], та Андерсоном, Ділленом і Селліном – для шведського Ріксбанку [4], наголошується, що на стан фінансових ринків більший вплив мають повідомлення про політику щодо процентних ставок, ніж щодо курсів. Ідентифікація головних цільових груп, певна річ, є передумовою для досягнення ефективної комунікації.

У комунікаційній стратегії Банку Словаччини виокремлено такі цільові групи: засоби масової інформації; фінансові установи, ринки, фінансові аналітики; діловий сектор (наприклад, асоціації, об'єднання роботодавців, торгові палати); суспільний сектор; урядові установи; академічні кола; міжнародні організації; неурядові організації.

Проте в науковій літературі немає теоретичних та емпіричних праць, які б оцінювали ефективність комунікаційного процесу щодо окремих цільових сегментів. Як правило, йдеться лише про реакцію фінансових ринків, котрі відтворюють економічні цінності. Тому ідентифікація головних цільових груп часто вважається формальною процедурою.

Емпіричні праці, присвячені комунікаційній стратегії центральних банків, нечисленні, що пояснюється труднощами вимірювання такого явища, як транспарентність центрального банку, а також ставленням до транспарентності як до абсолютно нового явища у монетарній політиці.

В окремих академічних працях стверджується, що вирішальним чинником у забезпеченні прозорості є те, як саме центральний банк спілкується з цільовими групами [8; 12].

В аналізованому документі Національного банку Словаччини (НБС) міститься перелік інструментів комунікації у сфері грошово-кредитної політики:

1) монетарна програма (Monetary Programme of the NBS until the year 2008), презентована на зустрічі з комерційними банками, представниками бізнесу, об'єднанням роботодавців, а також у журналі “BIATEC” і на офіційному сайті Національного банку Словаччини;

2) інформування про рішення у сфері грошово-кредитної політики шляхом: проведення телевізійних прес-конференцій для ЗМІ безпосередньо після проведення засідань правління НБС; випуску прес-релізів за результатами засідань правління Національного банку Словаччини; публікації звітів про стан грошового ринку, щомісячних монетарних оглядів, протоколів голосування з питань, які обговорювались на засіданнях Правління;

3) оголошення економічних прогнозів у вигляді щоквартальних бюлетенів, розміщених на офіційному сайті Національного банку Словаччини;

4) неформальні зустрічі голови правління, заступників голови та членів правління із представниками ЗМІ;

5) комунікація із професійною аудиторією для формування точки зору експертів, що впливають на громадську думку через ЗМІ (регулярні представлення грошово-кредитної політики для аналітиків; неформальний діалог голови правління, заступників і членів правління з представниками фінансових установ; зустрічі з підприємцями; організація форумів та обговорень із академічними колами);

6) комунікація з громадськістю шляхом проведення лекцій, виставок, днів відкритих дверей у Національному банку Словаччини;

7) інформативні зустрічі з представниками уряду і парламенту.

Цілком коректним можна вважати обґрунтування вибору інструментів і форм комунікації для різних цільових груп. Але наголосимо, що емпіричних результатів, які підтверджували б ефективність застосування комунікаційних інструментів у окремих цільових групах, не існує.

Одним із завдань комунікаційної стратегії є підготовка громадськості і ринків до подальших рішень у сфері монетарної політики. В результаті інтенсивності комунікаційного процесу в періоди між засіданнями монетарних рад може істотно різнитися. Уявлення про інтенсивність комунікаційного процесу в практиці ФРС, ЄЦБ і Банку Англії дають графіки 1–3 і таблиця 2.

За підсумками аналізу суб'єктів, об'єктів, напрямів, засобів та ефективності комунікаційних заходів у процесі реалізації грошово-кредитної політики центральними банками зарубіжних країн можна зробити такі попередні висновки:

1) спостерігається разюча схожість у комунікаційних стратегіях аналізованих банків: інтенсивність комунікацій за декілька днів до проведення засідань помітно знижується;

2) за винятком днів, що безпосередньо передують засіданням, інтен-

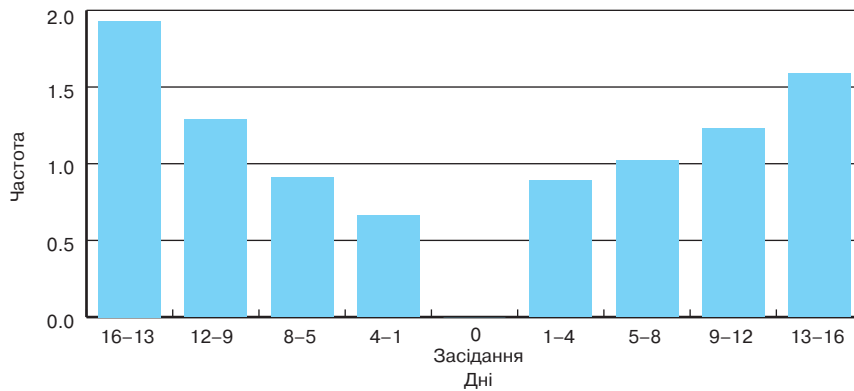
Таблиця 2. Частота комунікацій перед засіданнями монетарних комітетів, %

Орган монетарного контролю	Частота комунікацій перед засіданнями монетарних комітетів	
	пов'язаними зі зміною процентних ставок	не пов'язаними зі зміною процентних ставок
Федеральна резервна система	13.91	9.33
Банк Англії	6.41	4.75
Європейський центральний банк	15.43	15.54

Джерело: [11, с. 29].

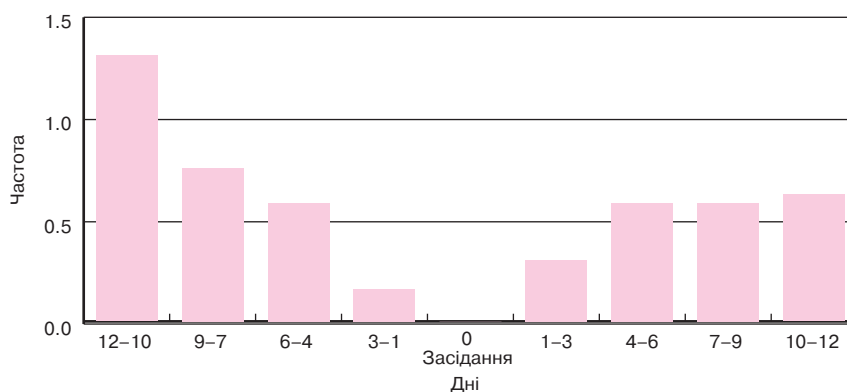
ЦЕНТРАЛЬНИЙ БАНК

Графік 1. Частота комунікацій у періоді між засіданнями Федерального комітету з операцій на відкритому ринку (FOMC)

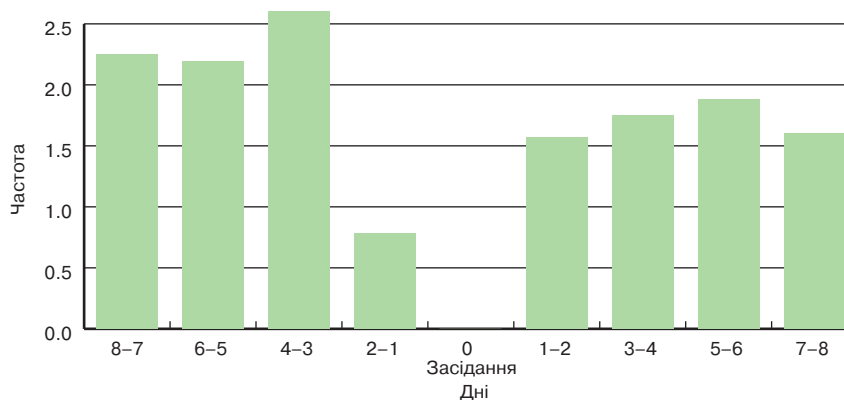
Джерело: [11, с. 42]

Графік 2. Частота комунікацій у періоді між засіданнями Комітету з монетарної політики Банку Англії (Bank of England's MPC)

Джерело: [11, с. 40]

Графік 3. Частота комунікацій у періоді між засіданнями Ради керівників Європейського центрального банку (ECB's Governing Council)

Джерело: [11, с. 41].

сивність комунікаційного процесу для всіх банків є вищою до проведення засідань, ніж після, що свідчить про наміри центральних банків підготувати фінансові ринки до можливих майбутніх змін;

3) засіданням, котрі проводяться з метою зміни процентної ставки, передують велика комунікаційна активність монетарної влади.

В академічній літературі висловлюється думка про важливість у ко-

мунікаційному форматі інформації не тільки про монетарні рішення, а й про процедуру і механізми їх ухвалення, роль фактора особистості [7, с. 16]. Тобто додатковим елементом комунікаційної стратегії може бути механізм інформування громадськості про рішення, що приймаються на засіданнях рад. На думку експертів, якісному поліпшенню ефективності комунікаційного процесу сприяє:

1) випуск прес-релізів безпосе-

редньо після засідань монетарних рад;

2) супровід прес-релізів коротким поясненням та обґрунтуванням ухвалених рішень (практика ФРС);

3) проведення прес-конференцій за підсумками засідань монетарних рад (практика ЄЦБ);

4) публічність монетарної влади, що досягається за допомогою офіційних звернень, звітів, про періодичність яких завчасно повідомляється громадськість.

Відкритим залишається питання щодо комунікаційного потенціалу і доцільності доведення до громадськості результатів голосування з ухвалених монетарною владою рішень. Подібні звіти публікують ФРС і Банк Англії, чого не практикує ЄЦБ. Очевидно, подібними діями ЄЦБ зумисно наголошує на узгодженості ухвалюваних рішень.

Важливе значення для оцінки ефективності комунікації має питання про єдність при ухваленні рішень членами монетарних рад у контексті заяв, озвучених у період між зустрічами чи засіданнями [9]. Аналіз результатів голосування комітетів ФРС і Банку Англії засвідчує істотні відмінності. При досить високому рівні дисперсії комунікації (ступеня невідповідності заяв, озвучених у період між засіданнями, подальшим рішенням, що приймаються на засіданнях монетарних рад) у практиці ФРС (див. таблицю 3) спостерігається високий рівень однотайності членів FOMC на час ухвалення монетарних рішень: лише 7 із 44 зустрічей (15.9 %) у період із травня 1999-го – по травень 2004 року демонстрували результати голосування з одним голосом, що відхилився. У Банку Англії найвищий (особливо починаючи з травня 1997 року) ступінь дисперсії при голосуванні: у більшості випадків – 46 із 85 засідань (54.1 %) з ухвалюваним рішенням не погоджувався принаймні один член комітету.

Таким чином, ФРС дотримується більшою мірою індивідуалістичного підходу у формуванні комунікаційних сигналів, тоді як для Банку Англії та ЄЦБ характерна колегіальна стратегія комунікації.

Різноманітність підходів до реалізації комунікаційних стратегій не зменшує їх потенційної ефективності. Якщо виходити з того, що головними критеріями ефективності комунікаційної стратегії та доцільності її реалізації є передбачуваність монетарної політики і спроможність впливати на економічних агентів, то наявність проміжних висновків про специфіку комунікаційних

Таблиця 3. Аналіз відповідності комунікаційних повідомлень подальшим рішенням, що приймаються монетарною владою

Орган монетарного контролю	Дисперсія комунікаційних повідомлень членів монетарних рад		Дисперсія комунікаційних повідомлень голів/президентів монетарних рад	
	щодо напрямів монетарної політики	щодо перспектив економіки	щодо напрямів монетарної політики	щодо перспектив економіки
Федеральна резервна система	0.32	0.23	0.07	0.03
Банк Англії	0.13	0.03	0.04	0.01
Європейський центральний банк	0.15	0.18	0.02	0.01

Джерело: [11, с. 30].

Таблиця 4. Оцінка передбачуваності монетарної політики

Параметри	ФРС, 1999–2005 рр.	Банк Англії, 1997–2005 рр.	ЄЦБ, 1999–2005 рр.
<i>Заплановані засідання монетарних рад</i>			
Кількість засідань монетарних рад	40	84	99
Середнє відхилення процентних ставок як реакція на проведення засідання	0.027	0.059	0.032
<i>Заплановані засідання монетарних рад зі зміною процентних ставок</i>			
Кількість засідань монетарних рад	16	27	14
Середнє відхилення процентних ставок як реакція на проведення засідання	0.062	0.106	0.103
<i>Усі засідання монетарних рад (у тому числі незаплановані)</i>			
Кількість засідань монетарних рад	43	85	100
Середнє відхилення процентних ставок як реакція на проведення засідання	0.056	0.056	0.036
<i>Усі засідання монетарних рад (у тому числі незаплановані) зі зміною процентних ставок</i>			
Кількість засідань монетарних рад	19	28	15
Середнє відхилення процентних ставок як реакція на проведення засідання	0.121	0.107	0.121

Джерело: [11, с. 32].

стратегій аналізованих банків дає підставу для гіпотетичного припущення про ефективність їх стратегій. Проте велика комунікаційна дисперсія і низька відповідність комунікаційних сигналів монетарним рішенням повинні скорочувати передбачуваність грошово-кредитної політики.

Передбачуваність означає, що ризик ухвалення монетарною владою несподіваних рішень як чинник, котрий впливає на зміну короткострокових процентних ставок, повинен бути

мінімізований. Середня відповідність комунікаційних повідомлень монетарним рішенням і висока дисперсія голосів означає для Банку Англії відносно слабкий ефект комунікації на фінансових ринках.

Що ж до ЄЦБ, то низька комунікаційна дисперсія, висока відповідність повідомлень монетарним рішенням та одностайність при ухваленні рішень теоретично відповідають високій передбачуваності і реакції ринків. ФРС демонструє розмитість комунікаційних сиг-

налів і одностайність при ухваленні рішень, у результаті виявляється достатньо передбачуваною, якщо сигнали озвучують певні персони, а саме – Голова ФРС (має місце сприйняття персоніфікованої інформації).

Перевірка цих гіпотез у працях Ерманна і Фратццера дала несподіваний результат (див. таблицю 4).

На підставі даних таблиці 4 можна стверджувати, що ФРС і ЄЦБ однаково передбачувані в рішеннях щодо напрямів грошово-кредитної політики. У Банку Англії цей показник значно нижчий.

Висновки щодо ефективності представлених окремими елементами (як початкові дані) комунікаційних стратегій ФРС, ЄЦБ і Банку Англії доводять, що якихось універсальних рецептів і стандартних підходів до розробки комунікаційної стратегії центрального банку немає (див. таблицю 5).

Оригінальність обраної стратегії в підсумку дає змогу Банку Англії і ЄЦБ зосереджуватися на досягненні цінової стабільності, тоді як ФРС більше уваги приділяє реальній економіці.

ВИСНОВКИ

Наша думка, в аналізованому нами досвіді центральних банків корисними для Національного банку України на етапі реалізації режиму інфляційного таргетування є:

1) загальні висновки щодо необхідності підготовки ринків до запланованих монетарних рішень шляхом інтенсифікації комунікаційного процесу в період, що передуює засіданням Ради НБУ;

2) рекомендації щодо надання звітам НБУ формалізованішого і структурованішого характеру;

3) доведення до відома громадськості графіків засідань керівних органів НБУ та анонсування незапланованих зустрічей;

4) комунікаційна активність представників монетарної влади у період

Таблиця 5. Оцінка ефективності комунікаційної стратегії

Орган монетарного контролю	Характеристика комунікаційної стратегії			Ефективність комунікаційної стратегії			
				Передбачуваність		Реакція ринків	
	Дисперсія комунікації	Комунікаційна відповідність монетарним рішенням	Дисперсія голосів	гіпотеза	факт	гіпотеза	факт
Федеральна резервна система	Висока	Середня	Низька	Низька	Висока	Середня	Висока (на заяви окремих посадовців)
Банк Англії	Низька	Середня	Висока	Середня	Середня	Середня	Середня
Європейський центральний банк	Низька	Висока	–	Висока	Висока	Висока	Висока

між проведенням засідань;

5) забезпечення більшої інформаційної прозорості процесу і механізму прийняття монетарних рішень;

6) активне інформаційне супроводження монетарних засідань і рішень, що приймаються;

7) запровадження інституту особистої відповідальності членів Ради і Правління НБУ стосовно рішень, що приймаються (через опублікування протоколів голосування);

8) активне проведення прес-конференцій за результатами монетарних засідань, системність щодо випуску прес-релізів, періодична звітність перед уповноваженими органами державної влади. Така комунікативна діяльність повинна стати звичною практикою центрального банку.

Література

1. Кодекс надлежащей практики по обеспечению прозрачности в денежно-кредитной и финансовой политике // <http://www.imf.org/external/nr/mae/mft/sup/rus/part2r.pdf>.

2. Основні засади грошово-кредитної політики Національного банку України на 2007 рік // http://www.bank.gov.ua/Rada_Nbu/OsnovZasad-2007.pdf.

3. Голуб Т. Таргетування інфляції:

приклад Чехії // *Фінансово-банківська система України у європейському вимірі: Збірн. ст.* — К.: Буд. дім “Козаки”, 2002. — С. 40–54.

4. Andersson M., Dillen H. and Sellin P. *Monetary Policy Signaling and Movements in the Swedish Term Structure of Interest Rates / Working Paper Series 132.* — Sveriges Riksbank, 2001.

5. Amato J.D., Morris S. and Shin H.S. *Communication and Monetary Policy / Oxford Review of Economic Policy.* — 2002. — № 18(4). — P. 495–503.

6. Bernanke B., Reinhart V. and Sack B. *Monetary policy Alternatives at the Zero Bound: An Empirical Assessment / Board of Governors Finance and Economics Discussion Paper No. 48.* — 2004.

7. Blinder A.S. and Morgan J. *Are Two Heads Better Than One? An Experimental Analysis of Group versus individual decision making / NBER Working Paper No. 7909.* — 2000.

8. Carpenter S.B. *Transparency and Monetary Policy: What Does the Academic Literature Tell Policymakers? / Board of Governors Finance and Economics Discussion Paper No. 35.* — 2004.

9. Chappell H.W., McGregor R.R. and Vermilyea T. *Committee Decisions on Monetary Policy. Evidence from Historical Records of the Federal Open Market Com-*

mittee. — MIT Press, 2004.

10. *Communication Strategy of National Bank of Slovakia* // <http://www.nbs.sk/MEDIA/INFO/STRATEGA.PDF>.

11. Ehrmann M. and Fratzscher M. *Central Bank Communication: Different Strategies, Same Effectiveness? / Economic Journal, also available as ECB Working Paper No. 342,* 2004.

12. Geraats P. *Central Bank Transparency / Economic Journal.* — 2002. — № 112. — P. 532–565.

13. Šmidkova K. *The Czech Approach to Inflation Targeting / Workshop on Inflation Targeting, proceedings of a conference held on September 14–15.* — Prague: CNB, 1998.

14. Issing, O. *The Eurosystem: Transparent and Accountable, or “Willem in Euroland” / Journal of Common Market Studies* 1999. — 37(3). — P. 503–519.

15. Mishkin F.S. *Can Central Bank Transparency Go too Far? / Conference “The Future of Inflation Targeting”, August 9–10.* — Reserve Bank of Australia, 2004.

16. Sibert A. *Monetary Policy Committees: Individual and Collective Reputations / Review of Economic Studies.* — 2003. — 70. — P. 649–666.

17. Siklos P.L. and Bohl M.T. *Do Words Speak Louder than Actions? The Conduct of Monetary Policy at the Bundesbank.* — 2003.

Нотатки з конференції

Плюси і мінуси карткового бізнесу в Україні

У Національному банку України відбулася конференція “Національна система масових електронних платежів. Новітні технології для реалізації державних та корпоративних проєктів”, яку організував департамент інформатизації НБУ. На ній розглянуто стан справ та розроблено рекомендації щодо подальшого розвитку карткового бізнесу в Україні.

В умовах світової глобалізації національні фінансові системи країн Європи, Америки та Азії глибоко взаємодіють, розробляють і використовують спільні загальноприйняті стандарти і правила, зокрема й у сфері розрахунків. Так, Європейський парламент у квітні 2007 року створив Єдину платіжну зону євро — SEPA. З 2008 року всі банки в Євросоюзі зобов'язані емітувати платіжні картки з чіпами (смарт-картки), відповідно до стандартів EMV (Eurocard, MasterCard і VISA). Ці картки можна використовувати для розрахунків та отримання готівки в банкоматах у всіх державах — членах Євросоюзу.

Гостра конкуренція серед міжна-

родних платіжних систем штовхає європейців далі — сьогодні вони розробляють спільно для всіх держав Євросоюзу пан-європейську платіжну систему, щоб протистояти системам VISA та MasterCard. Зрозуміло, що Україні дуже не просто витримувати конкуренцію зі світовими монополістами карткового бізнесу.

Утім вітчизняний ринок банківських платіжних карток сьогодні стрімко розвивається. Про це йшлося на конференції “Національна система масових електронних платежів. Новітні технології для реалізації державних та корпоративних проєктів”, котра наприкінці 2008 року відбулася в Національному банку України. Як зробити вітчизня-

ний картковий бізнес конкурентоспроможним і високоефективним? Ця стрижнева думка звучала в доповідях багатьох учасників конференції.

Виконавчий директор з питань платіжних систем та розрахунків Національного банку України, голова ради Платіжної організації НСМЕП **Віктор Кравець** глибоко проаналізував процеси, що відбуваються нині в царині українського ринку платіжних карток. 134 банки України (75% від загальної кількості) — члени карткових платіжних систем. За станом на 01.07.2008 р. випущено 44.7 млн. штук платіжних карток, якими володіють 39.1 млн. чоловік. Фактично кожен дорослий громадянин України може бути держателем “плас-

тика”. Це з точки зору чистої арифметики. На практиці ситуація дещо інша. Чимало громадян володіють п'ятьма, а то й десятьма картками. Зрозуміло, значний відсоток населення (за деякими даними — більше половини) взагалі ніколи й не бачив сучасного платіжного “дива”.

За словами доповідача, в Україні 23.6 тисячі банкоматів та 105.3 тисячі платіжних терміналів. Для порівняння: п'ять років тому на службі українців було 11.5 млн. карток, 5 тисяч банкоматів та 26.5 тис. терміналів. Сума операцій за платіжними картками, емітованими українськими банками, збільшилася за цей час удесятеро. Отже, прогрес відчутний. Але коли порівняти наші показники з показниками інших країн, то результат буде невтішний. Віктор Кравець навів такий приклад: у Норвегії з населенням 4.6 млн. чоловік — 8.5 млн. платіжних карток. Тобто кожен норвежець користується щонайменше двома картками.

Порівнюючи розвиток карткового бізнесу в Україні з показниками найближчих сусідів, спостерігаємо позитивну для нас тенденцію. В Україні на душу населення в середньому припадає 0.89 платіжної картки, в Росії — 0.73, в Білорусі — 0.50, у Польщі — 0.69, у Казахстані — 0.36.

Новітні технології покликані пришвидшити розвиток вітчизняного карткового бізнесу, розширити їх функціональне використання. Директор департаменту інформатизації Національного банку України, член ради Платіжної організації НСМЕП **Анатолій Савченко** та його заступник, член ради Платіжної організації НСМЕП **Борис Дяченко** детально зупинилися на проблемах ідеології платіжних систем в Україні. Близько 98 відсотків платіжних карток, емітованих українськими банками, використовуються на внутрішньому ринку для проведення операцій з отримання готівки. Скажімо, працівник одержує зарплату за допомогою картки. Для здійснення безготівкових платежів (плата за комунальні послуги, придбання товарів тощо) платіжні картки використовуються ще рідко — лише 8.1 відсотка припадає на безготівкові платежі. Тоді як у Європі 80–90 відсотків операцій з оплати товарів і послуг громадяни проводять у безготівковій формі. Зокрема, широко використовується Інтернет. Ми ж у цьому напрямі зробили лише перші маленькі кроки. За Інтернетом завтрашній день, оскільки він відкриває величезний простір для розвитку

банківських послуг, для компаній, котрі прагнуть працювати на ринку масових електронних платежів.

Для економічно розвинутих країн стало нормою “заочне” спілкування клієнта з банківською установою. Безпосередньо в конторі він з'являється для відкриття рахунку. Всі ж подальші безготівкові розрахунки, інші фінансові проплати споживач банківських послуг здійснює через Інтернет.

Національний банк України як регулятор систем масових електронних платежів проводить велику роботу з розвитку вітчизняного карткового бізнесу. Згадана вище конференція, інші науково-практичні заходи, які систематично організовує департамент інформатизації НБУ, мають за мету створення єдиного національного платіжного простору в Україні. Сьогодні на ньому, на жаль, господарюють міжнародні платіжні організації, а українські банки сплачують величезні відсотки за надані ними послуги.

Як зазначали промовці, перед користувачами платіжних карток, як і перед міжнародними платіжними системами, чії картки імітують українські банки, дедалі гостріше постає проблема захищеності інформації. До структур Національного банку України постійно звертаються ошукані власники цих карток. Виняток становлять хіба що картки НСМЕП, котрі, на жаль, ще недостатньо поширені в Україні. Директор департаменту банківських технологій ТОВ “Автор” **Віктор Денисов** розповів про нові розробки компанії, зокрема новітні криптографічні методи і засоби захисту інформації.

На конференції прозвучало чимало цікавих пропозицій, обговорювалися перспективні та вже реалізовані проекти. Зокрема, начальник відділу Науково-дослідного інституту прикладних інформаційних технологій **Андрій Бондаренко** розповів про перспективи впровадження проекту “Студентська картка”. Про те, як працює в Одесі проект “Соціальна картка”, йшлося у виступі начальника управління інтернет-банкінгу й електронної комерції департаменту дистанційного банківського обслуговування АКБ “Імекс-банк” **Вадима Мойси**. Про нові можливості застосування карток НСМЕП розповів директор ЗАТ “Сольді” **Євген Місюра**. Учасники конференції досліджували також питання нормативно-технологічного, апаратно-програмного забезпечення проектів, інтернет-технологій НСМЕП тощо.

Виступаючи перед учасниками конференції, Віктор Кравець неодноразово наголошував на необхідності

чесної конкуренції на українському картковому ринку. При цьому українські банки, всі учасники вітчизняного фінансового простору повинні враховувати й захищати національні інтереси. Сьогодні українські банки платять міжнародним платіжним системам за обслуговування платіжних карток десятки мільйонів доларів США. І це замість того, щоб створювати власні структури, зміцнювати внутрідержавні платіжні системи, виводити їх на міжнародний рівень. До речі, вітчизняні банки з невиправданою легкістю витрачають багатомільйонні суми, тоді як зарубіжні партнери рахують кожен цент.

Україна докладає величезних зусиль, щоб отримати від міжнародних фінансових організацій стабілізаційну допомогу в траншах обсягом 150 млн. доларів США, і водночас втрачає значно більші суми на розрахунки з міжнародними платіжними системами. До речі, більшість внутрідержавних платіжних операцій — здійснюється картками міжнародних платіжних систем, за їхніми ж “міжнародними” тарифами і правилами. Українські комерційні банки зав'язли у дисбалансі, що спостерігається на вітчизняному ринку платіжних карток. 83.3% всіх емітованих українськими банками карток належать до платіжних систем VISA та MasterCard (за станом на початок III кварталу 2008 року — 38.3 млн. штук). Водночас Національна система масових електронних платежів подолати в третьому кварталі минулого року вже двомільйонний рубіж, обороти в розрахунку на одну картку перевищують аналогічні показники за картками міжнародних платіжних систем більш як удвічі, динаміка розвитку НСМЕП вже перевищує динаміку розвитку міжнародних платіжних систем, але цього ще недостатньо.

Порушені на конференції “Національна система масових електронних платежів. Новітні технології для реалізації державних та корпоративних проектів” питання постійно перебувають у полі зору керівництва Національного банку України. Та водночас вони заслуговують глибшої уваги та вивчення державним керівництвом, політичними діячами. Адже йдеться про вельми важливу складову вітчизняної фінансової системи і безпеки держави в цілому.

□

Олександр Заєць,
“Вісник НБУ”.

Наталія Лапко

Директор департаменту
платіжних систем
Національного банку України

Підсумки /

Система електронних платежів НБУ у 2008 році

Два роки поспіль триває експлуатація новітньої Системи електронних платежів Національного банку України, яка засвідчила свою високу надійність, ефективність і технологічну довершеність. Директор департаменту платіжних систем НБУ Наталія Лапко розповідає про підсумки роботи системи у 2008 році на основі аналітичних матеріалів програмного забезпечення “Статистика та аналітика СЕП”.

ЗАКОНОДАВЧА ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА

Підбиваючи підсумки міжбанківських розрахунків за 2008 рік, зазначимо, що минулий рік був другим роком промислової експлуатації Системи електронних платежів (СЕП) нового покоління, яку розробили на базі новітніх технологій та запровадили фахівці Національного банку України.

За висновками експертів місії Світового банку, котра перебувала в нашій країні у рамках ініціативи СНД щодо розвитку платіжних систем і систем розрахунків за операціями з цінними паперами, Україна доклала значних зусиль у реформуванні цієї

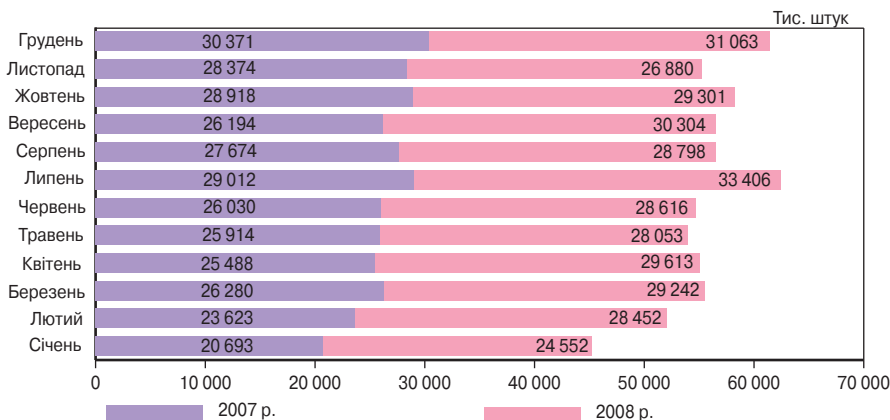
сфери. Експерти високо оцінили вагомий внесок Національного банку України у створення та розвиток платіжних систем в Україні, забезпечення нормативної бази їх функціонування та ефективного здійснення міжбанківських розрахунків у нашій країні.

За результатами візиту експерти склали звіт під назвою “Огляд та рекомендації щодо платіжних систем і систем розрахунків за операціями з цінними паперами в Україні”. У ньому зазначено, що СЕП успішно виконує покладені на неї функції державної системи міжбанківських розрахунків, оперативно й надійно обслуговує її учасників, гарантуючи високий рівень безпеки та надійності проведення міжбанківського переказу коштів у

національній валюті. Також відзначено успіхи Національного банку України у створенні обладнаної резервної системи, у розробленні заходів для гарантії операційної надійності СЕП. Експерти констатували, що СЕП у цілому відповідає Ключовим принципам для системно важливих платіжних систем, розроблених Комітетом з платіжних і розрахункових систем (CPSS) Банку міжнародних розрахунків (BIS).

Статус СЕП визначено Законом України “Про платіжні системи та переказ коштів в Україні”, а порядок її функціонування – Інструкцією “Про міжбанківський переказ коштів в Україні в національній валюті”, затвердженою постановою Правління НБУ від 16.08.2006 р. № 320 (зі змінами).

Графік 1. Динаміка зростання кількості початкових платежів та електронних розрахункових повідомлень, виконаних через СЕП у файловому режимі

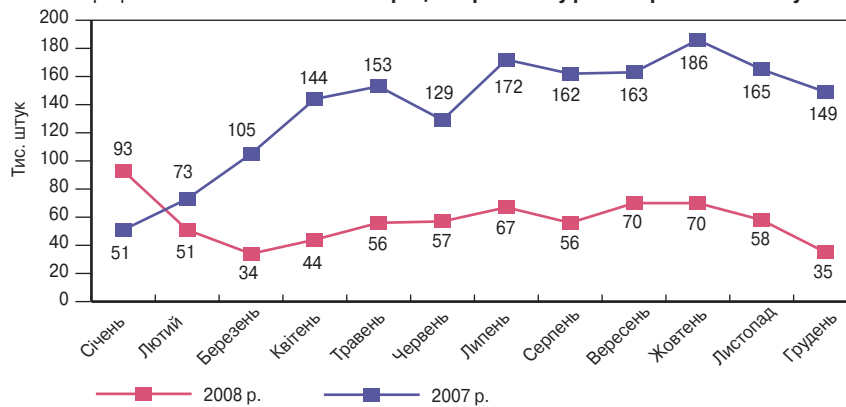

ПІДСУМКИ РОБОТИ СЕП ЩОДО ПЕРЕКАЗУ КОШТІВ МІЖ БАНКАМИ ЗА 2008 РІК

Через СЕП нині здійснюється переважна більшість (майже 99%) міжбанківських розрахунків; вона охоплює всю банківську систему країни.

Упродовж 2008 року спостерігалася позитивна тенденція щодо збільшення обсягів початкових платежів та електронних розрахункових повідомлень, оброблених СЕП. Кількість таких платежів та повідомлень, виконаних через СЕП у 2008 році, становила 348 971 тис. штук, із них платежі в

Графік 2. Обсяги виконаних операцій через СЕП у режимі реального часу

СЕП у файловому режимі – 348 280 тис. штук (див. графік 1), платежі в СЕП у режимі реального часу – 691 тис. штук (див. графік 2) на суму 7 992 382 млн. грн., що відповідно на 9% і 39% більше, ніж у 2007 році.

Аналіз обсягу початкових платежів та електронних розрахункових повідомлень, виконаних засобами СЕП у 2008 році, свідчить, що переважна більшість користувачів СЕП (а саме 91 відсоток від загальної кількості) – це банки України. Впродовж року вони здійснили 318 581 тисячу трансакцій на суму 6 966 080 млн. грн., що відповідно на 10% та 42% більше порівняно з аналогічними показниками 2007 року.

Структуру початкових платежів за сумою, виконаних через СЕП у 2008 році, відображено в таблиці 1.

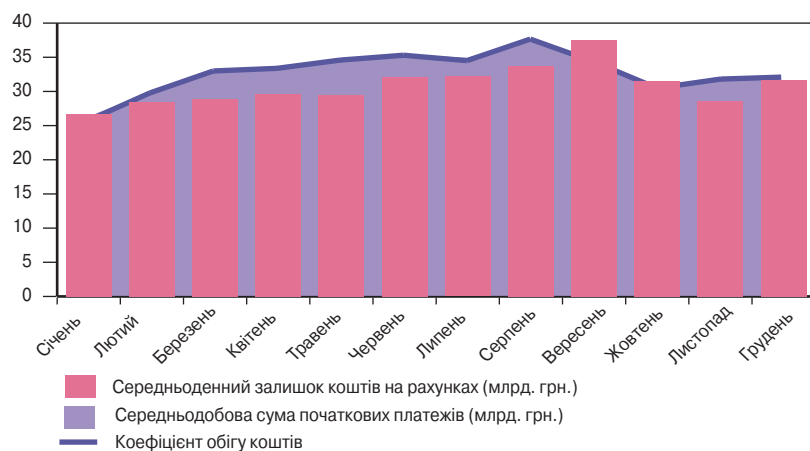
Як свідчать дані таблиці, найбільше – 71% від загальної кількості початкових платежів – становили перекази в сумі до 1 000 гривень. Але сума переказів за цими розрахунковими документами була незначною: близько 1% від загальної суми переказаних коштів. Необхідно зазначити, що цей показник упродовж останніх років лишається майже незмінним.

Середньодобова завантаженість системи за кількістю початкових пла-

тежів у 2008 році коливалася:

- у файловому режимі – від 1 169 тис. штук (січень) до 1 506 тис. штук (червень);
- у режимі реального часу – від 1.7 тис. штук (березень) до 4 тис. штук (січень).

Графік 3. Обіг коштів у СЕП у 2008 році

Середньоденний залишок коштів на рахунках учасників СЕП у 2008 році становив майже 31 млрд. грн. (див. графік 3). Середньодобовий коефіцієнт обігу коштів за рахунками учасників СЕП – 1.03, тоді як у 2007 році він становив 0.74.

Загальна кількість учасників СЕП за станом на 1 січня 2009 року – 1 550 установ. Серед них:

- 182 – банки України;
- 1 304 – філії банків України;
- 28 – органи Державного казначейства України;
- 36 – установи Національного банку України.

Порівняно з відповідним періодом 2007 року загальна чисельність учасників СЕП у зв'язку зі структурними змінами торік зменшилася на 62 одиниці. З Довідника учасників СЕП у 2008 році вилучено два банки та 91 філію банків. Водночас було включено 11 банків та 20 філій банків.

Упродовж 2008 року послугами СЕП у режимі реального часу користувалися 610 учасників системи, або майже 39% від загальної кількості учасників СЕП (у 2007-му – 596 учасників системи, або 37% від загальної

кількості), однак лише 73 учасники виконували платежі в цьому режимі, а саме: 30 банків і 17 філій банків, Національний банк України та його установи.

Залежно від способу обслуговування кореспондентського рахунку учасники СЕП можуть самостійно вирішувати, як їм працювати: за незалежним чи за консолідованим кореспондентським рахунком.

За станом на 01.01.2009 р. за незалежним кореспондентським рахунком працювали 112 банків (або 61%), за консолідованим кореспондентським рахунком – 71 банк (або 38%), за єдиним казначейським рахунком – Державне казначейство України (або 1%). Розподіл учасників СЕП за моделями обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку (ККР) був таким:

- за моделлю 3 обслуговування

БЕЗГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ

Таблиця 2. Завантаженість СЕП у розрізі моделі обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку

Моделі обслуговування кореспондентського рахунку	Кількість початкових платежів та електронних розрахункових повідомлень		Сума початкових платежів		У тому числі:			
					початкові платежі та електронні розрахункові повідомлення, виконані в СЕП у файлового режимі		початкові платежі та електронні розрахункові повідомлення, виконані в СЕП у режимі реального часу	
	Тис. штук	% від загального обсягу	Млн. грн.	% від загального обсягу	Кількість (тис. штук)	Сума (млн. грн.)	Кількість (тис. штук)	Сума (млн. грн.)
3 модель	190 352	55	3 406 537	42	189 912	3 294 403	440	112 134
4 модель	64 359	18	1 273 704	16	64 356	1 272 872	3	832
7 модель	17 377	5	283 488	4	17 377	283 488	0	0
8 модель	30 063	9	888 172	11	30 063	888 172	0	0
Самостійно	46 820	13	2 140 481	27	46 572	1 855 528	248	284 953
Разом	348 971	100	7 992 382	100	348 280	7 594 463	691	397 919

консолідованого кореспондентського рахунку (ККР) працювало 52 банки (28%);

➤ за моделлю 4 обслуговування ККР – 14 банків (7%);

➤ за моделлю 7 обслуговування ККР – 5 банків (3%);

➤ за моделлю 8 – Державне казначейство України (1%).

Візуально це відображено на графіку 4.

Найбільшим попитом серед учасників СЕП, котрі працювали за консолідованим кореспондентським рахунком, як і в попередні роки, користувалася третя модель (28%), за якою юридична особа має консолідований кореспондентський рахунок, а для виконання переказів між філіями та міжбанківських переказів використовує внутрішньобанківську міжфілійну платіжну систему.

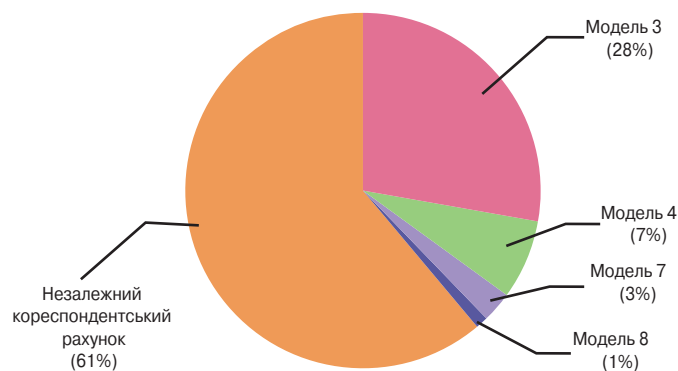
У 2008 році всі банки, що звернулися до Національного банку України за отриманням дозволу на роботу в СЕП за консолідованим кореспондентським рахунком, обрали саме третю модель обслуговування ККР.

Процес переведення банків та їх філій на обслуговування в СЕП за тією чи іншою моделлю обслуговування ККР у минулому році уповільнився, оскільки переважна більшість банків уже визначилася щодо способу керування роботою філій у СЕП.

Обсяги початкових платежів та електронних розрахункових повідомлень, виконаних через СЕП у 2008 році, в розрізі моделей обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку наведені в таблиці 2. Як свідчать дані таблиці, учасники СЕП, які пра-

цювали за третьою моделлю обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку, протягом 2008 року виконали 190 352 тис. штук початкових платежів та електронних розрахункових

Графік 4. Розподіл учасників СЕП за моделями обслуговування кореспондентського рахунку на 01.01.2009 р.

вих повідомлень на суму 3 406 537 млн. грн., або відповідно 55 та 42 відсотки від загальної кількості та суми платежів за рік. Упродовж 2008 року, порівняно з 2007 роком, учасники системи, які обрали цю модель обслуговування ККР, здійснили початкових платежів та електронних розрахункових повідомлень на 11% більше.

Зростання обсягів початкових платежів та електронних розрахункових повідомлень характерне також для інших учасників СЕП (крім тих, які працювали за моделлю 4). Учасники, які працювали за моделлю 7, виконали початкових платежів та електронних розрахункових повідомлень більше на 7%; за моделлю 8 – на 4%.

Учасниками, які працювали за не-

залежним кореспондентським рахунком, було виконано початкових платежів та електронних розрахункових повідомлень більше на 24 %. Значне зростання обсягів початкових платежів цих учасників пояснюється тим, що протягом звітного року було зареєстровано 11 нових банків, які працювали в СЕП за незалежним кореспондентським рахунком. Необхідно зазначити, що порівняно з роботою банку за моделлю 3, в якій платежі між філіями банку здійснюються через внутрішньобанківську міжфілійну платіжну систему, робота за незалежним кореспондентським рахунком потребує здійснення всіх розрахунків між філіями із застосуванням СЕП.

Щодо учасників, які працювали за моделлю 4, то в них обсяг початкових платежів зменшився на 2% у зв'язку з тим, що протягом 2008 року на дві одиниці зменшилася кількість установ, які використовували цю модель.

Підсумовуючи викладене, зазначимо: за час свого існування СЕП нового покоління успішно виконувала

покладені на неї функції державної системи міжбанківських розрахунків. Вона зарекомендувала себе як надійна система, котра цілком задовольняє потреби її учасників щодо оперативного проведення міжбанківських розрахунків. Збільшення протягом року загальної кількості платіжних трансакцій свідчить про зростання фінансових потоків в Україні та спроможність СЕП вчасно забезпечити обслуговування її учасників, гарантуючи при цьому високий рівень безпеки та надійності проведення міжбанківських переказів коштів у національній валюті.

□

Актуальна проблема/

Володимир Харченко

Начальник управління методології роздрібних платежів департаменту платіжних систем Національного банку України

Роман Капралов

Провідний економіст управління методології роздрібних платежів департаменту платіжних систем Національного банку України, аспірант Університету банківської справи Національного банку України

Банківські платіжні картки: передумови створення Єдиного національного платіжного простору в Україні

Посилення процесів глобалізації, глибока взаємодія національних фінансових систем між собою та їх включення до світової фінансової системи приводять до поглиблення процесів інтеграції національних платіжних систем і систем розрахунків до світової економіки. Такі процеси передбачають використання загальноприйнятих стандартів і правил, у тому числі й у сфері розрахунків. З огляду на зазначене та відповідно до Директиви про платіжні послуги, прийнятої Європейським парламентом 24.04.2007 р., була утворена Єдина платіжна зона євро (Single Euro Payment Area) – SEPA.

Банки Європи сьогодні розглядають варіанти побудови у рамках SEPA суверенної пан-європейської системи банківських платіжних карток, яка б, зокрема, давала змогу не сплачувати іноземним компаніям комісійні за обслуговування операцій у межах Євросоюзу. Не може залишатись осторонь цих процесів і Україна. Перед українським картковим ринком стоїть аналогічне завдання: переважна більшість внутрідержавних операцій за картками українських банків здійснюється за міжнародними правилами й тарифами. Розв'язання цієї проблеми автори публікації вбачають у побудові Єдиного національного платіжного простору.

SEPA ЯК ПІДҐРУНТЯ ДЛЯ ОБ'ЄДНАНОГО РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК

СЕРА — єдина зона платежів у євро, в якій ліквідовано відмінності між внутрішніми і міжнародними платежами у валюті євро. Територіально SEPA охоплює всі держави — учасниці Євросоюзу (27 країн), а також Ісландію, Норвегію, Ліхтенштейн і Швейцарію.

Шляхом прийняття вищезгаданої директиви Європарламент прагне забезпечити зручність, ефективність і

надійність здійснення транскордонних платежів у Євросоюзі на рівні внутрішніх платежів у країнах-учасниках. Директива також служить правовою основою для створення Єдиної платіжної зони євро. Водночас вона закріплює права і захист усіх користувачів платіжних послуг (споживачів, торговців, великих, малих і середніх підприємств).

Отже, SEPA має покласти край розмежуванню європейського платіжного ринку національними кордонами. Така подія має велике економічне та політичне значення насамперед тому, що, за експертними висновками,

щорічно в країнах Євросоюзу здійснюється близько 74 млрд. платежів (більше третини світового обсягу).

Головним ініціатором створення SEPA була Єврокомісія, котра вимагала зниження цін на грошові перекази, що проводилися в межах Євросоюзу. В своєму нинішньому вигляді SEPA — це значною мірою заслуга всієї європейської кредитної галузі, яка у червні 2002 року ініціювала створення Європейської платіжної ради (ЄПР) як головної інстанції в справі просування ідеї формування SEPA. Навколо неї об'єдналися найбільші європейські банки і національні банківські союзи.

БЕЗГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ

SEPA поєднує в собі сукупність таких компонентів:

- єдина валюта (€);
- єдиний набір інструментів для здійснення платежів — кредитові перекази, пряме дебетування і платежі з використанням платіжних карток;
- ефективна інфраструктура для оброблення платежів;
- єдині технічні стандарти;
- єдині бізнес-методи;
- гармонізована правова база та розвиток нових орієнтованих на клієнта послуг.

Отже, в рамках SEPA розрахунки здійснюються за допомогою таких безготівкових інструментів:

1. Платіжні доручення. Безготівкові кредитні грошові перекази між банками країн, що входять до Єдиної платіжної зони євро, проводяться з 28 січня 2008 року. У даному випадку в Директиві обумовлені порядок використання міжнародного номера банківського рахунку (IBAN) та ідентифікаційного коду банку (BIC), умови виконання платежу, права та обов'язки учасників, умови відправлення, отримання і відхилення платежу, правове обґрунтування та інші питання;

2. Пряме дебетування (автоматична сплата рахунків). Перехідний період до Системи автоматичної оплати рахунків SEPA починається з 1 листопада 2009 року. Клієнти банків, котрі до неї приєднуються, зможуть проводити автоматичну сплату рахунків також в інших державах — учасниках Євросоюзу. Скажімо, розраховуватися за телефонні чи інші послуги в разі, коли постачальник цих послуг знаходиться за межами країни. Крім того, клієнти банків як одержувачі автоматичної сплати рахунків зможуть акумулювати на одному рахунку платежі від усіх клієнтів, котрі проводять розрахунки за посередництва банків, що входять до Європейського монетарного союзу. Відзначимо також, що ініціатором платежу у цьому випадку виступає банк-одержувач;

3. Банківські платіжні картки*. Застосування SEPA дасть змогу держателям платіжних карток користуватися всіма картками, емітованими банками країн — учасниць SEPA у всіх країнах — учасниках єдиного платіжного простору. Так, починаючи з 2008 року, всі банки в Євросоюзі зобов'язані емітувати платіжні картки з чіпами (смарт-картки) відповідно до стандартів EMV (Eurocard, MasterCard і VISA), і ці картки можуть використо-

*Зазначене стосується тільки дебетових карток.

уватися для розрахунків та отримання готівки в банкоматах у всіх державах — учасниках Євросоюзу. З кінця 2010 року поставлена вимога забезпечити використання всіх банківських платіжних карток у всій єдиній зоні платежів у євро. У перспективі планується перейти на єдиний загальноєвропейський стандарт мобільних платежів.

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК У ЄВРОСОЮЗІ

Отже, згідно з вимогами Єврокомісії та Європейського центрального банку розрахунки з використанням банківських платіжних карток у межах SEPA необхідно проводити за такими основними принципами і правилами (SEPA Cards Framework — SCF):

- платіжні системи функціонують за принципом саморегулювання;
- єдині правила і стандарти, організовані на найвищому рівні;
- повна взаємодія щодо здійснення платежів та зняття готівки;
- здійснення платежів у євро в межах усього єдиного платіжного простору.

Передбачається, що запровадження принципів SCF посилить конкуренцію на європейському ринку платіжних карток: банки отримають додаткові комерційні можливості, пропонуючи SCF-сумісні картки (які базуватимуться на їх існуючих локальних карткових продуктах) клієнтській аудиторії в масштабах усього Євросоюзу.

Основними стратегічними цілями впровадження SCF є:

- вилучення з обігу до 2010 року карток, призначених для використання в одній окремій країні;
- завершення до кінця 2010 року EMV-міграції;
- визнання після 2010 року карток з магнітною смугою такими, що не відповідають вимогам SCF;
- у всіх платіжних системах, що відповідають вимогам SCF, функції управління системою повинні бути відокремлені від процесингу та інших функцій (ця вимога стосується також систем VISA і MasterCard);
- завершення побудови до 2008 року спільної для всіх SCF-сумісних платіжних систем бази даних, призначеної для боротьби з шахрайством.

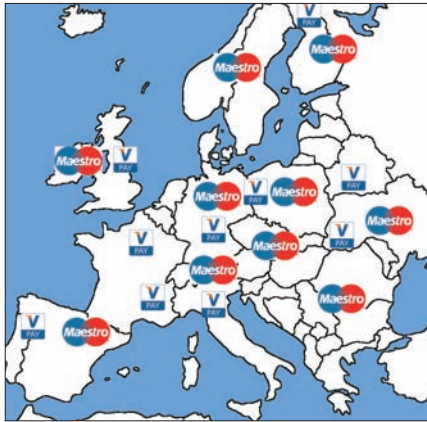
Керуючись цими принципами, країни Євросоюзу сьогодні знаходяться перед вибором одного з варіантів побудови власної загальноєвропейської карткової системи. Оскільки поряд з міжнародними платіжними системами (МПС), що функціонують у цих країнах, на картковому ринку присутні внутрідержавні платіжні системи, країни Євросоюзу розглядають три варіанти.

1. Обрати МПС.

Міжнародні (а за походженням — американські) карткові платіжні системи MasterCard і VISA прагнуть брати активну участь у створенні SEPA. Вони хочуть масово впроваджувати власні дебетові карткові продукти (відповідно Maestro та V PAY), а також процесингові послуги на території Євросоюзу. За експертними прогнозами, існує велика ймовірність, що саме система платежів Maestro займатиме домінуючі позиції на об'єднаному європейському ринку карткових послуг (сьогодні близько 45% на-

селення Євросоюзу користується картками MasterCard і Maestro). Це пов'язано з позиціями цих систем на європейському ринку, що склалися історично.

Країни Євросоюзу, в яких сьогодні поширені дебетові картки МПС

2. Об'єднати національні та міжнародні платіжні системи (ко-бренд).

3. Побудувати європейську карткову платіжну систему (незалежну від МПС) на базі існуючих карткових систем європейських країн або шляхом створення цілком нової пан-європейської системи (до останнього варіанту схилиються Німеччина та Франція).

Єврокомісія та Європейський Центральний Банк рекомендують кредитним організаціям Євросоюзу прискорити процес інтеграції навколо суверенної Європейської системи дебетових карток з метою створення конкуренції МПС та боротьби з їх потенційним монополізмом.

На думку експертів, існує декілька можливих стратегій щодо побудови такої пан-європейської системи:

- система розвивається самостійно відповідно до ринкових законів;
- SEPA бере участь у стимулюванні розвитку нової системи (делікатне регулювання системи органами Євросоюзу);
- Єврокомісія та Європейський Центральний Банк у ручному режимі здійснюють керування системою для забезпечення її конкурентоспроможності з МПС;
- система створюється шляхом об'єднання існуючих банкоматних мереж.

Варто зазначити, що ініціативи щодо створення і розвитку власних карткових платіжних систем, незалежних від міжнародних, сьогодні вже реалізовані, зокрема в таких найбільших за кількістю населення неєвропейських країнах, як Китай та Індія. У

Росії це питання порушується все частіше, тут фактично вже розпочата побудова Об'єднаної російської платіжної системи (ОРПС) на базі системи "Сберкарт".

Названі вище країни прийшли до необхідності побудови власної платіжної системи, яка б давала змогу:

1) не сплачувати іноземним компаніям кошти за обслуговування внутрішніх операцій з використанням платіжних карток (комісійні банків і процесингових центрів);

2) гарантувати економічну безпеку країни: щоб інформація про транзакції не передавалася до іноземних процесингових центрів і не залежала від їхньої політичної волі.

Саме тому багато держав створили власні незалежні платіжні системи (переважно — з використанням чіпових карток): Німеччина (GeldKarte), Франція (Cartes Bancaires, Moneo), Австрія (Quick), Бельгія (Proton), Данія (Danmont), Іспанія (Monedero 4B), Італія (MINIpay), Нідерланди (Chipknip), Чехія (FUNCHIP), Фінляндія (Avant, Waasa Card), Литва (eLitoCard), Швеція (Cash Card), Швейцарія (Cash), Люксембург (miniCash), Португалія (Porta Moedas Multibanco), Канада (Interac), Росія (Золота корона, ОРПС), Китай (ChinaPay, FISC-IC Card, Mondex Taiwan), Японія (JCB), Індія (India Pay), Корея (K-Cash, MYbi, A-Cash, Mondex), Малаві (SmartCas, Sparrow), Малайзія (MEPS Cash, Touch 'n Go), Сінгапур (NETS CashCard, ez-link card), Тайвань (FISC-IC Card, Mondex Taiwan), Туреччина (Kampus Karti, ODTU Akilli Sistemi), Гонконг (Octopus), Філіппіни (Ace Arizona), Ямайка (Pay Plus Card), Нирепія (Valucard, Smartpay, Esca, Paycard) та інші.

СТВОРЕННЯ ПАН-ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КАРТКОВОЇ ПЛАТІЖНОЇ СИСТЕМИ

Щоб створити конкурентні умови та протидіяти дуополії платіжних систем VISA та MasterCard на європейському картковому ринку, а також на виконання рекомендацій регулятивних органів Євросоюзу шість провідних національних систем європейських країн об'єдналися, утворивши альянс "Euro Alliance of Payment Schemes s.c.r.l. (EAPS)". Ця структура (штаб-квартира якої знаходиться у Брюсселі) запропонувала Євросоюзу фактично альтернативу МПС — нову карткову платіжну систему EAPS, за-

сновану на існуючих національних системах та їх інфраструктурах. Передбачається, що нова система полегшить держателям платіжних карток їх використання в масштабах Європи, а також розширить транскордонну мережу торговців, котрі приймають платіжні картки.

Засновниками EAPS були такі учасники ринку:

- банкоматна мережа CO.GE.BAN (Італія);
- банкоматна мережа EPCS (European Payment Card Solution GmbH) (Німеччина);
- пан-європейська банкоматна мережа EUFISERV s.c.r.l., (штаб-квартира у Брюсселі);
- платіжна система EURO 6000 S.A. (Іспанія);
- банкоматна мережа LINK Interchange Network Ltd. (Великобританія);
- платіжна система Sociedade Interbancaria de Servicos S.A. (SIBS) (Португалія).

З підтримкою ініціативи щодо створення пан-європейської системи EAPS виступили також такі провідні європейські банки, як Societe Generale, Deutsche Bank, Dresdner Bank, Commerzbank, UniCredit, ABN Amro, ING і Rabobank.

Географічне розташування учасників EAPS

На початку 2007 року було проведено двосторонні пілотні транзакції між EPCS (Німеччина) та CO.GE.BAN (Італія), EURO 6000 (Іспанія) та Sociedade Interbancaria de Servicos (Португалія), EURO 6000 (Іспанія) та EPCS (Німеччина) щоб повноцінно запустити проект уже в 2008 році.

Базовими бізнес-принципами EAPS є:

- будь-яка європейська платіжна система, що відповідає принципам SCF, може взяти участь у EAPS;
- EAPS жодним чином не впливає на здійснення внутрішніх (до-

БЕЗГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ

mestic) транзакцій учасників альянсу;

- участь у EAPS може обмежуватись виключно функціями емітента/еквайра/мережі POS-терміналів/мережі банкоматів/будь-якої комбінації з цих функцій;

- картки, емітовані всіма учасниками-емітентами, мають прийматись терміналами всіх учасників-еквайрів без винятку;

- свідченням взаємного обслуговування карток учасниками альянсу є торговельний знак EAPS, що розміщений на термінальному пристрої та, опціонально, на картках;

- торговельний знак EAPS може без будь-яких обмежень розміщуватись на картках учасників поряд із торговельними знаками інших платіжних систем (ко-бренд);

- комісійні між учасниками EAPS за транзакції, здійснені з використанням платіжних терміналів або банкоматів, узгоджуються двосторонньо між цими учасниками, базуючись на комісійних, рекомендованих EAPS;

- EAPS — це платіжна система, яка складається з платіжних систем;

- структура EAPS побудована таким чином, щоб здійснювати мінімальний вплив на учасників;

- загальне керування EAPS та бюджетом альянсу здійснюється правлінням акціонерів;

- правила EAPS розробляються радою альянсу, яка складається з платіжних систем-учасників;

- EAPS засновано як кооперативну компанію, що діє за бельгійськими законами;

- EAPS — неприбуткова установа;
- керівництво EAPS розміщується у Брюсселі, Бельгія;

- структура та правила EAPS спрямовані на те, щоб максимально ефективно організувати взаємодію між платіжними системами-учасниками.

- правила EAPS базуються на принципах SCF та інших загальноприйнятих стандартах (зокрема, EMV-стандарт).

Нині в існуючій системі розрахунку комісійних інтерчендж (плата за взаємообмін) між банками країн Євросоюзу є певні недоліки, зокрема:

- інтерчендж у різних країнах Євросоюзу різний за розміром;

- відсутні інструменти регулювання інтерчендж;

- рішення щодо інтерчендж приймаються епізодично, відсутня загальна стратегія.

У 2007 році Єврокомісія прийняла постанову щодо скасування комісій

за переказ коштів між країнами Євросоюзу для системи MasterCard. Проте тенденція щодо спроб зменшення розмірів інтерчендж призводить до невпевненості учасників картових платіжних систем стосовно їх існуючих бізнес-моделей. Банки вимагають безпеки власних бізнес-моделей, щоб знизити ризики інвестицій у нові проекти.

Взагалі, питання міжбанківських комісій МПС є основним питанням, яке розглядається антимонопольними органами міжнародної спільноти в площині регулювання правил платіжних систем.

Зокрема, в Австралії за ініціативи Резервного банку та антимонопольного комітету було проведено розслідування діяльності МПС. За рішенням регулюючих органів системи VISA, MasterCard та American Express мали знизити комісійні ставки, а також піти на інші поступки.

В Ізраїлі у 2006 році антимонопольні органи та банки — члени МПС дійшли згоди щодо зниження комісії емітента з 1.25% до 0.875%.

2007 року у Новій Зеландії було ініційовано судовий процес проти систем VISA та MasterCard щодо штучного завищення ними комісійних тарифів.

У Польщі в 2007 році антимонопольні органи визнали нелегальними комісійні систем VISA і MasterCard та винесли постанову, що передбачає переглянути ці тарифи.

Численні розслідування та судові процеси щодо систем VISA і MasterCard сьогодні тривають і в США.

Аналогічні регулюючі дії та розслідування щодо діяльності МПС також у Швейцарії та Великобританії.

Виходячи з вищезазначеного, було прийнято рішення розробити єдину для всіх учасників EAPS схему розрахунку комісійних, яка б давала змогу учасникам укласти між собою угоди щодо комісійних у рамках цієї схеми. Даний підхід має такі переваги:

- двосторонні міжсистемні комісійні дають змогу досягнути максимальної гнучкості на початковому етапі;

- немає необхідності змінювати існуючі схеми внутрішніх комісійних платіжних систем-учасників;

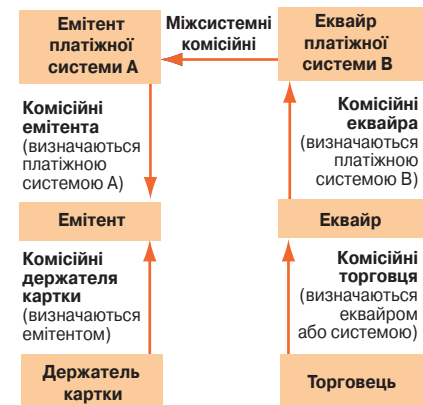
- загальні правила EAPS (зокрема, рекомендований розмір комісійних) дають змогу проводити аналіз бізнесових проектів навіть до проведення двосторонніх переговорів;

- рекомендовані комісійні в EAPS: — POS-транзакція — 0.27 євро;

— отримання готівки — 1.15 євро;

- участь у EAPS можлива навіть за умови, коли внутрішні комісійні учасника суттєво відрізняються від рекомендованих EAPS.

Концепція міжсистемних комісійних у EAPS для розрахунку картою на платіжному терміналі

Фінансування EAPS здійснюється шляхом шоквартальних авансових платежів учасниками альянсу. Розмір платежів розраховується відповідно до тарифів, які перші два роки становитимуть:

- фіксована плата: 42.00 євро;
- плата за картки: 1.00 євро за 1 000 карток;
- плата за POS-термінали: 1.00 євро за 10 одиниць;
- плата за банкомати: 1.00 євро за 1 одиницю.

Розрахунок тарифів базується на принципі, згідно з яким доходи альянсу мають покривати операційні видатки, але не перевищувати їх. EAPS також не буде витрачати кошти на маркетинг бренду або брати участь у спонсорстві.

Варто відзначити, що система EAPS сьогодні все ще знаходиться на етапі розроблення та обговорення. Для прикладу, успішному закріпленню деяких МПС у світовому масштабі передувало понад 40 років розвитку. За експертними висновками, процес утворення та зміцнення позицій системи дебетових карток навіть у межах національних ринків вимагає як мінімум 5 років.

ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ ЄДИНОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЛАТІЖНОГО ПРОСТОРУ В УКРАЇНІ

Ринок банківських платіжних карток в Україні розвивається швидкими темпами. За статистичними

Порівняння розвитку карткового ринку України з показниками інших країн (емісія карток)						
Назва країни	Кількість платіжних карток (тис. шт.)			Кількість карток на душу населення (шт.)		
	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.
Україна	24 780	32 500	41 162	0.53	0.70	0.89
Росія	54 512	74 762	103 497	0.38	0.53	0.73
Білорусь	3 200	3 883	4 825	0.33	0.40	0.50
Польща	20 370	23 848	26 496	0.53	0.63	0.69
Франція	95 101	94 046	99 512	1.51	1.49	1.57
Німеччина	115 928	118 770	118 963	1.41	1.44	1.45
Великобританія	165 106	164 636	165 413	2.74	2.71	2.72

даними, які отримує від банків Національний банк України, на 1 січня 2009 року 139 банків (71% від загальної кількості, які мають банківську ліцензію) є членами внутрідержавних і міжнародних карткових платіжних систем та здійснюють емісію і еквайринг платіжних карток.

На початок 2009 року українськими банками емітовано 39 262 873 картки, встановлено 27 845 банкоматів та 116 614 платіжних терміналів.

За період з 2001 року кількість платіжних карток в Україні зросла у 10.9 раза (з 3.6 млн. до 39.3 млн.), кількість банкоматів, встановлених українськими банками, — у 15.4 раза (з 1.8 тис. до 27.8 тис.), кількість платіжних терміналів, встановлених українськими банками, — у 7.9 раза (з 14.8 тис. до 116.6 тис.).

Кількість операцій із застосуванням платіжних карток, емітованих українськими банками, протягом 2008 року становить близько 634.2 млн., сума операцій — понад 372.3 млрд. грн.

Українські держателі платіжних карток здійснили у 2008 році у 8.6 разів більше операцій з використанням платіжних карток, ніж у 2002-му (634.2 млн. проти 74 млн. операцій), обороти зросли у 18.6 разів (з 20 до 372.3 млрд. грн.).

Кількісне зростання показників ринку банківських платіжних карток в Україні одночасно супроводжується і його якісним розвитком. Банки поступово переходять від карток із магнітною смугою на картки із чіпом та переобладнують свою інфраструктуру для приймання смарт-карток (вже адаптовано понад 85% усіх платіжних терміналів). На базі платіжних смарт-карток запроваджуються бонусні, соціальні, транспортні, митні, страхові, медичні та інші проекти. Емітуються мобільні платіжні інструменти (МПІ), які дають змогу контролювати й управляти банківським рахунком, а також

здійснювати платежі за допомогою мобільного телефону. Платіжні картки активно використовуються для розрахунків у мережі Інтернет.

Водночас помітним є певний дисбаланс на цьому ринку. Він полягає у тому, що переважна більшість емітованих українськими банками платіжних карток належить до платіжних систем VISA та MasterCard (за станом на початок 2009 року їх кількість становила 34 667 902, або 88.3% із загальної кількості карток в Україні). Проте сьогодні тільки близько 0.8% операцій за картками, емітованими українськими банками, здійснюється за кордоном. Отже, для переважної більшості внутрідержавних операцій (яка становить 99.2%) використовуються картки МПС, що здійснюються за “міжнародними” правилами та тарифами.

Окреслимо наслідки, до яких призводить зазначений дисбаланс на ринку платіжних карток України.

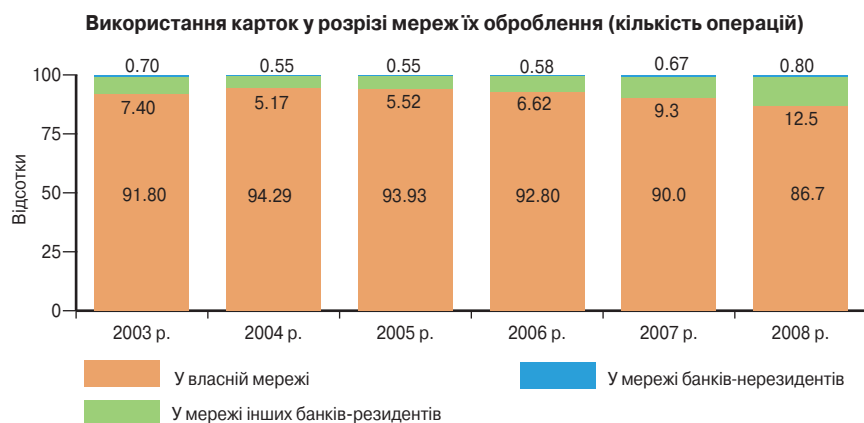
1. За здійснення внутрідержавних операцій у національній валюті українські банки повинні сплачувати на адресу МПС комісійні в іноземній валюті (євро, доларах США, англійських фунтах). Останнім часом банки неодноразово висловлювали власну занепокоєність зростанням тарифів та запровадженням нових видів комісій з

боку МПС. За експертними оцінками, загальна сума комісій, сплачених українськими банками МПС, за останні 2 роки зросла вдвічі і в 2007 році перевищила 35 млн. доларів.

2. МПС нараховують гарантійні депозити в іноземній валюті не тільки на обсяги міжнародних операцій, а й на внутрідержавні і навіть на частину внутрібанківських операцій. Частка гарантійного депозиту, нарахована на обсяги внутрідержавних операцій, які здійснюються в національній валюті, становить більш як 80%, а загальна сума нарахованих МПС гарантійних депозитів українських банків у 2007 році, за експертними розрахунками, дорівнювала близько 110 млн. доларів, швидко зростаючи щорічно. Ці кошти виводяться з грошового обігу України й перераховуються в МПС.

3. Незважаючи на високі темпи зростання показників ринку банківських платіжних карток в Україні (зокрема, обсягів емітованих карток, встановленого термінального обладнання, а також здійснених операцій), інфраструктура приймання платіжних карток усе ще розвинута недостатньо. Сьогодні тільки близько 30 тис. торговельних підприємств у своїх 66 тис. місць продажу надають можливість сплати за товари та послуги платіжними картками. Діючі правила МПС обмежують видачу ліцензій на торговельний еквайринг, що ускладнює появу нових банків, які б могли обслуговувати торговельно-сервісні мережі.

4. Сьогодні комерційні банки України в подальшому розвитку власних карткових програм об'єктивно зацікавлені у суміщенні національних та міжнародних платіжних технологій на своїх картках та у поєднанні їх з неплатіжними додатками, насамперед соціальними, студентськими, транспортними, бонусними тощо (реалізація яких сьогодні розпо-

БЕЗГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ

Порівняння розвитку карткового ринку України з показниками інших країн (інфраструктура)												
Назва країни	Кількість банкоматів (шт.)			Кількість банкоматів на 1 млн. населення			Кількість платіжних терміналів (шт.)			Кількість терміналів на 1 млн. населення		
	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.
Україна	11 325	14 718	20 931	241	316	451	42 361	62 045	94 317	903	1 330	2 034
Росія	27 747	39 266	54 314	194	276	382	140 096	171 481	239 419	982	1 206	1 686
Білорусь	1 256	1 542	2 026	128	159	209	8 830	12 716	19 052	901	1 309	1 966
Польща	8 776	9 938	11 542	230	260	302	130 698	141 499	170 427	3 421	3 708	4 470
Франція	47 827	47 816	52 168	761	757	821	1 095 000	1 142 000	1 242 575	17 431	18 071	19 546
Німеччина	53 361	53 887	68 321	647	654	831	569 527	578 420	566 037	6 906	7 023	6 881
Великобританія	58 286	60 468	63 420	968	998	1 043	974 051	1 023 215	1 050 748	16 175	16 888	17 287

чата на базі національної технології НСМЕП). Проте правила МПС або повністю забороняють подібне суміщення, або ускладнюють реалізацію проектів поєднання платіжних та неплатіжних додатків численними вимогами щодо ліцензування та сертифікації продукту, що потребує значних фінансових вкладень і часу.

Зазначене вище переконливо свідчить: існуючі принципи побудови національного ринку платіжних карток та взаємовідносини учасників ринку потребують серйозного переосмислення та запровадження нових концептуальних ідей. На нашу думку, основним стратегічним напрямом має бути зниження вартості внутрідержавних операцій з використанням платіжних карток в Україні та об'єднання термінальних мереж різних платіжних систем у єдину еквайрингову мережу (єдиний еквайринговий простір). Отже, необхідно будувати Єдиний національний платіжний простір в Україні. Він передбачає: операції, здійснені в межах України із застосуванням будь-яких платіжних карток, емітованих українськими банками, розглядаються як внутрідержавні та повинні бути оброблені (процесовані) за повним операційно-розрахунковим циклом (маршрутизація авторизаційних запитів, обчислення клірингових салдо, розрахунки з банками-учасниками) в Україні. На нашу думку, існує кілька можливих стратегічних напрямів реалізації такого завдання. Два основні з них є такі:

1. *Створено єдиний кліринговий центр. Українськими банками емітується єдина платіжна картка, яка поєднує в собі два платіжних додатки: міжнародний та національний (фактично така схема сьогодні функціонує у Франції).*

У країні розроблена та працює за власними стандартами національна платіжна система. Стандарти смарт-карток, що використовуються в системі, відрізняються від стандартів МПС, але у майбутньому можливий перехід до

EMV-стандартів. Авторизація і кліринг усіх міжбанківських операцій із картками різних платіжних систем на території країни карток здійснюється централізовано новоствореним Національним кліринговим центром. Національний банк України або визначений банками комерційний банк виконує функції розрахункового банку за операціями, які здійснюються в Україні. Усі операції в Україні мають здійснюватися з використанням національного платіжного додатка. Міжнародний додаток використовується для операцій за межами України. Платіжна організація національної платіжної системи є груповим членом МПС;

2. *Створено єдиний кліринговий центр. Україні незалежно функціонують міжнародні та національні платіжні системи.*

Створено Національний кліринговий центр, який забезпечує оброблення всіх внутрідержавних операцій за картками всіх платіжних систем, що діють в Україні. Національний банк України або визначений банками комерційний банк виконує функції розрахункового банку за операціями, які здійснюються в Україні. Операції за межами нашої держави здійснюються банками через шлюз між Національним кліринговим центром та МПС.

Питання щодо гарантій завершення розрахунків між учасниками клірингу потребує додаткового вивчення та опрацювання з урахуванням нинішніх реалій (зокрема, розмір гарантійного фонду, порядок кредитування учасників клірингу, відповідальність учасників тощо).

Впровадження Єдиного платіжного простору в Україні дасть змогу:

- зменшити комісійні платежі банків — членів МПС до цих систем;
- скоротити гарантійні депозити банків — членів МПС у цих системах;
- створити сучасну платіжну та розрахункову інфраструктуру, а також підвищити надійність виконання внутрідержавних операцій;

- прийняти зрозуміліші та послідовніші внутрішні операційні правила, що зробить відносини між банками прозорішими;

- побудувати Єдиний еквайринговий простір, який забезпечуватиме приймання карток усіх національних та міжнародних платіжних систем у всій торговельній мережі, що прискорить розвиток безготівкових розрахунків;

- створити умови для консолідації діючих національних платіжних систем та запровадити єдиний національний картковий бренд, що поширить частку внутрідержавних карток в обігу;

- запровадити національну систему моніторингу шахрайських операцій та контролю ризиків;

- утворити умови для взаємодії з національним реєстром отримувачів соціальних пільг та масової емісії карток із соціальними додатками;

- запровадити нові національні платіжні та інформаційні сервіси — внутрідержавні перекази з карток рахунків в одних банках на карткові рахунки в інших банках, запит залишків на карткових рахунках, запит історії операцій тощо;

- створити умови для побудови національної системи лояльності;

- створити умови для запровадження національних систем клієнтського сервісу та VIP-обслуговування;

- створити умови для організації за запитом банків каналів до МПС, які можуть бути використані спільно всіма банками-учасниками.

Для комплексного вивчення та опрацювання питань побудови Єдиного національного платіжного простору в Україні необхідно залучити фахівців Національного банку України, комерційних банків, платіжних систем та профільних міністерств і відомств. Проте остаточне рішення щодо вибору конкретного напрямку реалізації такого завдання, на нашу думку, залишається за банками — членами платіжних систем.

□

Статистика/

Національна система масових електронних платежів: огляд розвитку в четвертому кварталі 2008 року

У четвертому кварталі 2008 року відбулися такі важливі для Національної системи масових електронних платежів події:

- ♦ вивопнилося чотири роки з початку промислової експлуатації Національної системи масових електронних платежів;
- ♦ загальна кількість карток НСМЕП становить 2 381 585 шт.;

- ♦ сума загальних оборотів НСМЕП сягнула 76.691 млрд. грн.;

- ♦ Радою Платіжної організації НСМЕП затверджено зразок нумерованого “Свідоцтва про функціональну придатність апаратних та програмних засобів до використання в Національній системі масових електронних платежів”;

- ♦ ВАТ “Родовід-банк” (м. Київ), АБ “Український бізнес-банк” (м. Донецьк), ВАТ АБ “Укргазпромбанк” (м. Київ), ЗАТ “Донгорбанк” (м. Донецьк), ВАТ КБ “Південкомбанк” (м. Київ) і ТОВ “Фортуна-банк” (м. Київ) уклали договори про приєднання до Національної системи масових електронних платежів (НСМЕП);

- ♦ Рада Платіжної організації НСМЕП затвердила зміни до Положення “Про порядок вступу банків до Національної системи масових електронних платежів та припинення їх членства в системі”.

- ♦ Радою Платіжної організації НСМЕП надано дозвіл банкам — учасникам НСМЕП на емісію ко-брендових платіжних карток НСМЕП із клубним додатком “Бон-картка” згідно з відповідним кодом додатка за умови врегулювання їх взаємовідносин із розпорядником клубного додатка “Бон-картка” ТОВ “НМТ Груп”;

- ♦ Радою Платіжної організації НСМЕП надано дозвіл на використання в НСМЕП програмного забезпечення для мікроконтролерів SLE66CL80PEM із подвійним інтерфейсом виробництва Infineon Technologies (Німеччина).

23–24 жовтня 2008 року в Національному банку України відбулася VI практична конференція “Національна система масових електронних платежів. Новітні технології для реалізації державних та корпоративних проектів”. Вона була присвячена актуальним питанням впровадження державних і корпоративних проектів із використанням технологій НСМЕП (“Студентська картка”, “Соціальна картка”, “Система медичного страхування”, “Система ло-

яльності”, “Система митних платежів”). Також розглядалися питання реалізації інтернет-платежів та мобільних платежів із використанням карток НСМЕП.

На кінець четвертого кварталу 2008 року до складу НСМЕП входило 50 банків — юридичних осіб, головний процесинговий центр НСМЕП із функціями регіонального процесингового центру (надалі — РПЦ) для банків київського регіону, РПЦ харківського регіону, “Універсальний процесинг”, який виконує функції банківського процесингового центру з використанням нового елементу НСМЕП — АКС (автоматизованої карткової системи) з делегуванням банкам права емітувати картки НСМЕП, не маючи власного банківського процесингового центру (АКС) та “зовнішній” процесинговий центр — Центр обслуговування мобільних платіжних інструментів (ЦОМП). Така схема побудови НСМЕП забезпечує безперебійне цілодобове обслуговування її клієнтів. За час роботи системи не було жодної тривалої зупинки в її роботі.

За даними Головного процесингового центру НСМЕП, у четвертому кварталі 2008 року емітовано 287 135 карток, тоді як за такий же період 2007 року — 208 707 карток. А загалом на кінець 2008 року було випущено 2 мільйони 381 тисяча 585 карток НСМЕП.

У четвертому кварталі 2008 року введено в дію 290 одиниць банкоматно-термінального обладнання мережі НСМЕП, загальна їх кількість нині становить 5 752 шт. Одноразово зі збільшенням кількості одиниць обладнання НСМЕП зростають сервісні можливості інфраструктури системи електронних платежів, а з використанням нових типів програмно-технічних рішень з’являються додаткові сфери використання карток. Дозвіл на використання в НСМЕП програмного забезпечення для мікроконтролерів SLE66CL80PEM з подвійним інтерфейсом виробництва Infineon Technologies (Німеччина) дає змогу залучати провідні фірми — розробники програмно-

го забезпечення для НСМЕП реалізовувати нові можливості для побудови рішень з використанням нових типів карток.

За даними провідних банків — лідерів Національної системи масових електронних платежів, власники її карток мають змогу здійснювати платежі за комунальні послуги і послуги телефонного зв’язку, поповнювати рахунки мобільних операторів, користуватися знижками у торговельних мережах, працювати з мережею надання Інтернет-полуг (<http://www.interplat.com.ua/cust/index.html>, <http://smartpay.com.ua/>, <http://www.personal-account.kiev.ua/>).

За підсумками четвертого кварталу 2008 року, обсяг загальних оборотів за операціями з картками Національної системи масових електронних платежів сягав близько 6.7 млрд. грн. Для порівняння: обсяг оборотів у четвертому кварталі 2007 року становив 5.79 млрд. грн. Сума загальних оборотів НСМЕП у четвертому кварталі 2008 року становила 76.691 млрд. грн.; сума міжбанківських оборотів — понад 459 млн. грн. (у четвертому кварталі 2007 року вона дорівнювала 427 млн. грн.). Загальна сума операцій на кінець 2008 року за міжбанківськими оборотами НСМЕП становила 3.151 млн. грн. Зазначимо, що фінансові показники четвертого кварталу минулого року значно перевищили аналогічні показники 2007-го. Щоденні обороти за операціями з картками НСМЕП у четвертому кварталі 2008 року становили близько 74.04 млн. грн. із піковими значеннями 214–240 млн. грн.

Пропонуємо увазі читачів дані щодо динаміки роботи НСМЕП, які формуються в ГПЦ НСМЕП у вигляді графіків і таблиць.

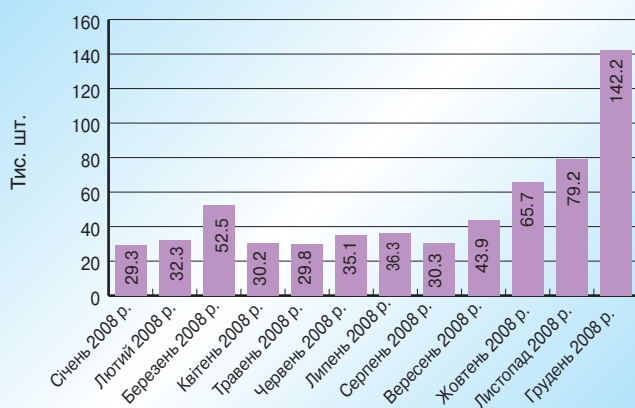
Андрій Журков,

завідувач сектору відділу експлуатації Головного процесингового центру Національної системи масових електронних платежів та АКС НБУ
Центральної розрахункової палати Національного банку України.

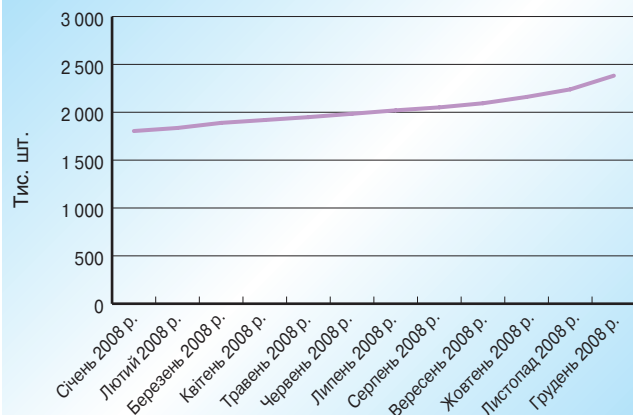
Національна система масових електронних платежів	
Головний процесинговий центр	
За станом на 01.01.2009 р.	
Емітовано карток	2 381 585 шт.
Встановлено терміналів	5 752 шт.
Зростання оборотів НСМЕП	76 691 738 399 грн.
Зростання міжбанківських оборотів	3 151 594 081 грн.

БЕЗГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ

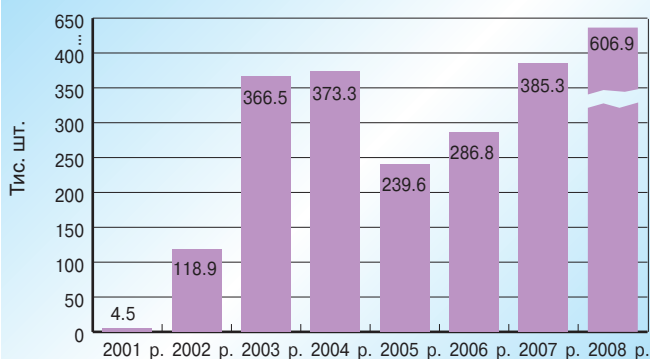
Щомісячна емісія карток НСМЕП

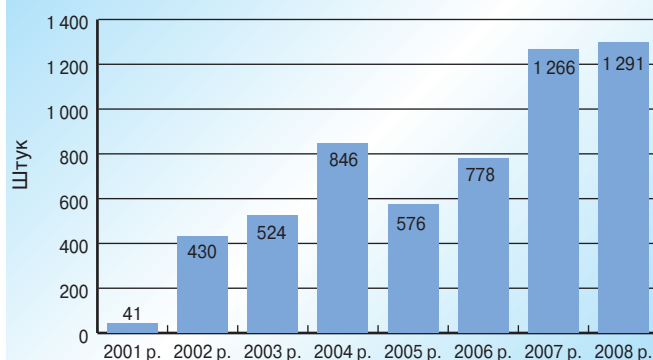
Динаміка зростання кількості карток НСМЕП

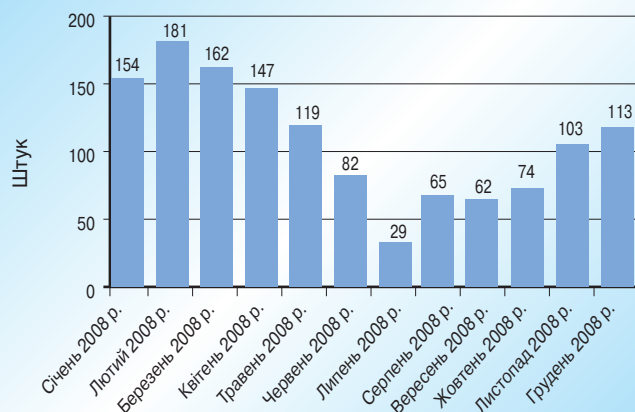
Щорічна емісія карток НСМЕП

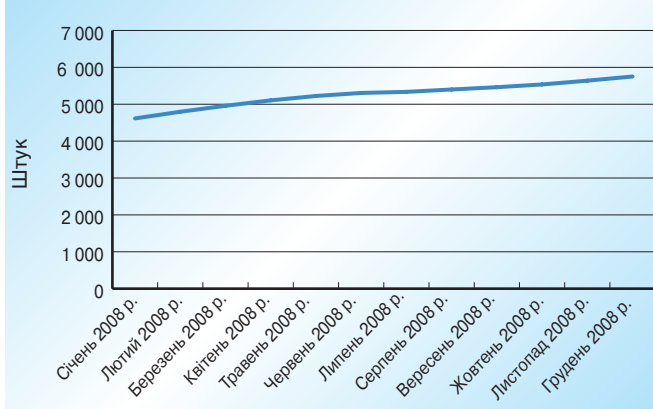
Щорічна кількість введених у дію терміналів НСМЕП

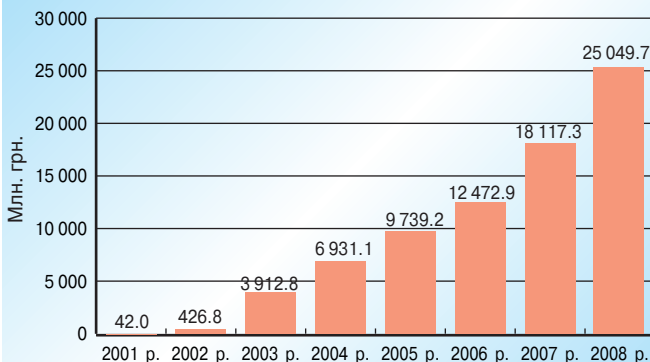
Динаміка щомісячного зростання мережі терміналів НСМЕП

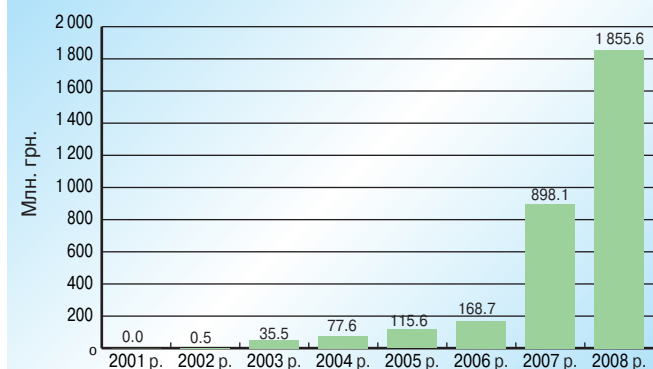
Динаміка зростання кількості терміналів НСМЕП

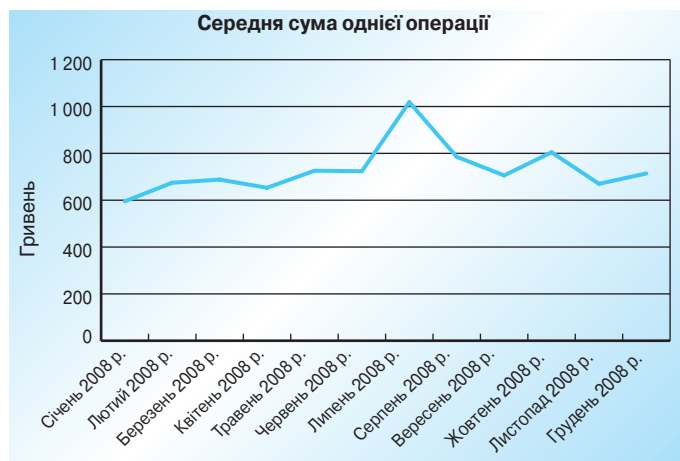
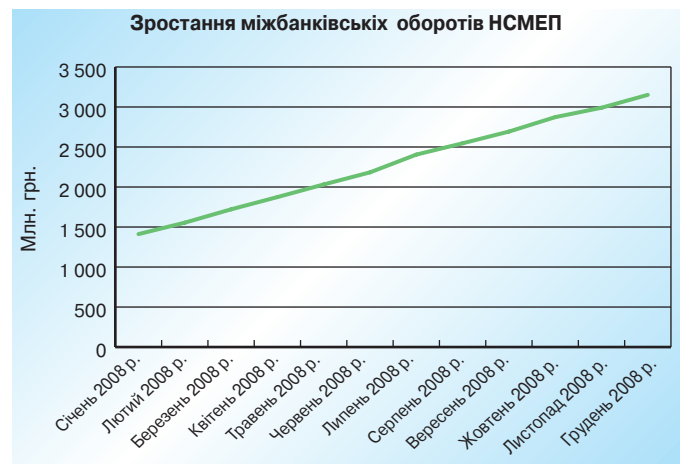
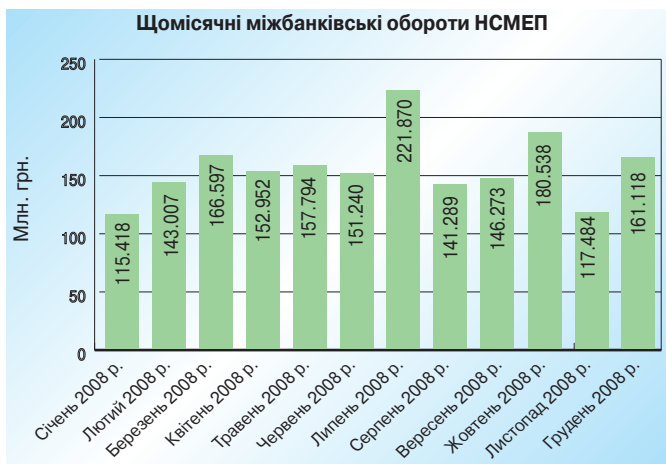
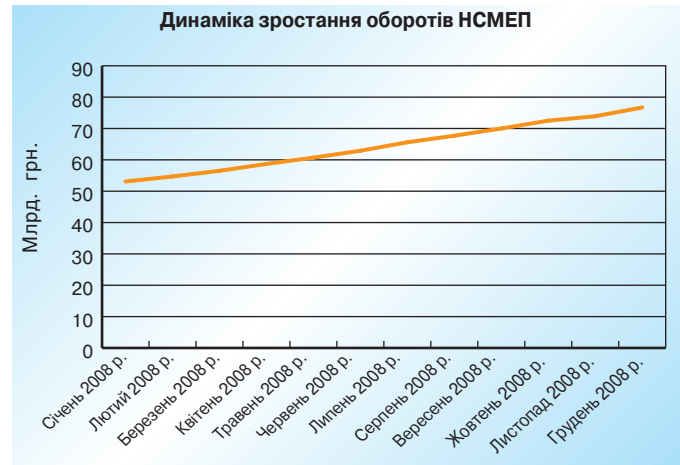
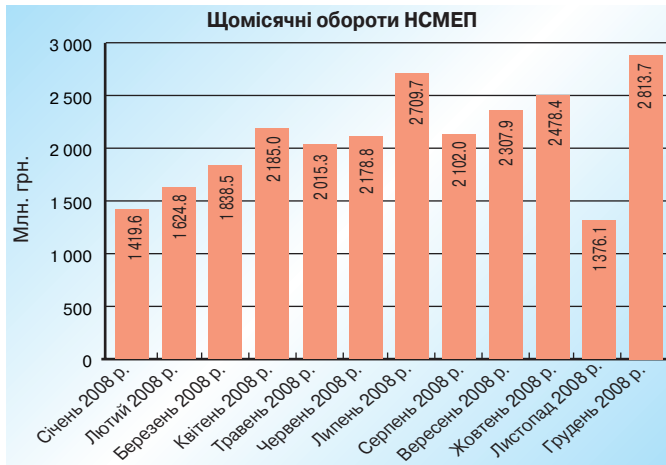

Річні обороти НСМЕП

Річні міжбанківські обороти НСМЕП

Монети України

Про введення в обіг ювілейної монети “975 років м. Богуслав”

Національний банк України, продовжуючи серію “Стародавні міста України”, 5 грудня 2008 р. ввів в обіг ювілейну монету номіналом 5 гривень “975 років м. Богуслав”, присвячену мальовничому місту, розташованому на берегах річки Рось, Богуславу, яке разом з містами Корсунь і Канів було одним з найбільших укріплених пунктів на південному кордоні Київської Русі. Богуславу, життю та боротьбі його населення присвячені видатні твори української народної поезії — дума “Маруся Богуславка”, пісня-балада “У містечку Богуславі” та інші.

Монету виготовлено з нейзильберу. Категорія якості карбування — спеціальний анциркулейтед, маса монети — 16.54 г, діаметр — 35.0 мм, тираж — 45 000 штук. Гурт монети — рифлений.

На аверсі розміщено: малий Державний герб України, під яким напис — **НАЦІОНАЛЬНИЙ / БАНК / УКРАЇНИ**, стилізовану композицію: козацька зброя, гетьманський бунчук (ліворуч) та рукопис і перо (праворуч), що символізують ко-

зацьку добу та літературне життя міста, під якими — номінал **5 / ГРИВЕНЬ**, рік карбування монети — **2008** та логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі зображено пам’ятки архітектури центральної частини міста, міст через річку Рось, угорі півколом розміщено напис — **БОГУСЛАВ**, під яким — герб міста, унизу на тлі каменів напис — **975 РОКІВ**.

Художники: Володимир Атаманчук, Володимир Дем’яненко.

Скульптори: Володимир Атаманчук, Володимир Дем’яненко.

Ювілейна монета номіналом 5 гривень “975 років м. Богуслав” є дійсним платіжним засобом України та обов’язкова до приймання без будь-яких обмежень за її номінальною вартістю до всіх видів платежів та для зарахування на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви і для переказів.

Про введення в обіг пам’ятної монети “Храмовий комплекс у с. Буки”

Національний банк України, продовжуючи започатковану в 2008 році серію монет “Відродження християнської духовності в Україні”, 25 грудня 2008 року ввів в обіг пам’ятну монету номіналом 10 гривень “Храмовий комплекс у с. Буки”. Монета приурочена побудові й освяченню православного храмового комплексу, до якого входять церква Св. Євгенія Великомученика, дзвіниця Св. Даниїла, каплиці Св. Миколая та Св. Олександра у с. Буки Сквирського району на Київщині. Ктитор храмового комплексу — Іван Миколайович Суслов, християнин і патріот, лауреат Державної премії України в галузі архітектури.

Монету виготовлено зі срібла 925 проби. Категорія якості карбування — пруф, маса дорогоцінного металу в чистоті — 31.1 г, діаметр — 38.61 мм, тираж — 5000 штук. Гурт монети гладкий із заглибленим написом, яким зазначено метал, його пробу — **Ag 925**, масу дорогоцінного металу в чистоті — **31.1**; на гурті розміщено також логотип Монетного двору Національного банку України.

На аверсі в центрі зображено Великого князя київського Володимира Святославовича з хрестом та моделлю храму в руках, ліворуч та праворуч від якого розміщено написи півколом: по внутрішньому колу вгорі — **ВОЛОДИМИР ВЕЛИКИЙ**, унизу — **БУДІВНИЧИЙ**

ПРАВОСЛАВ’Я, по зовнішньому колу вгорі — **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, внизу — **ДЕСЯТЬ ГРИВЕНЬ** та розміщено: малий Державний герб України (вгорі), рік карбування монети — **2008** (ліворуч), стилізовану зірку (праворуч).

На реверсі зображено православний храмовий комплекс, домінантою якого є храм Св. Євгенія Великомученика та розміщено написи: вгорі півколом — **УКРАЇНА / ВІДРОДЖЕННЯ ХРИСТІАНСЬКОЇ ДУХОВНОСТІ**, внизу на дзеркальному тлі, що стилізовано зображує річку Роставицю, — **ПРАВОСЛАВНИЙ ХРАМОВИЙ КОМПЛЕКС / ЦЕРКВА СВ. ЄВГЕНІЯ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА / ОСВЯЧЕНА В 2007 РОЦІ / КИЇВЩИНА / СКВИРА С. БУКИ**.

Художник і скульптор — Володимир Дем’яненко.

Пам’ятна монета номіналом 10 гривень “Храмовий комплекс у с. Буки” є дійсним платіжним засобом України та обов’язкова до приймання без будь-яких обмежень за її номінальною вартістю до всіх видів платежів, а також для зарахування на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.

Рецензія/

"Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін"

Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін / За ред. В.С.Степеля. – К.: Центр наукових досліджень Національного банку України, Університет банківської справи, 2009. – 404 с.

У сьогоднішньому бурхливому вирі економічних подій та дискусій політикам, практикам і навіть науковцям часто бракує об'єктивної інформації, особливо виваженої на терезах професіоналізму та багаторічного досвіду. Саме таку прогалину заповнює монографія "Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін", видана нещодавно за редакцією Володимира Степеля.

Сучасний етап розвитку економіки України потребує нових підходів до економічної політики держави, які полягають у переорієнтації економіки на активізацію та стимулювання розвитку внутрішнього ринку. Грошово-кредитна політика Національного банку України як складова економічної політики країни має забезпечити відповідне монетарне підґрунтя для стабільного соціально-економічного розвитку – цінову стабільність і низьку інфляцію у довгостроковій перспективі.

Головною темою дослідження є методологічна та методична підготовка до принципово нового етапу розвитку монетарної політики Національного банку України. Це пов'язано з тим, що в середньостроковій стратегії грошово-кредитної політики Національний банк України повинен орієнтуватися на поступовий перехід до монетарного режиму, який ґрунтується на ціновій стабільності.

Монографія "Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін", яка покликана розкрити читачам проблемні питання реалізації сучасної грошово-кредитної політики в Україні та окреслити перспективи намічених змін, вельми актуальна за тематикою. Книга – результат ґрунтовних наукових досліджень теоретико-методологічних та практичних питань реалізації грошово-кредитної політики в Україні.

Наукова праця складається із чотирьох розділів, які системно та послідовно розкривають теоретичні основи грошово-кредитної політики, механізми її практичної реалізації в Україні, проблеми та перспективи переходу до нового режиму грошово-кредитної політики, що базується на ціновій стабільності.

У першому розділі подано матеріал, який у сукупності формує теоретичні засади грошей та грошово-кредитної політики. Становлення такого феномена економічно-

го життя суспільства, як гроші, розглядається в історичній ретроспективі. Проаналізовано концепції їх походження та узагальнено огляд основних наукових положень багатьох економічних шкіл щодо теорії грошей, висвітлено історію готівкового обігу в Україні з античних часів і до сьогодення, глибоко розкрито сутність та особливості грошової реформи 1996 року як основи економічної незалежності країни. Особливе місце в матеріалах розділу належить центральному банку України: висвітлено історію його створення, сучасні правові засади функціонування, завдання, функції, повноваження і принципи організації діяльності Національного банку України, проаналізовано її вплив на макроекономічну ситуацію в країні.

Другий розділ монографії висвітлює законодавчо-правові та практичні питання реалізації грошово-кредитної політики в Україні. Детально розглянута процедура розроблення, прийняття та виконання Основних засад грошово-кредитної політики; проаналізовано динаміку змін у прогностичних показниках монетарної сфери за 2002–2008 рр. У розділі також висвітлено вітчизняну практику використання таких основних інструментів та механізмів грошово-кредитної політики, як обов'язкові резервні вимоги, процентна та валютна політика, механізми кредитних та депозитних операцій, що дало змогу систематизувати накопичений досвід, визначити тенденції змін у динаміці використання інструментів грошово-кредитної політики в Україні та провести порівняння зі світовою практикою їх використання.

У третьому розділі наведено класифікацію режимів монетарної політики (режим таргетування обмінного курсу, монетарне таргетування й інфляційне таргетування) та їх видів, визначено особливості, переваги та недоліки монетарних режимів. На прикладі деяких зарубіжних країн (Болгарії, Латвії,

Польщі, Словенії, Швейцарії, Німеччини та багатьох інших) продемонстровано специфіку дії різних монетарних режимів та їх вплив на макроекономічну ситуацію в цих країнах. Авторами окреслено перспективи переходу України до режиму монетарної політики, що базується на ціновій стабільності, обґрунтовано етапи та заходи поступового переходу України до нового монетарного режиму, визначено його переваги.

Четвертий розділ монографії розкриває деякі проблемні питання реалізації грошово-кредитної політики. Зокрема, приділено велику увагу проблемі вдосконалення трансмісійного механізму монетарної політики в Україні: висвітлено теоретичні засади монетарної трансмісії, її структуру та етапи дії, емпірично обґрунтовано особливості дії каналів передавального механізму грошово-кредитної політики. На основі вивчення вітчизняної специфіки та досвіду вдосконалення трансмісійних механізмів у Чехії, Польщі, Угорщині, Словаччині визначено напрями підвищення ефективності вітчизняного механізму монетарної трансмісії. Акцентуючи в матеріалах розділу на проблемі доларизації, автори узагальнюють її внутрішні та зовнішні чинники, аналізують тенденції, загострюють увагу на негативних наслідках для України.

Враховуючи ту роль, яку виконує ліквідність у діяльності кожного банку і банківської системи в цілому, значне місце в монографії відведено результатам дослідження теоретико-методичних та практичних питань управління ліквідністю банківської системи України. Серед результатів дослідження цього питання відзначимо глибоке розроблення теоретичних засад ліквідності банківської системи, зокрема, визначення її економічної сутності і структурних складових (оптимальна, вільна, надлишкова ліквідність). У матеріалах розділу наведено методику аналізу ліквідності банківської системи,

узагальнено чинники, що визначають попит і пропозицію ліквідності на макrorівні, проаналізовано сучасний стан та обґрунтовано основні напрями вдосконалення управління ліквідністю вітчизняної банківської системи на основі впровадження передового світового досвіду з урахуванням вітчизняної специфіки розвитку грошово-кредитного ринку.

Дослідження проблемних питань реалізації валютної політики в умовах трансформації діючого режиму грошово-кредитної політики на основі вивчення досвіду таких країн, як Польща, Ізраїль, Чилі, Нова Зеландія, Угорщина дали змогу: узагальнити позитивні аспекти їх досвіду щодо посилення гнучкості обмінного курсу; визначити потенційні ефекти і ризики можливого посилення гнучкості обмінного курсу гривні; обґрунтувати основні макроекономічні передумови ефективного переходу Національного банку України до режиму гнучкого курсоутворення.

З огляду на важливу роль, яку відіграє монетарна політика центрального банку в загальнодержавній політиці, особливо актуальним є визначення її ефективності. Дослідивши це питання, автори визначили критерії та оцінні показники, які об'єктивно відображають рівень ефективності монетарної політики в Україні. Узагальнюючи законодавчо визначені цілі центральних банків зарубіжних країн, у книзі обґрунтовано відповідні законодавчі зміни щодо уточнення сутності грошово-кредитної політики та її спрямованості.

Загалом у цій ґрунтовній праці викладено наукове бачення напрямів та заходів щодо розв'язання низки теоретико-методичних і практичних питань, впровадження яких у сукупності сприятиме соціально-економічному розвитку України завдяки зростанню ролі грошово-кредитної політики в регулюванні макроекономічних процесів.

Характерною особливістю дослідження є його практичний акцент на висвітленні таких актуальних питань, як підвищення

дієвості монетарного трансмісійного механізму, зниження рівня доларизації, удосконалення управління ліквідністю банківської системи, готівкового обігу, а також реалізації валютної політики в умовах трансформації діючого режиму грошово-кредитної політики та визначення ефективності монетарної політики. Переконані, що видання буде цікавим та корисним для широкого кола читачів, особливо в контексті поглиблення розуміння практичних процесів монетарного регулювання та ролі Національного банку України в економічній системі.

Михайло Зверяков,

ректор Одеського державного економічного університету, доктор економічних наук, професор.

Світлана Науменкова,

доктор економічних наук, професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Хроніка

Українські вузи інтегруються у світ

В Університеті банківської справи Національного банку України відбулася радісна подія – навчальний заклад приєднався до Мережі університетів Чорноморського регіону. Одночасно членами цієї поважної міжнародної спільноти стали ще два ВНЗ України – Кримський інженерно-педагогічний та Севастопольський національний технічний університети.

Що ж це за організація – Мережа університетів Чорноморського регіону?

З метою розвитку співробітництва і взаємообміну в освітній, науковій і культурній сферах серед університетів та інших установ держав – членів Організації чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС) у 1997 році була заснована Мережа університетів Чорноморського регіону (Black Sea Universities Network – BSUN). Діяльність BSUN спрямована на досягнення цілей ОЧЕС і Парламентської асамблеї Організації чорноморського економічного співробітництва (ПАЧЕС) з перетворення Причорномор'я шляхом взаємної кооперації в регіон миру, свободи, стабільності і процвітання. BSUN співпрацює і підтримує контакти з іншими міжнародними і регіональними асоціаціями місцевих органів влади, Радою бізнесу ОЧЕС, Чорноморським банком торгівлі і розвитку, Міжнародним чорноморським клубом.

BSUN приділяє велику увагу проблемам захисту навколишнього природного середовища, історичної та культурної спадщини Чорноморського регіону, розвитку людських контактів і культурній кооперації, виконуючи спільні проекти, програми, організовуючи конференції,

зустрічі, виставки, семінари, фестивалі, спортивні змагання для студентів і викладачів університетів Причорномор'я.

Мережа університетів Чорноморського регіону нині об'єднує 116 університетів із 12 країн Причорномор'я, в тому числі й деякі вищі навчальні заклади України. Університети – члени BSUN співпрацюють у рамках різноманітних європейських програм у сфері науки і технологій, формують різні міжуніверситетські програми. Таке членство забезпечує систематичний обмін інформацією і досвідом, гармонізацію та інтеграцію систем університетського управління, заохочує наукову й освітню кооперацію серед університетів, дослідницьких установ та неурядових організацій Причорномор'я.

Виступаючи на урочистому засіданні з нагоди вручення дипломів про членство, президент Мережі університетів Чорноморського регіону, ректор Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут", академік НАН України, професор **М.Згуровський** підкреслив, що лише 2008 року членами цієї мережі стали шість університетів.

Директор Постійного міжнародного секретаріату Мережі університетів чорноморського регіону, професор, доктор **Іден Мамут**, вітаючи нових членів організації,

зауважив, що тепер університети зможуть розвивати як двосторонні, так і багатосторонні зв'язки. У Греції, розповів Іден Мамут, створено консорціум із вивчення банківської справи. Взагалі консорціуми – це такі об'єднання першого рівня, які згуртовують навчальні заклади за напрямками науки. Університети різні, але програми мають бути порівнювані – для взаємного визнання. Дві складові діяльності таких консорціумів – академічність і дослідницька робота.

– Важливо, що університети – члени мережі мають можливість отримувати інформацію про всі проекти, які здійснюються в рамках BSUN, – наголосила ректор Університету банківської справи НБУ, доктор економічних наук, професор **Тамара Смовженко**. – Їм надається право ініціювати, просувати й координувати спільні проекти.

Але ж вступ до об'єднання поважних вузів регіону – не лише висока честь, а й велика відповідальність. Адже тепер і нові члени мають сказати своє вагоме слово. УБС НБУ – в банківській науці. Та це лише додає науковцям сил, нових, творчих.

Людмила Патрікац,

"Вісник НБУ".

Фарід Гусейнов

Заступник голови правління "Bank of Baku", аспірант Азербайджанського державного економічного університету

Зарубіжний досвід

Економіко-правове регулювання іпотечних відносин в Азербайджані

Тема, вибрана автором для дослідження, є досить актуальною, особливо в період світової фінансової кризи, спровокованої кризою в іпотечному кредитуванні фінансового сектору США, а саме: невиконанням зобов'язань за іпотечними кредитами позичальниками з низькою платоспроможністю. Проблема іпотечного кредитування, проаналізована в статті на прикладі Азербайджану, гостро стоїть і в Україні, де цей ринок також знаходиться на стадії формування і стикається з багатьма проблемами. Тому дослідження автором іпотечного кредитування в Азербайджані, зокрема питання недосконалості законодавства та процедур надання кредитів, може прислужитися українським правникам та фінансистам.

ІПОТЕЧНЕ КРЕДИТУВАННЯ В АЗЕРБАЙДЖАНІ: ШЛЯХ СТАНОВЛЕННЯ

Іпотечне кредитування в Азербайджані проходить шлях становлення, а отже, проблем на цьому сегменті ринку не бракує. Щодо розуміння даних проблем серед учених-економістів та практиків однастайності немає. Більшість фахівців вважає, що розвиток житлового іпотечного кредитування стримують такі чинники, як дефіцит довгострокових ресурсів кредитних установ, низький рівень офіційних доходів населення, високі інфляційні очікування в суспільстві. Втім, існує проблема, на якій наголошують практично всі дослідники іпотечних відносин — недосконалість законодавства Азербайджанської Республіки.

Зважаючи на важливість цього питання, за основну мету даного дослідження візьмемо економіко-правові причини і тенденції зміни законодавства, яке регулює відносини на ринку іпотечних кредитів Азербайджану.

Основними законодавчими актами, що формують правові засади житлових та іпотечних відносин у країні, є Конституція, Житловий, Цивільний та Податковий кодекси Азербайджану.

Згідно зі статтею 1 Закону АР "Про іпотеку" іпотека майна є договором застави,

за яким одна сторона — заставодержатель, що є кредитором за зобов'язанням, забезпеченим іпотекою, — має право одержати задоволення своїх грошових вимог до боржника за цим зобов'язанням із вартості заставленого нерухомого майна іншої сторони — заставника, маючи перевагу перед іншими його кредиторами.

У житловій сфері іпотека — це система довгострокових кредитів, які надаються банками для придбання квартири на первинному або вторинному ринку. Схематично іпотечне кредитування можна зобразити так: банк укладає з клієнтом кредитний (основний) договір, а також договір про іпотеку (додатковий). За першим договором банк надає кредит, за другим — бере в заставу нерухоме майно, ринкова вартість якого зазвичай перевищує розмір кредиту. Майно, на яке встановлено іпотеку, залишається у володінні й користуванні заставника. В заставу може оформлятися будь-яке нерухомість, у тому числі й та, на будівництво якої надається кредит, або вже наявна у власності квартира. В разі неплатоспроможності боржника банк має право реалізувати заставлене майно і відшкодувати власні витрати або оформити його собі у власність.

Чинне законодавство Азербайджану не містить обмежень щодо суб'єктного складу заставних правовідносин. Заставником, так само як і заставодержателем,

може бути фізична, юридична особа або держава. Заставником може бути сам боржник за зобов'язанням, забезпеченим іпотекою, або особа, яка не бере участі в цьому зобов'язанні (третя особа) (стаття 1 Закону АР "Про іпотеку"). Це дуже важливе правило, оскільки громадяни, які не володіють нерухомістю, не позбавляються можливості одержати кредит, якщо інші особи, котрі мають у власності відповідне нерухоме майно, виступлять заставниками у забезпечення виконання зобов'язань позичальників.

ОСОБЛИВОСТІ ДОГОВОРІВ ПРО ІПОТЕКУ

Іпотека може виникнути на основі закону або на підставі договору (стаття 1 Закону АР "Про іпотеку"). При цьому відносини щодо іпотечного житлового кредитування можуть виникати на підставі кількох варіантів договорів:

♦ договору про іпотеку придбаного житлового приміщення з відповідним нотаріальним посвідченням угоди, а також державною реєстрацією іпотеки;

♦ тристороннього (змішаного) договору купівлі-продажу та іпотеки житлового приміщення, за якого всі три зацікавлені сторони послідовно і практично одночасно фіксують, нотаріально завіряють і реєструють перехід права власності

ФІНАНСОВИЙ РИНОК

від продавця квартири до покупця, а також іпотеку даної квартири на користь кредитора;

♦ договору придбання житлового приміщення за рахунок кредитних засобів, коли іпотека цього приміщення виникає відповідно до закону в момент реєстрації купівлі-продажу.

У договорі про іпотеку вказуються: предмет іпотеки, його оцінка, суть, розмір і термін виконання зобов'язання, котре забезпечується іпотекою. Предмет іпотеки визначається в договорі зазначенням його найменування, місця знаходження та достатнім для ідентифікації цього предмета описом. У договорі про іпотеку необхідно зазначити:

а) право, за яким майно, котре є предметом іпотеки, належить заставнику;

б) найменування органу, що здійснює державну реєстрацію прав на нерухоме майно та операцій із ним, який зареєстрував дане право заставника.

Зобов'язання, що забезпечується іпотекою, повинно бути назване в договорі про іпотеку з обумовленням його суми, підстави виникнення і терміну виконання. У тих випадках, коли це зобов'язання засноване на якомусь договорі, слід вказувати сторони цього договору, дату і місце його укладення. Якщо суму забезпечуваного іпотекою зобов'язання належить визначити в майбутньому, в договорі про іпотеку повинні бути визначені порядок та інші необхідні умови для її визначення.

При оформленні кредиту банком враховуються такі аспекти: платоспроможність позичальника, його спроможність погасити кредит (аналіз кредитної історії), вартість заставленого майна. Платоспроможність клієнта визначається на підставі довідки про офіційний дохід. Ціна й вартість нерухомості мають важливе значення при виникненні та усуненні ризиків, оскільки всі стандартні показники кредиту (розмір, термін і ставка) безпосередньо залежатимуть від предмета іпотеки (застави). Таким чином, на практиці основну роль відіграє правильна оцінка вартості нерухомості, адже це означає надійність кредиту для всіх учасників ринку: держави, кредиторів, інвесторів.

Договір про іпотеку укладається в письмовій формі і підлягає державній реєстрації, без якої він вважається недійсним. Державна реєстрація договору є підставою для внесення до Єдиного державного реєстру прав на нерухоме майно й операцій з ним. При укладенні договору про іпотеку заставник зобов'язаний у письмовій формі попередити заставодержателя про всі відомі йому до моменту державної реєстрації договору права третіх осіб на предмет іпотеки (права застави, довічного користуван-

ня, оренди, сервітуту й інші). Невиконання цієї вимоги дає заставодержателю право вимагати дострокового виконання забезпеченого іпотекою зобов'язання або зміни умов договору.

Згідно з договором про іпотеку і Законом "Про іпотеку" у випадку, якщо іпотекодержатель зобов'язався забезпечити зберігання і збереження предмета іпотеки, розумні витрати, які він поніс у зв'язку з цим, зокрема податки і комунальні платежі, сплачуються з вартості предмета іпотеки.

ПРО СУТНІСТЬ ДЕЯКИХ ТЕРМІНІВ

При реалізації іпотечних відносин на практиці дуже важливо правильно розуміти сутність терміна "предмет іпотеки" для визначення конкретних прав і обов'язків сторін за договором. Предметом іпотеки відповідно до закону може бути нерухомість, яка перебуває у власності іпотекодавця, зокрема нерухомість, будівництво якої не завершено, а також рухома річ, права власності на яку зареєстровані в офіційному реєстрі. Не допускається іпотека речей, вилучених із цивільного обороту, та речей, на які згідно із законом не може бути звернене стягнення і які не можуть бути відчужені. Неподільне майно не можна закладати в іпотеку частинами.

Іпотека може бути загальною. Предметом загальної іпотеки є декілька речей, кожна з яких може використовуватися для задоволення загальної вимоги кредитора за його бажанням.

Предмет іпотеки за згодою іпотекодержателя може бути замінений. У цьому випадку до договору вносяться зміни.

Об'єкти цивільних правовідносин правознавці об'єднують у чотири групи: 1) майно; 2) дії; 3) результати інтелектуальної (творчої) діяльності; 4) нематеріальні блага.

Термін "майно" застосовується в цивільному праві Азербайджану неоднозначно. Здебільшого під ним розуміють річ або певну сукупність речей, а також і майнові права.

Правовий режим нерухомих речей (нерухомого майна, нерухомості) засновано з урахуванням головної мети, якій повинні відповідати об'єкти, що входять до їх складу. Ця мета полягає в тому, щоб забезпечити особливу стійкість прав на зазначені речі (майно), тобто встановити спеціальний порядок користування ними (визначати їх юридичну долю). Для цього запроваджено систему державної реєстрації прав на нерухоме майно та операцій з ним, що регламентується Законом АР "Про державний реєстр нерухомого майна" від 13 лютого 2005 р.

Перелік об'єктів, що відносяться до нерухомих речей (нерухомого майна, нерухомості), не є вичерпним. Законодавець має право визнати нерухомістю й інші предмети і нематеріальні блага. Так, предметом договору про іпотеку можуть бути і споруди, які лише будуються, і нерухомість, що знаходиться в оренді. Якщо предметом іпотеки є право оренди, що належить заставнику, орендоване майно повинно бути визначене в договорі про іпотеку так, наче воно саме є предметом іпотеки, а також слід вказати термін його оренди.

Крім того, до нерухомих речей закон відносить і деякі цілком рухомі речі. Такий поділ пояснюється тим, що окремі специфічні транспортні засоби і космічні об'єкти мають особливий статус, а тому на них доцільно поширити правовий режим, який стосується об'єктів нерухомості. Майно є основним об'єктом в іпотечних відносинах, а оскільки однозначного визначення терміна "майно" немає, то при укладенні договору необхідно детально розтлумачити його значення.

Як уже наголошувалося, чинне законодавство виділяє іпотеку, тобто заставу нерухомого майна, в особливий об'єкт договірних відносин з огляду на те, що нерухомість нерозривно пов'язана із земельною ділянкою, на якій вона розташована, і тому її переміщення технологічно неможливе.

Предметом іпотеки може бути тільки індивідуально визначена річ. Тому будівля або споруда, що є предметом договору про іпотеку, повинні за своїми характеристиками, зокрема за функціональним призначенням, точно відповідати даним, які вони мають як об'єкти державної реєстрації нерухомості.

ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ ІПОТЕКИ

Договір про іпотеку нерухомого майна має бути зареєстрований у державному реєстрі нерухомого майна, а договір про іпотеку рухомого майна — в офіційному реєстрі рухомого майна. Право іпотеки виникає з моменту державної реєстрації договору про іпотеку. Він вважається прийнятим на державну реєстрацію з моменту включення у відповідний реєстр відомостей (статті 11.3 та 11.4 Закону АР "Про іпотеку").

Під час державної реєстрації договору про іпотеку зазначають предмет іпотеки, суть основного зобов'язання, термін його виконання та інформацію про іпотекодержателя. Коли договором про іпотеку передбачено видачу іпотечного листа, то під час державної реєстрації в договорі про іпотеку разом з вищезгаданими відом-

мостями подається також інформація про видачу іпотечного листа. Якщо за одним зобов'язанням є кілька держателів іпотеки (кредиторів), вони реєструються в органі державної реєстрації іпотеки як сумісні її держателі. При закладанні в іпотеку нерухомості, будівництво якої ще не завершено, іпотека може бути заздалегідь зареєстрована в органі державної реєстрації іпотеки.

Якщо після повного завершення будівництва об'єкта нерухомості, закладеного під час будівництва, він реєструється в державному реєстрі як об'єкт, спорудження якого завершено, іпотека зберігає силу за умови, що на цей момент вона не була припинена відповідно до Закону "Про іпотеку".

Державна реєстрація іпотеки нерухомості здійснюється відповідно до Закону Азербайджанської Республіки "Про державну реєстрацію іпотеки нерухомого майна".

Іпотека рухомого майна, на яке в офіційному реєстрі були зареєстровані права власності, реєструється відповідним органом виконавчої влади. Для занесення іпотеки нерухомості до офіційного реєстру разом із заявою подають такі документи:

- ◆ нотаріально завірнену копію договору про іпотеку;
- ◆ документ, що підтверджує сплату державного мита за реєстрацію.

Якщо права іпотекодержателя підтверджуються іпотечним листом, в орган державної реєстрації подають також цей лист і його нотаріально завірнену копію. Орган, який веде офіційний реєстр рухомого майна, реєструє його протягом не більше п'яти робочих днів і видає іпотекодержателю виписку з реєстру. У ній зазначаються назва органу державної реєстрації, місце і час реєстрації (дата і година), номер реєстрації, інші відомості, необхідні для встановлення особи іпотекодержателя та іпотекодавця, а також опис предмету іпотеки. Документи, подані на реєстрацію, зберігаються в органі державної реєстрації.

У державній реєстрації іпотеки рухомого майна може бути відмовлено в таких випадках:

- ◆ документи подані на реєстрацію неуклоплектовано;
- ◆ особа, яка заставляє майно в іпотеку, не має права розпоряджатися ним або це право обмежене відповідно до законодавства.

У разі судового спору щодо права на предмет іпотеки до її вирішення державна реєстрація іпотеки рухомого майна може бути призупинена на підставі судового рішення. Якщо прийнято рішення

про відмову в державній реєстрації або про її призупинення, орган реєстрації не пізніше терміну, передбаченого для реєстрації, повинен у письмовій формі повідомити заявника про причини відмови або припинення реєстрації.

Після усунення обставин, які призвели до відмови в реєстрації або до її призупинення, іпотека приймається на державну реєстрацію. В разі необґрунтованої відмови в державній реєстрації або її призупинення зацікавлена особа має право звернутися зі скаргою до суду.

Додаткова реєстрація іпотеки проводиться в державному реєстрі нерухомого майна та офіційному реєстрі рухомого майна протягом трьох робочих днів із часу подання документів у таких випадках:

- ◆ при зміні суті, розміру або терміну виконання основного зобов'язання в договорі про іпотеку;
- ◆ при переході права вимоги за основним зобов'язанням до іншої особи;
- ◆ при зміні предмета іпотеки;
- ◆ при відчуженні предмета іпотеки.

Чинним законодавством Азербайджану передбачається обов'язкова реєстрація прав власності на нерухоме майно та операцій із ним у державному органі реєстрації. Обов'язковий реєстрації підлягають також довічні права на нерухоме майно, в тому числі й іпотека.

Служба державного реєстру є державним органом, який відповідає за реєстрацію права власності і застави нерухомого майна. Варто сказати, що з часу створення на початку 2005 року і донині ця структура стикається з низкою проблем організаційного характеру, пов'язаних, зокрема, з браком постійних приміщень та кваліфікованих працівників.

Процедуру державної реєстрації іпотеки в Азербайджані, її терміни та пов'язані з нею проблеми і потенційні ризики відображено на схемах 1 і 2.

ІПОТЕКА МОЖЛИВА, ЯКЩО...

Іпотека можлива, коли майно належить заставнику на праві власності або на праві господарського відання. Рішення про заставу нерухомого майна, котре знаходиться у державній власності, й не закріпленого правом господарського відання, приймаються урядом Азербайджанської Республіки.

За договором про іпотеку може бути заставлене нерухоме майно, права на яке зареєстровано в порядку, встановленому для державної реєстрації прав на нерухомість. Застава земельних ділянок, підприємств, будівель, споруд, квартир та іншого нерухомого майна можлива лише за умови, що їх оборот допускається федеральними законами. Можуть бути заставлені земельні ділянки, котрі знаходяться у власності громадян, їх об'єднань, юридичних осіб і надані для садівництва, тваринництва, індивідуального житлового, дачного та гаражного будівництва; присадибні земельні ділянки, зайняті будинками, будівлями або спорудами в розмірі, необхідному для їх господарського обслуговування (функціонального забезпечення).

Не підлягають іпотеці землі, що знаходяться в державній або муніципальній власності, сільськогосподарські угіддя зі складу земель сільськогосподарських організацій, селянських (фермерських) господарств і польових земельних ділянок особистих підсобних господарств.

Якщо договором про іпотеку не передбачено інше, право застави на будівлі та споруди заставника, які знаходяться або будуються на даній ділянці, в тому числі на житлові будинки, не поширюється. Якщо в договорі не обумовлено, що будівля чи споруда заставника, котра знаходиться або зводиться на ділянці, заставлена тому ж заставнику, заставник при зверненні стягнення на земельну ділянку зберігає право на цю будівлю або споруду і набуває

Схема 1. Етапи державної реєстрації іпотеки

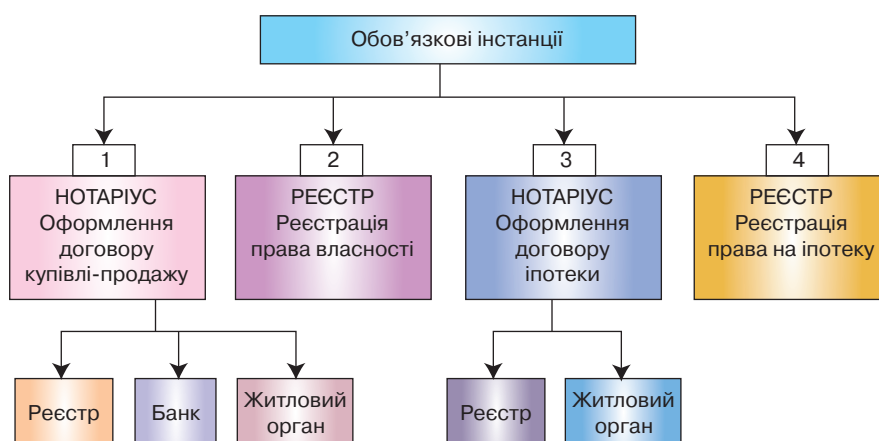
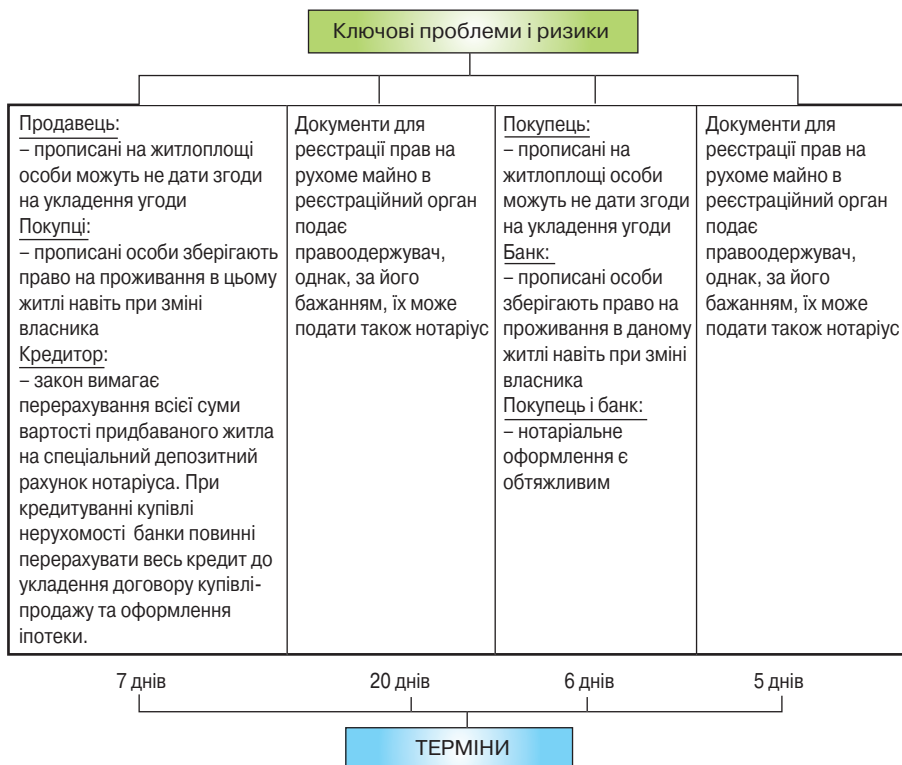

Схема 2. Ключові проблеми і ризики сторін іпотечного договору

права обмеженого користування (сервіту-ту) частиною ділянки, необхідною для використання зазначеної нерухомості відповідно до її призначення.

На земельній ділянці, заставлений за договором про іпотеку, заставник має право без згоди заставодержателя зводити в установленому порядку будівлі або споруди, якщо інше не передбачено договором про іпотеку. На ці будівлі та споруди право застави не поширюється. Проте якщо права заставодержателя засвідчені заставною, будівництво можливе тільки в разі, коли воно обумовлене в договорі.

ОЦІНКА ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ

Оцінка земельної ділянки встановлюється в договорі про іпотеку на рівні, не нижчому від її нормативної ціни. Нормативна ціна землі – це особливий вид плати за неї. Вона є показником, який характеризує вартість ділянки певної якості та місцезнаходження, з огляду на потенційний дохід за розрахунковий термін окупності. Нормативна ціна землі застосовується при купівлі та викупі земельних ділянок, при передачі землі у власність, у спадок, при даруванні, а також при отриманні під заставу банківського кредиту.

Слід, проте, мати на увазі, що поки що немає ні вітчизняного, ні зарубіжного методичного досвіду визначення вартості землі, який би давав точний і надійний результат.

Особливо складна ситуація з оцінкою земельних ділянок. Вітчизняні методичні розробки базуються в основному на вартісній оцінці вкладеного в земельну ділянку капіталу, і майже не враховують його рентотвірні можливості та абсолютно не беруть до уваги реальну поведінку як продавців, так і покупців земельної власності, обсяги й структуру попиту і пропозиції тощо. Не враховуються й такі визначальні для розміру ренти чинники, як варіабельність можливого господарського використання ділянки, економічна спроможність навколишнього соціально-демографічного середовища як носія купівельного попиту, робочої сили, конкурентних відносин і таке інше.

Застосування цього методологічного підходу й спричинилося до вкрай низьких величин так званої нормативної ціни землі. За нормативними державними розцінками при подібній ціновій політиці та системі оподаткування блокується іпотечна форма кредитування і вимикається найголовніший елемент ринкового регулювання земельних відносин, деформується ринковий механізм цінового саморегулювання, причому не лише в аграрній сфері, а й у всій виробничо-економічній структурі країни.

Розпорядження ділянкою при придбанні її на публічних торгах обмежене: власник не має права змінювати її призначення (це дозволяється лише в окремих випадках, передбачених земельним законодавством Азербайджану). Продаж

і придбання на публічних торгах, аукціоні або за конкурсом заставлених земельних ділянок здійснюються з дотриманням встановлених законом обмежень щодо кола осіб, які можуть придбати такі ділянки.

ІПОТЕКА ПІДПРИЄМСТВА

Якщо предметом іпотеки є підприємство в цілому як єдиний майновий комплекс, то до складу заставленого майна включаються одержані доходи підприємства, придбане ним майно, борги, набуті у період іпотеки, а також права вимоги, патенту й інші виключні права та обов'язки цього підприємства як юридичної особи, які переходять до покупця з моменту державної реєстрації права власності на придбане майно. Склад та оцінка вартості майна підприємства, котре передається в іпотеку, визначаються на основі повної інвентаризації майна. Акт інвентаризації, бухгалтерський баланс і висновок незалежного аудитора про склад і вартість майна підприємства є обов'язковими додатками до заставної.

Іпотекою підприємства може бути забезпечене грошове зобов'язання, сума якого становить не менше половини вартості активів підприємства. Підприємство, щодо якого порушено кримінальну справу про банкрутство або ухвалено рішення про його ліквідацію чи реорганізацію, не підлягає передачі в іпотеку.

Іпотекою підприємства може забезпечуватися грошове зобов'язання, що підлягає виконанню, не раніше, ніж через рік після укладення договору іпотеки. Якщо іпотекою підприємства забезпечується грошове зобов'язання з коротшим терміном виконання, право на звернення стягнення на предмет іпотеки за невиконанням зобов'язання виникає у заставодержателя по закінченні року з моменту укладення договору іпотеки.

Заставник має право продавати, здавати в оренду, розпоряджатися іншим чином майном, вносити зміни до складу майна підприємства, переданого в іпотеку, якщо це не призводить до зменшення загальної вартості його активів і не порушує умов договору іпотеки. Реорганізація, передача підприємства в заставу, здійснення операцій, спрямованих на відчуження нерухомого майна підприємства, допускаються лише з відома заставодержателя.

У разі порушення заставником своїх зобов'язань, невжиття заходів щодо збереження заставленого майна, неефективного його використання, що може призвести до неплатоспроможності підприємства або до зменшення вартості заставленого майна, заставодержатель має пра-

во звернутися до звичайного або арбітражного суду з вимогою про введення іпотечно-го контролю над діяльністю заставника.

Стягнення на заставлене майно підприємства у разі невиконання заставником зобов'язання, забезпеченого іпотекою підприємства, може бути звернене тільки за рішенням звичайного або арбітражного суду в усіх випадках, незалежно від того, хто є заставодержателем.

ІПОТЕКА ЖИТЛОВИХ БУДИНКІВ І КВАРТИР

Іпотека житлових будинків і квартир, включаючи іпотеку частини житлового будинку чи квартири, що складається з однієї або кількох ізольованих кімнат, має свої особливості. Зокрема, забороняється іпотека індивідуальних і багато-квартирних житлових будинків і квартир, що знаходяться в державній або муніципальній власності. Правила, встановлені для іпотеки житлових будинків і квартир, не поширюються на готелі, будинки відпочинку, дачі, садові будиночки та інші будівлі й приміщення, оскільки вони не призначені для постійного проживання. Ці об'єкти можуть бути предметом іпотеки на загальних підставах.

Договір про іпотеку, предметом якого є житловий будинок або квартира, що знаходиться у власності громадянина, може бути укладений лише безпосередньо з власником житла, за винятком випадків (опікування, опіка), встановлених законодавством Азербайджанської Республіки.

Житловий будинок або квартира, придбані у власність за рахунок кредиту банку чи іншої кредитної організації, вважаються заставленими з моменту державної реєстрації договору купівлі-продажу житлового будинку або квартири.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ЗВЕРНЕННЯ СТЯГНЕННЯ

Організація процесу звернення стягнення є одним із основних питань при вирішенні долі іпотеки. Незважаючи на позитивні зміни в законодавстві стосовно цієї проблеми, вона все ще є однією з найважче вирішуваних як у законодавчому, так і у виконавчому аспектах.

Основні проблеми, пов'язані з процесом передачі права власності на нерухомість і оформленням його іпотеки:

1. Ризики, пов'язані з передачею права власності на нерухомість;
2. Тривалість і вартість процедури реєстрації прав власності на житлову нерухомість;
3. Реєстрація іпотеки;
4. Додаткова реєстрація іпотеки;
5. Обов'язкове нотаріальне посвід-

чення договору іпотеки;

6. Уступка права вимоги за основним зобов'язанням;

7. Переоформлення іпотечної заставної;

8. Права землекористування тощо.

Один із ризиків для іпотечних кредиторів, що виникає вже на початку процесу реєстрації, пов'язаний із необхідністю перерахування коштів іпотечного кредиту, наданого на придбання житла, до моменту реєстрації права власності нового власника на це нерухоме майно і реєстрації його застави. Згідно з чинним законодавством покупець повинен перерахувати гроші за придбаний об'єкт нерухомості на спеціальний депозитний рахунок нотаріуса до моменту нотаріального посвідчення договору купівлі-продажу. Спеціальний депозитний рахунок нотаріуса відкривається ним у банку, визначеному Міністерством юстиції.

ПРОБЛЕМИ, ПРОБЛЕМИ...

Діючий порядок укладення та оформлення угод із придбання житлової нерухомості із залученням іпотечного кредиту й використанням депозитного рахунку нотаріуса є основною причиною низки проблем:

1. Комерційні банки розглядають такий механізм оплати як ненадійну форму розрахунків, оскільки бракує законодавства, яке б регулювало операції, здійснювані через депозитний рахунок нотаріуса. Насправді законодавство не забороняє продавцю і покупцю погоджувати між собою спосіб розпорядження кредитом після того, як банк перерахував гроші на депозитний рахунок нотаріуса. Крім того, досі немає механізму, що давав би кредитору змогу блокувати виплати з таких рахунків або відкликати кредит;

2. Кредитні кошти банку перераховуються на депозитний рахунок нотаріуса в умовах браку належного забезпечення за кредитом, оскільки заставу придбаного за рахунок кредиту нерухомого майна можна зареєструвати лише після передачі новому власнику права власності на нього, на що може піти до 38 днів. Протягом усього цього терміну кредитори несуть ризики, оскільки немає забезпечення за виплаченим іпотечним кредитом;

3. Контроль за використанням кредитних коштів, перерахованих на депозитний рахунок нотаріуса, переходить до нотаріуса і банку, в якому цей депозитний рахунок відкрито. Таким чином, комерційний банк, який надав іпотечний кредит, втрачає контроль над цільовим використанням перераховуваних коштів. Згідно із Законом "Про державний реєстр нерухомого майна" документи на

державну реєстрацію прав на нерухомість, у тому числі на іпотеку, подає правоохоронувач. Він повинен подати:

- ◆ заяву, заповнену відповідно до вимог служби державного реєстру;
- ◆ документ, що засвідчує особу правоохоронувача (якщо заявник юридична особа — свідоцтво про його державну реєстрацію);
- ◆ нотаріально засвідчений договір іпотеки між позичальником (власником нерухомого майна) і кредитором (іпотекодержателем);
- ◆ технічний паспорт на нерухоме майно;
- ◆ план з описом місцезнаходження та розмірів площі земельної ділянки (якщо такий є);
- ◆ документ, який засвідчує сплату державного мита.

Служба державного реєстру може відмовити в реєстрації іпотеки на таких підставах:

- ◆ недотримання законодавчо встановленої форми і змісту необхідних документів;
- ◆ заяву подано особами, які за цивільним законодавством Азербайджанської Республіки не мають повноважень для укладення подібних угод (наприклад, неповнолітніми або недієздатними);
- ◆ реєстрацію іпотеки заборонено судом або іншим уповноваженим органом.

Весь процес реєстрації іпотеки, включаючи нотаріальне посвідчення договорів іпотеки, триває 12 днів із часу реєстрації права власності на нерухомість. При нотаріальному посвідченні договорів іпотеки сторони договору (іпотекодавець і кредитор) повинні надати нотаріусу той же пакет документів, що й при нотаріальному посвідченні угод купівлі-продажу житлової нерухомості. Тобто щодо одного й того ж об'єкта нерухомості треба двічі збирати одні й ті ж документи, що, звичайно, є вельми клопітною справою.

Витрати на весь процес реєстрації іпотеки включають такі державні мита:

- ◆ за нотаріальне посвідчення договору іпотеки — 27.5 маната;
- ◆ за державну реєстрацію прав на іпотеку — 8.8 маната.

Діюча система реєстрації іпотеки створює можливість для здійснення неформальних платежів, до яких вдаються учасники договору, аби прискорити процес його укладення.

Чинним законодавством передбачається обов'язкове нотаріальне посвідчення всіх операцій із нерухомим майном. Звісно, обов'язкове нотаріальне посвідчення договорів купівлі-продажу відіграє важливу роль у забезпеченні законності угод, та разом із тим обов'язкова участь нотаріусів у посвідченні договорів іпотеки

ФІНАНСОВИЙ РИНОК

викликає певні сумніви, отже, потребує додаткового аналізу як з погляду доцільності виконуваних ними функцій, так і з погляду ускладнення та здорожчання всього процесу надання іпотечних кредитів, а також їх можливого подальшого продажу чи рефінансування. Нотаріальне посвідчення договорів іпотеки триває до 10 днів, при цьому повинні бути присутніми всі сторони договору або їх уповноважені представники.

Вимога про обов'язкове нотаріальне посвідчення договорів іпотеки створює додаткові складнощі також при його зміні чи уступці прав вимоги третій стороні, оскільки знову ж таки діє вимога обов'язкової присутності всіх осіб, які беруть участь у даній операції. Ця вимога може гальмувати розвиток вторинного ринку іпотеки уже тому, що сторонам буде складно щоразу і не завжди у зручний для них час з'являтися до нотаріуса.

Крім положень, що регулюють видачу іпотечних заставних, які містяться в Законі "Про іпотеку", потрібні також законодавчо встановлені механізми, необхідні для сек'юритизації іпотечних активів та рефінансування сформованих портфелів іпотечних кредитів.

Чинне законодавство з регулювання страхового ринку містить обмежений перелік об'єктів страхування в Азербайджані. Зокрема, в ньому не передбачено можливості страхування від ризику, пов'язаного з утратою права власності на житлову нерухомість, яка є предметом іпотеки (титутельне страхування), а також страхування кредитних ризиків, пов'язаних із невиконанням позичальником зобов'язань за іпотечним кредитом.

Податкове законодавство не встановлює стимулюючого податкового режиму для основних учасників іпотечного ринку, наприклад, для кредиторів позичальників, утримувачів іпотечних цінних паперів тощо. Винятком є страхові операції, звільнені від сплати ПДВ. Законодавством не сповна враховуються особливості оподаткування операцій, пов'язаних з іпотечним кредитуванням, таких, наприклад, як уступка прав вимоги.

Немає впевненості і в тому, що надходження від продажу нерухомого майна в результаті звернення стягнення на предмет іпотеки не підлягають звільненню від сплати ПДВ, оскільки перелік звільнень від сплати цього податку, визначений чинним законодавством, є досить розпливчастим. Ця обставина призводить до суперечливих тлумачень закону, що не сприяє прозорості у цій сфері. Тягар ПДВ (на даний час — 18%), без сумніву, спонукає банки знижувати співвідношення суми кредиту й вартості застави, щоб компенсувати можливі високі витрати при звер-

ненні стягнення, а це вочевидь негативно позначиться на доступності іпотечних кредитів.

Література

1. Гаджиев Ш.Г. Азербайджан на пути к мировому сообществу: стратегия экономического развития. — К.: Экспрес-об'ява, 2000. — 504 с.

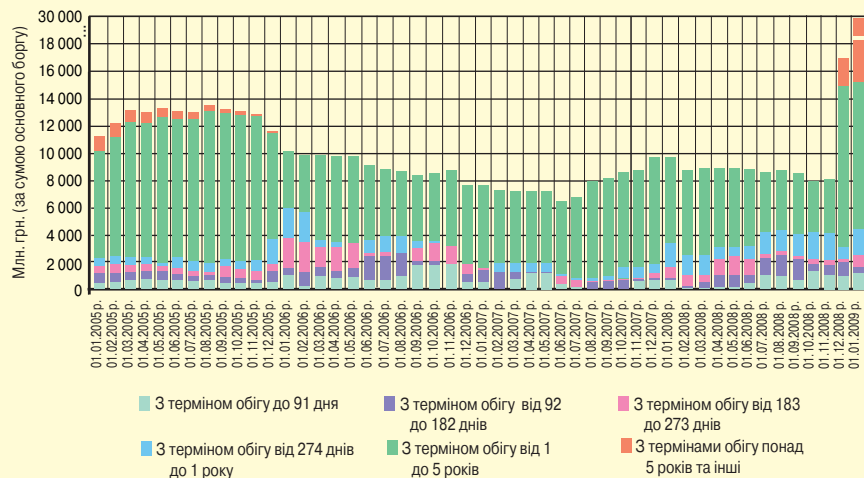
2. Есипов В.Е., Маховикова Г.А., Терехова В.В. Оценка бизнеса. — С.-Пб.: Питер, 2006. — 416 с.

3. Жданов В.П., Тимофеев В.В. Ипотечное жилищное кредитование: региональный аспект. — Научное пособие. — Калининград, 2001.

4. Золотарёв И.И., Ивасенко А.Г., Соловьев В.Н. Развитие системы долгосрочного жилищного кредитования населения в России — важнейшая социально-экономическая задача стабилизации общества // Прогнозирование развития регионального строительного комплекса. — Новосибирск: НГАСУ, 1998. — С. 43–46.

Ринок державних цінних паперів України у грудні 2008 року

Обсяг облігацій внутрішніх державних позик, які перебувають в обігу (на 1 січня 2009 року)

Обсяг розміщення облігацій внутрішніх державних позик за січень — грудень 2008 року*

Період	Обсяг розміщених облігацій, шт.	Обсяг розміщених облігацій, тис. грн.		
		Усього	Залучено коштів до держбюджету, тис. грн.	Випуск ОВДП для збільшення формування статутного капіталу банків
Січень	294 000	307 931.62	307 931.62	—
Лютий	75 000	77 266.30	77 266.30	—
Березень	3 500	3 741.64	3 741.64	—
I квартал	372 500	388 939.56	388 939.56	—
Квітень	0	0.00	0.00	—
Травень	10 000	10 580.20	10 580.20	—
Червень	35 000	37 198.00	37 198.00	—
II квартал	45 000	47 778.20	47 778.20	—
I півріччя	417 500	436 717.76	436 717.76	—
Липень	182 000	190 978.40	190 978.40	—
Серпень	120 000	117 862.70	117 862.70	—
Вересень	515 000	501 473.65	501 473.65	—
III квартал	817 000	810 314.75	810 314.75	—
Жовтень	309 500	279 482.15	279 482.15	—
Листопад	9 469 003	9 027 834.36	7 027 834.36	2 000 000.00
Грудень	13 067 400	12 987 399.58	1 217 399.58	11 770 000.00
IV квартал	22 845 903	22 294 716.09	8 524 716.09	13 770 000.00
Усього з початку року	24 080 403	23 541 748.60	9 771 748.60	13 770 000.00

*За станом на 01.01.2009 р.

(Продовження на с. 50).

Ринок державних цінних паперів України у грудні 2008 року

Результати розміщення облігацій внутрішніх державних позик у грудні 2008 року												
Номер розміщення	Дата проведення розрахунків за придбані облігації	Пропозиція				Результати розміщень					Встановлений рівень дохідності облігацій, %	Середньо-зважений рівень дохідності облігацій, %
		Встановлені обмеження на загальний обсяг розміщення облігацій, шт.	Номінал облігацій, грн.	Розмір купона на одну облігацію, грн.	Термін погашення облігацій	Обсяг розміщених облігацій, шт.	Усього	Залучено коштів до державного бюджету від розміщення облігацій, тис. грн.	Випуск ОВДП для збільшення статутного капіталу банків			
140	01.12.2008 р.	-	1 000	-	01.04.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-
141	01.12.2008 р.	-	1 000	-	27.05.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-
142	01.12.2008 р.	-	1 000	-	05.05.2010 р.	-	-	-	-	-	-	-
143	01.12.2008 р.	-	1 000	60.00	23.10.2013 р.	22 000	19 583.52	19 583.52	-	15.60	15.60	15.60
144	01.12.2008 р.	-	1 000	-	06.11.2013 р.	-	-	-	-	-	-	-
145	03.12.2008 р.	-	1 000	-	01.04.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-
146	03.12.2008 р.	-	1 000	-	27.05.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-
147	03.12.2008 р.	-	1 000	-	05.05.2010 р.	-	-	-	-	-	-	-
148	03.12.2008 р.	-	1 000	-	23.10.2013 р.	-	-	-	-	-	-	-
149	03.12.2008 р.	-	1 000	-	06.11.2013 р.	-	-	-	-	-	-	-
150	08.12.2008 р.	-	1 000	-	01.04.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-
151	08.12.2008 р.	-	1 000	-	27.05.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-
152	08.12.2008 р.	-	1 000	-	05.05.2010 р.	-	-	-	-	-	-	-
153	08.12.2008 р.	-	1 000	60.00	23.10.2013 р.	3 000	2 678.22	2 678.22	-	15.60	15.60	15.60
154	08.12.2008 р.	-	1 000	-	06.11.2013 р.	-	-	-	-	-	-	-
155	10.12.2008 р.	-	1 000	-	01.04.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-
156	10.12.2008 р.	-	1 000	-	27.05.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-
157	10.12.2008 р.	-	1 000	20.00	05.05.2010 р.	10 000	9 314.50	9 314.50	-	15.60	15.60	15.60
158	10.12.2008 р.	-	1 000	-	23.10.2013 р.	-	-	-	-	-	-	-
159	10.12.2008 р.	-	1 000	-	06.11.2013 р.	-	-	-	-	-	-	-
160	15.12.2008 р.	-	1 000	-	01.04.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-
161	15.12.2008 р.	-	1 000	-	27.05.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-
162	15.12.2008 р.	-	1 000	-	05.05.2010 р.	-	-	-	-	-	-	-
163	15.12.2008 р.	-	1 000	60.00	23.10.2013 р.	600 000	537 192.00	537 192.00	-	15.60	15.60	15.60
164	15.12.2008 р.	-	1 000	-	06.11.2013 р.	-	-	-	-	-	-	-
165	17.12.2008 р.	-	1 000	-	01.04.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-
166	17.12.2008 р.	-	1 000	-	27.05.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-
167	17.12.2008 р.	-	1 000	-	05.05.2010 р.	-	-	-	-	-	-	-
168	17.12.2008 р.	-	1 000	-	23.10.2013 р.	-	-	-	-	-	-	-
169	17.12.2008 р.	-	1 000	-	06.11.2013 р.	-	-	-	-	-	-	-
170	22.12.2008 р.	-	1 000	-	01.04.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-
171	22.12.2008 р.	-	1 000	-	27.05.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-
172	22.12.2008 р.	-	1 000	-	05.05.2010 р.	-	-	-	-	-	-	-

(Продовження. Початок на с. 49).

ФІНАНСОВИЙ РИНОК

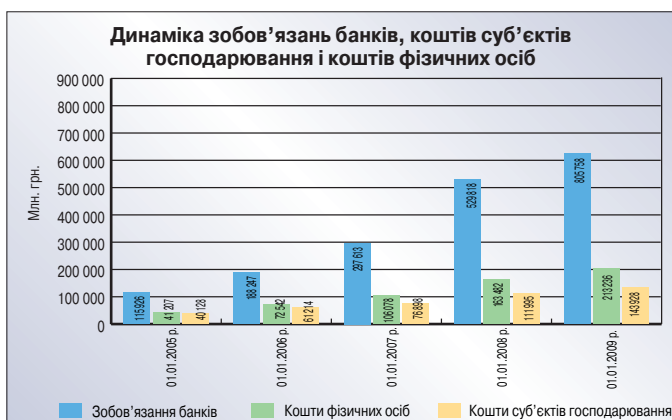
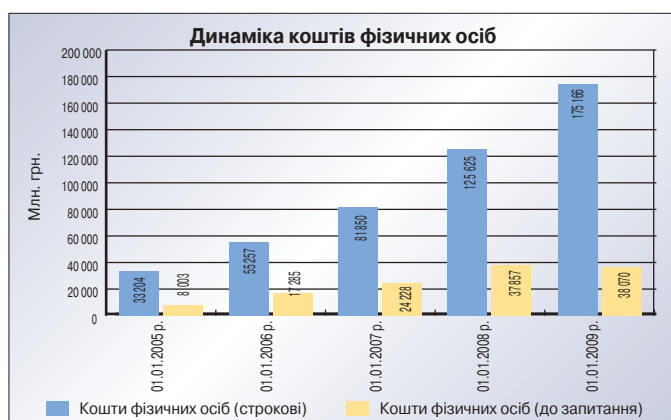
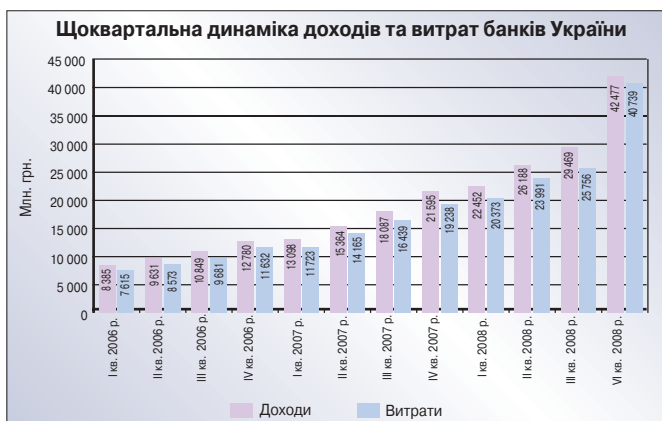
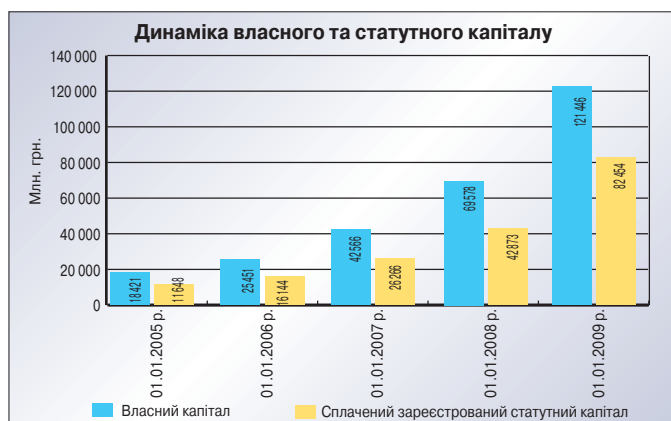
173	22.12.2008 р.	-	1 000	-	23.10.2013 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
174	22.12.2008 р.	-	1 000	-	06.11.2013 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
175	24.12.2008 р.	-	1 000	-	01.04.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
176	24.12.2008 р.	-	1 000	-	27.05.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
177	24.12.2008 р.	-	1 000	-	05.05.2010 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
178	24.12.2008 р.	-	1 000	-	23.10.2013 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
179	24.12.2008 р.	-	1 000	60.00	06.11.2013 р.	15 000	13 402.05	13 402.05	13 402.05	-	-	15.60	15.60	15.60	15.60	15.60	15.60
180	24.12.2008 р.	-	1 000	-	04.02.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
181	24.12.2008 р.	-	1 000	-	01.04.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
182	24.12.2008 р.	-	1 000	-	27.05.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
183	24.12.2008 р.	-	1 000	-	24.06.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
184	24.12.2008 р.	-	1 000	-	02.09.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
185	24.12.2008 р.	-	1 000	-	07.10.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
186	24.12.2008 р.	-	1 000	-	16.12.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
187	26.12.2008 р.	-	1 000	-	04.02.2009 р.	627 000	616 315.92	616 315.92	616 315.92	-	-	15.60	15.60	15.60	15.60	15.60	15.60
188	26.12.2008 р.	-	1 000	-	01.04.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
189	26.12.2008 р.	-	1 000	-	27.05.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
190	26.12.2008 р.	-	1 000	-	24.06.2009 р.	18 000	16 697.52	16 697.52	16 697.52	-	-	15.60	15.60	15.60	15.60	15.60	15.60
191	26.12.2008 р.	-	1 000	-	02.09.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
192	26.12.2008 р.	-	1 000	-	07.10.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
193	26.12.2008 р.	-	1 000	-	16.12.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
194	26.12.2008 р.	-	1 000	-	05.05.2010 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
195	26.12.2008 р.	-	1 000	-	23.10.2013 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
196	26.12.2008 р.	-	1 000	-	06.11.2013 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
197	30.12.2008 р.	-	1 000	-	04.02.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
198	30.12.2008 р.	-	1 000	-	01.04.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
199	30.12.2008 р.	-	1 000	-	27.05.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
200	30.12.2008 р.	-	1 000	-	24.06.2009 р.	2 400	2 215.85	2 215.85	2 215.85	-	-	17.00	17.00	17.00	17.00	17.00	17.00
201	30.12.2008 р.	-	1 000	-	02.09.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
202	30.12.2008 р.	-	1 000	-	07.10.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
203	30.12.2008 р.	-	1 000	-	16.12.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
204	30.12.2008 р.	-	1 000	-	05.05.2010 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
205	30.12.2008 р.	-	1 000	-	23.10.2013 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
206	30.12.2008 р.	-	1 000	-	06.11.2013 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Постанова Кабінету Міністрів України*	30.12.2008 р.	-	1 000	-	16.12.2015 р.	4 000 000	4 000 000.00	4 000 000.00	4 000 000.00	4 000 000.00	4 000 000.00	9.50	9.50	9.50	9.50	9.50	9.50
	30.12.2008 р.	-	1 000	-	13.04.2016 р.	3 885 000	3 885 000.00	3 885 000.00	3 885 000.00	3 885 000.00	3 885 000.00	9.50	9.50	9.50	9.50	9.50	9.50
	30.12.2008 р.	-	1 000	-	14.09.2016 р.	3 885 000	3 885 000.00	3 885 000.00	3 885 000.00	3 885 000.00	3 885 000.00	9.50	9.50	9.50	9.50	9.50	9.50
	31.12.2008 р.	-	1 000	-	01.04.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
207	31.12.2008 р.	-	1 000	-	27.05.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
208	31.12.2008 р.	-	1 000	-	24.06.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
209	31.12.2008 р.	-	1 000	-	16.12.2009 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
210	31.12.2008 р.	-	1 000	-	23.10.2013 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
211	31.12.2008 р.	-	1 000	-	06.11.2013 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
212	31.12.2008 р.	-	1 000	-	06.11.2013 р.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом						13 067 400	12 987 400	12 987 400	1 217 399.58	11 770 000.00							

(Закінчення. Початок на с. 49).

*Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2008 р. № 1119 зі змінами, внесеними постановою КМУ від 29.12.2008 р. № 1156.
На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготовлено працівниками департаменту монетарної політики Національного банку України.

ЕКСКЛЮЗИВ/

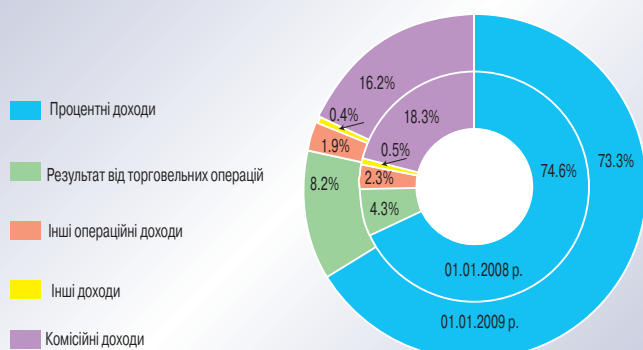
Динаміка фінансового стану банків України на 1 січня 2009 року

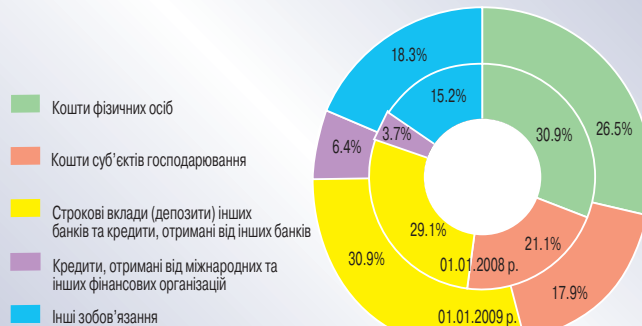
Всю інформацію, крім кількості банків та їх філій, подано за попередніми даними.

БАНКИ УКРАЇНИ

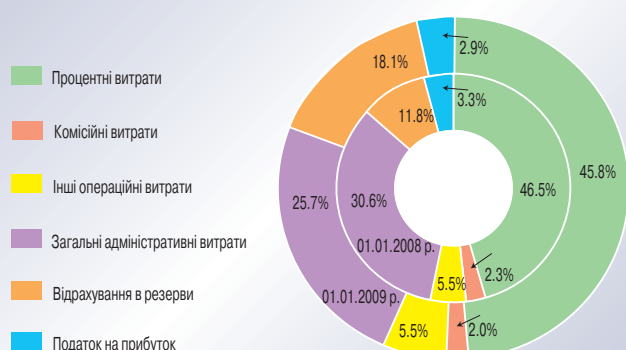
Структура доходів

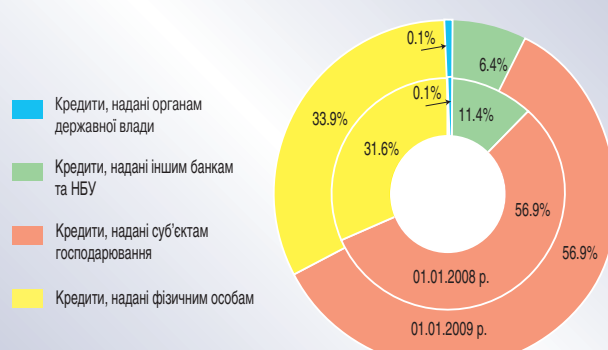
Структура зобов'язань

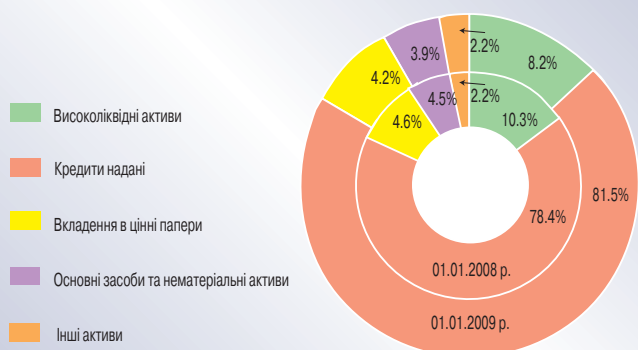
Структура витрат

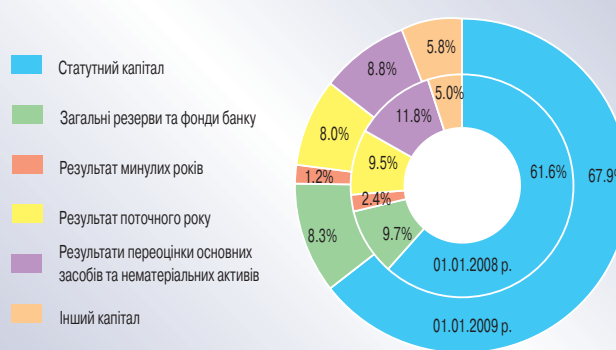
Структура наданих кредитів

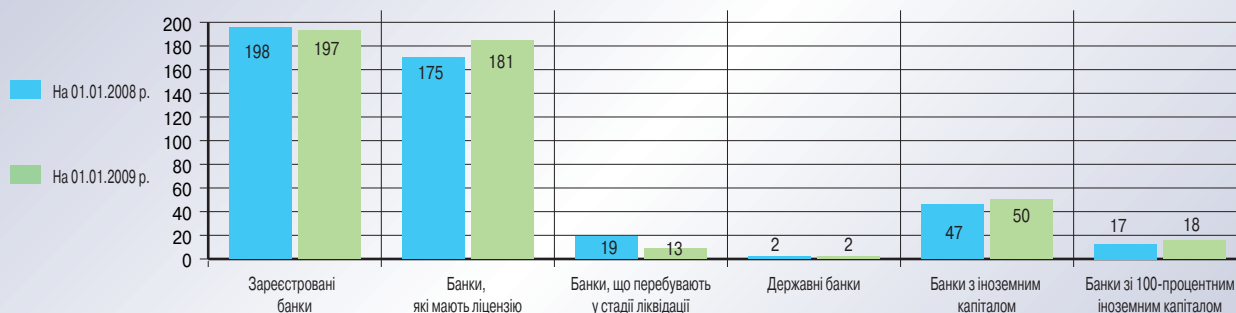
Структура активів

Структура власного капіталу

Інформація щодо кількості банків в Україні

На замовлення "Вісника НБУ" матеріал підготовлено працівниками управління аналізу діяльності системи банків департаменту нормативно-методологічного забезпечення банківського регулювання та нагляду Національного банку України.

Спеціально для "Вісника НБУ"/

Офіційний список банків України, включених до Державного реєстру банків

*Повний перелік зареєстрованих банків України та основні відомості про них за станом на 1 січня 2009 року. Банки розміщено за регіонами та за номерами реєстрації. Назви банків подано за орфографією їхніх статутів. Символом * позначено банки, які не мають банківської ліцензії та письмового дозволу НБУ на здійснення операцій. Символами ** позначено банки, які перебувають у стадії ліквідації.*

№ п/п	Назва банку	Вид товариства	Зареєстрований статутний капітал, грн.	Дата реєстрації банку	Номер реєстрації	Юридична адреса	Кількість філій
1	2	3	4	5	6	7	8
м. Київ і Київська область							
1	Акціонерний комерційний агропромисловий банк "Україна"***	ВАТ	70 338 850	27.09.1991 р.	2	м. Київ, пров. Рильський, 10	12
2	Акціонерно-комерційний банк соціального розвитку "Укрсоцбанк"	ВАТ	1 070 000 000	27.09.1991 р.	3	м. Київ, вул. Ковпака, 29	25
3	Відкрите акціонерне товариство "Державний ощадний банк України"	ВАТ	2 122 000 000	31.12.1991 р.	4	м. Київ, вул. Госпітальна, 12-г	393
4	Відкрите акціонерне товариство "Державний експортно-імпорتنний банк України"	ВАТ	3 062 633 024	23.01.1992 р.	5	м. Київ, вул. Горького, 127	30
5	Акціонерне товариство "Український інноваційний банк"	ВАТ	204 423 415	02.10.1991 р.	9	м. Київ, вул. Інститутська, 12-а	30
6	Відкрите акціонерне товариство "СЕБ Банк"	ВАТ	113 577 300	02.10.1991 р.	11	м. Київ, вул. Червоноармійська, 10	–
7	Відкрите акціонерне товариство "РОДОВІД БАНК"	ВАТ	435 000 000	07.10.1991 р.	16	м. Київ, вул. Північно-Сирецька, 1-3	1
8	Акціонерний комерційний банк "Легбанк"	ВАТ	46 000 000	08.10.1991 р.	17	м. Київ, вул. Жилианська, 27	2
9	Акціонерний банк "БРОКБІЗНЕСБАНК"	ВАТ	1 864 800 000	07.10.1991 р.	18	м. Київ, просп. Перемоги, 41	27
10	Відкрите акціонерне товариство "ФІНЕКСБАНК"	ВАТ	55 974 000	08.10.1991 р.	19	м. Київ, просп. Повітрофлотський, 54	–
11	Акціонерний комерційний Український банк "Відродження"***	ВАТ	682 537	09.10.1991 р.	21	м. Київ, вул. Коцюбинського, 7-а	1
12	Акціонерний комерційний банк "Трансбанк"	ВАТ	40 042 000	09.10.1991 р.	22	м. Київ, вул. Фізкультури, 9	6
13	Акціонерне товариство "Градобанк"***	ВАТ	96 000 000	09.10.1991 р.	23	м. Київ, вул. Анрі Барбюса, 9-а	7
14	Акціонерний банк "Банк регіонального розвитку"	ВАТ	84 682 763	14.10.1991 р.	29	м. Київ, вул. Дегтярівська, 8-а	1
15	Акціонерний банк "АвтоАЗЗбанк"	ВАТ	541 000 000	21.10.1991 р.	43	м. Київ, вул. Урицького, 45	5
16	Відкрите акціонерне товариство "Акціонерний банк "Бізнес Стандарт"	ВАТ	85 000 000	21.10.1991 р.	45	м. Київ, вул. Куренівська, 15-а	1
17	Акціонерний банк "Таврика"	ВАТ	140 000 000	24.10.1991 р.	53	м. Київ, вул. Дмитрівська, 92-94	2
18	Відкрите акціонерне товариство «Банк «Фінанси та Кредит»	ВАТ	2 000 000 000	30.10.1991 р.	63	м. Київ, вул. Артема, 60	16
19	Акціонерний банк "Енергобанк"	ВАТ	169 450 840	31.10.1991 р.	68	м. Київ, вул. Лютеранська, 9/9	12
20	Відкрите акціонерне товариство "Сведбанк"	ВАТ	2 159 100 258	31.10.1991 р.	69	м. Київ, вул. Комінтерну, 30	–
21	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Експобанк"	ВАТ	188 895 200	26.12.1991 р.	75	м. Київ, вул. Дмитрівська, 18/24	10
22	Акціонерний банк "Старокиївський банк"	ЗАТ	30 210 000	31.12.1991 р.	79	м. Київ, вул. Микільсько-Ботанічна, 6/8	–

* Банки, які не мають банківської ліцензії та письмового дозволу НБУ на здійснення операцій.

** Банки, які перебувають у стадії ліквідації.

БАНКИ УКРАЇНИ

1	2	3	4	5	6	7	8
23	Відкрите акціонерне товариство Банк "Олімпійська Україна"	BAT	56 650 000	09.01.1992 р.	81	м. Київ, вул. Стельмаха, 10-а	–
24	Відкрите акціонерне товариство "ТММ-Банк"	BAT	31 000 000	20.01.1992 р.	82	м. Київ, вул. Панельна, 5	–
25	Відкрите акціонерне товариство "Український Професійний Банк"	BAT	380 000 000	30.01.1992 р.	83	м. Київ, вул. Марини Раскової, 15	–
26	Акціонерний комерційний банк "Альянс"	BAT	39 989 940	10.03.1992 р.	89	м. Київ, просп. Оболонський, 26	–
27	Відкрите акціонерне товариство комерційний банк "Інтербанк"	BAT	36 050 000	23.03.1992 р.	93	м. Київ, вул. Корольова, 5-а	–
28	Відкрите акціонерне товариство "Райффайзен Банк Аваль"	BAT	2 419 934 908	27.03.1992 р.	94	м. Київ, вул. Лескова, 9	27
29	Відкрите акціонерне товариство Комерційний банк "Національний стандарт"	BAT	82 160 467	16.05.1992 р.	110	м. Київ, вул. Фрунзе, 47	2
30	Товариство з обмеженою відповідальністю "Київський універсальний банк"***	TOB	29 700 000	21.05.1992 р.	114	м. Київ, просп. Павла Тичини, 8	–
31	Відкрите акціонерне товариство Всеукраїнський Акціонерний Банк	BAT	341 424 499	02.07.1992 р.	120	м. Київ, вул. Зоологічна, 5	25
32	Акціонерний комерційний банк "Інтерконтинент-банк"***	BAT	75 698 000	16.07.1992 р.	124	м. Київ, вул. Воровського, 22	–
33	Акціонерний комерційний промислово-інвестиційний банк (закрите акціонерне товариство)	ЗАТ	200 175 000	26.08.1992 р.	125	м. Київ, пров. Шевченка, 12	145
34	Відкрите акціонерне товариство ВТБ Банк	BAT	2 158 784 405	11.11.1992 р.	128	м. Київ, бул. Тараса Шевченка /вул. Пушкінська, 8/26	26
35	Відкрите акціонерне товариство "БТА Банк"	BAT	1 500 000 000	10.12.1992 р.	133	м. Київ, вул. Щербаківська, 35	1
36	Відкрите акціонерне товариство "Банк "Український капітал"	BAT	60 000 000	25.12.1992 р.	138	м. Київ, просп. Перемоги, 67	–
37	Акціонерний комерційний банк "ПРАВЕКС-БАНК"	BAT	991 499 139	29.12.1992 р.	139	м. Київ, вул. Кловський узвіз, 9/2	1
38	Акціонерний банк "Аллонж" **	BAT	50 000 000	29.01.1993 р.	148	м. Київ, вул. Шота Руставелі, 5	–
39	Акціонерне товариство "ІНДУСТРІАЛЬНО-ЕКСПОРТНИЙ БАНК"	BAT	400 000 000	10.02.1993 р.	149	м. Київ, вул. Пушкінська, 42/4	22
40	Акціонерний комерційний банк "Європейський"	BAT	287 000 000	03.03.1993 р.	152	м. Київ, вул. Почайнинська, 38/44	–
41	Відкрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "ГАРАНТ" **	BAT	41 421 000	24.03.1993 р.	157	м. Київ, Русанівська Набережна, 18	–
42	Закрите акціонерне товариство "АЛЬФА-БАНК"	ЗАТ	2 976 565 000	24.03.1993 р.	158	м. Київ, вул. Десятинна, 4/6	–
43	Товариство з обмеженою відповідальністю "Український промисловий банк"	TOB	1 560 000 000	21.04.1993 р.	164	м. Київ, бул. Лесі Українки, 26	26
44	Відкрите акціонерне товариство Торговельно-фінансовий банк "Контракт"	BAT	36 225 645	18.05.1993 р.	168	м. Київ, вул. Воздвиженська, 58	–
45	Акціонерне товариство "Каліон Банк Україна"	ЗАТ	172 928 760	19.05.1993 р.	169	м. Київ, вул. Володимирська, 23-а	–
46	Акціонерний комерційний банк "Київ"	BAT	180 000 000	19.05.1993 р.	171	м. Київ, вул. Б.Хмельницького, 16-22	11
47	Відкрите акціонерне товариство Комерційний банк "Хрещатик"	BAT	540 000 000	19.05.1993 р.	172	м. Київ, вул. Хрещатик, 8-а	27
48	Акціонерний комерційний банк "Аркада"	BAT	146 445 042	23.06.1993 р.	177	м. Київ, вул. Ольгинська, 3	–
49	Відкрите акціонерне товариство акціонерний банк "Укргазбанк"	BAT	700 000 000	21.07.1993 р.	183	м. Київ, вул. Єреванська, 1	15
50	Акціонерний комерційний банк "Східно-Європейський банк"	BAT	60 000 000	27.08.1993 р.	195	м. Київ, бул. Дружби Народів, 17/5	7
51	ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК НАРОДНИЙ КАПІТАЛ"	BAT	41 855 590	21.09.1993 р.	198	м. Київ, бул. І.Лепсе, 4	–
52	Відкрите акціонерне товариство Банк "БІГ Енергія"	BAT	100 000 000	29.09.1993 р.	199	м. Київ, вул. Комінтерну, 15	9
53	Акціонерний банк "Укоопспілка"	BAT	35 626 324	25.10.1993 р.	204	м. Київ, вул. Хрещатик, 7/11	10
54	Відкрите акціонерне товариство комерційний банк "Надра"	BAT	390 362 660	26.10.1993 р.	205	м. Київ, вул. Артема, 15	26

1	2	3	4	5	6	7	8
55	Акціонерний банк "Національні інвестиції"	ЗАТ	50 000 000	09.11.1993 р.	210	м. Київ, вул. Володимирська, 54	–
56	Акціонерний банк "Діамант"	БАТ	100 000 000	17.11.1993 р.	212	м. Київ, Конtrakтова площа, 10-а	–
57	Закрите акціонерне товариство "Європейський банк раціонального фінансування"	ЗАТ	153 000 000	24.11.1993 р.	214	м. Київ, вул. Володимирська / пров. Рильський, 18/2	2
58	Акціонерний комерційний банк "Юнекс"	БАТ	292 000 000	03.12.1993 р.	216	м. Київ, вул. Почайнинська, 38/44	0
59	Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний Індустріальний Банк"	ТОВ	61 276 684	03.12.1993 р.	219	м. Київ, вул. Воробського, 6	–
60	Акціонерний Банк "Синтез"	БАТ	72 800 000	24.12.1993 р.	221	м. Київ, вул. Івана Кудрі, 5	5
61	Відкрите акціонерне товариство "Аграрний комерційний банк"	БАТ	93 112 000	24.12.1993 р.	222	м. Київ, вул. Димитрова, 9-а	–
62	Відкрите акціонерне товариство "Універсал Банк"	БАТ	837 711 970	20.01.1994 р.	226	м. Київ, вул. Автозаводська, 54/19	–
63	ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БГ БАНК"	БАТ	265 000 000	26.01.1994 р.	229	м. Київ, вул. Дегтярівська, 48	3
64	Акціонерний комерційний банк "Форум"	БАТ	1 621 000 000	31.01.1994 р.	231	м. Київ, бул. Верховної Ради, 7	29
65	Відкрите акціонерне товариство "ПІРЕУС БАНК МКБ"	БАТ	400 000 000	31.01.1994 р.	234	м. Київ, Конtrakтова площа, 4	15
66	Акціонерне товариство "Банк Велес"	БАТ	43 000 000	18.03.1994 р.	239	м. Київ, вул. Героїв Севастополя, 48	–
67	Акціонерний банк "Експрес-Банк"	БАТ	75 613 300	12.04.1994 р.	243	м. Київ, Повітрофлотський просп., 25	8
68	Акціонерний комерційний банк "ТК КРЕДИТ"	БАТ	101 828 750	28.04.1994 р.	245	м. Київ, вул. Дмитрівська, 18/24	–
69	Акціонерний комерційний банк "Інтеграл"	БАТ	62 700 000	30.09.1994 р.	250	м. Київ, просп. Перемоги, 52/2	1
70	Акціонерний комерційний банк "Національний кредит"	ЗАТ	28 085 000	31.01.1996 р.	255	м. Київ, вул. Тургенєвська, 52/58	24
71	Відкрите акціонерне товариство Акціонерний банк "Укргазпромбанк"	БАТ	24 200 000	27.03.1996 р.	256	м. Київ, Дніпровська Набережна, 13	–
72	Акціонерний банк "Київська Русь"	ЗАТ	276 080 000	30.05.1996 р.	258	м. Київ, вул. Хорива, 11-а	10
73	Закрите акціонерне товариство "Сведбанк Інвест"	ЗАТ	381 997 000	07.06.1996 р.	260	м. Київ, вул. Пушкінська, 42/4	–
74	Закрите Акціонерне Товариство "Банк Петрокоммерц-Україна"	ЗАТ	113 040 000	26.09.1996 р.	262	м. Київ, вул. Велика Житомирська, 20	2
75	Закрите акціонерне товариство "Терра Банк"	ЗАТ	37 141 000	18.10.1996 р.	263	м. Київ, Кудрявський узвіз, 2	–
76	Акціонерний банк "КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	БАТ	439 692 500	30.12.1996 р.	264	м. Київ, вул. Борисоглибська, 5, літера А	1
77	Відкрите акціонерне товариство "Кредитпромбанк"	БАТ	1 350 000 000	20.05.1997 р.	266	м. Київ, бул. Дружби Народів, 38	12
78	Відкрите акціонерне товариство "Перший Інвестиційний Банк"	БАТ	200 000 000	20.06.1997 р.	267	м. Київ, Московський просп., 6	3
79	Акціонерний банк "ІНГ Банк Україна"	ЗАТ	304 760 925	15.12.1997 р.	271	м. Київ, вул. Спаська, 30-а	–
80	Закрите акціонерне товариство "ОТП Банк"	ЗАТ	2 068 194 908	02.03.1998 р.	273	м. Київ, вул. Желянська, 43	16
81	Акціонерний комерційний банк "Сітібанк (Україна)"	ЗАТ	66 500 000	11.05.1998 р.	274	м. Київ, вул. Димитрова, 16-г	–
82	Закрите акціонерне товариство "ПроКредит Банк"	ЗАТ	150 000 041	28.12.2000 р.	276	м. Київ, просп. Перемоги, 107-а	–
83	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ДОЧІРНИЙ БАНК СБЕРБАНКУ РОСІЇ"	ЗАТ	839 928 500	15.06.2001 р.	277	м. Київ, вул. Володимирська, 46	–
84	Закрите акціонерне товариство "ПРАЙМ-БАНК"	ЗАТ	28 600 000	30.07.2001 р.	278	м. Київ, вул. Михайлівська, 6-а (поштова адреса)	–
85	Відкрите акціонерне товариство "АРТЕМ-БАНК"	БАТ	69 000 000	06.08.2002 р.	280	м. Київ, вул. Артема, 103	–

БАНКИ УКРАЇНИ

1	2	3	4	5	6	7	8
86	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Актив-банк"	БАТ	312 750 000	06.08.2002 р.	281	м. Київ, вул. Борисоглібська, 3	2
87	Товариство з обмеженою відповідальністю "Фортуна-банк"	ТОВ	120 000 000	17.10.2002 р.	282	м. Київ, вул. Боричів Тік, 35-В	1
88	Товариство з обмеженою відповідальністю "Банк Ренесанс Капітал"	ТОВ	143 400 000	29.01.2003 р.	285	м. Київ, вул. Глибочицька, 4 (вул. Раїси Окіпної, 8-б)	–
89	Товариство з обмеженою відповідальністю Комерційний банк "АРМА"	ТОВ	75 000 000	14.10.2003 р.	287	м. Київ, вул. Жилинська, 41-а	2
90	Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний банк "Даніель"	ТОВ	58 412 006	27.11.2003 р.	289	м. Київ, вул. Саксаганського, 3, літера А	–
91	Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "Столиця"	ТОВ	120 000 000	10.03.2004 р.	290	м. Київ, вул. Маршала Тимошенка, 29-Б	3
92	Закрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Траст-капітал"	ЗАТ	33 250 000	10.03.2004 р.	291	м. Київ, вул. Підвисоцького, 7	–
93	Відкрите акціонерне товариство "Український банк реконструкції та розвитку"	БАТ	72 000 000	19.03.2004 р.	292	м. Київ, вул. Олексія Терехіна, 4	–
94	Закрите акціонерне товариство "Український будівельно-інвестиційний банк"	ЗАТ	58 777 200	20.04.2004 р.	293	м. Київ, бул. Лесі Українки, 30-в	–
95	Комерційний банк "Українська фінансова група" – товариство з обмеженою відповідальністю	ТОВ	74 200 000	23.06.2004 р.	294	м. Київ, вул. Грушевського Михайла/ Кріпосний Яр, 34/1, літера А	–
96	Товариство з обмеженою відповідальністю "Універсальний комерційний банк "Камбіо"	ТОВ	60 180 213	30.06.2004 р.	295	м. Київ, вул. Заньковецької/Станіславського, 3/1	4
97	Закрите акціонерне товариство "Міжнародний Іпотечний Банк"	ЗАТ	380 567 201	13.01.2005 р.	296	м. Київ, вул. Пимоненка, 13, корпус 4	–
98	Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "ЄВРОБАНК"	ТОВ	26 670 000	18.01.2005 р.	297	м. Київ, вул. Фрунзе, 109/2	–
99	Товариство з обмеженою відповідальністю Комерційний банк "ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"	ТОВ	1 200 000 000	19.01.2005 р.	298	м. Київ, просп. Героїв Сталінграда, 21/38, літера А	–
100	Товариство з обмеженою відповідальністю "Банк інвестицій та заощаджень"	ТОВ	150 000 000	09.08.2005 р.	300	м. Київ, вул. Мельникова, 83-д	–
101	Відкрите акціонерне товариство "БМ Банк"	БАТ	340 657 850	08.12.2005 р.	301	м. Київ, бул. Т.Шевченка, 37/122	–
102	Відкрите акціонерне товариство "Ерсте Банк"	БАТ	1 360 500 000	25.01.2006 р.	303	м. Київ, вул. Прорізна, 6	–
103	Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний банк "Дельта"	ТОВ	510 000 000	15.02.2006 р.	304	м. Київ, вул. Щорса, 36-б	–
104	Відкрите акціонерне товариство "Банк Русский Стандарт"	БАТ	40 000 000	28.02.2006 р.	305	м. Київ, вул. Половецька, 3/42	–
105	Товариство з обмеженою відповідальністю "ПАРТНЕР-БАНК"	ТОВ	75 890 000	06.05.2006 р.	306	м. Київ, вул. Солом'янська, 33	–
106	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "БАНК БОГУСЛАВ"	ТОВ	170 000 000	04.08.2006 р.	307	м. Київ, вул. Нижньокірівська, 81	–
107	Відкрите акціонерне товариство Комерційний Банк "Іпобанк"	БАТ	200 000 000	10.08.2006 р.	309	м. Київ, вул. Миколи Василенка, 15	–
108	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК"	ЗАТ	505 000 000	28.08.2006 р.	310	м. Київ, вул. Червоноармійська, 77-а (Літера З)	–
109	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ВЕСТ ФАЙНЕНС ЕНД КРЕДИТ БАНК"	ЗАТ	72 175 000	04.10.2006 р.	311	м. Київ, вул. Ковпака, 17	–
110	Відкрите акціонерне товариство "ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ГАЗОВИЙ БАНК"	БАТ	73 390 000	17.10.2006 р.	312	м. Київ, вул. Лук'янівська, 1	–
111	Відкрите акціонерне товариство "ЕРДЕ БАНК"	БАТ	96 941 110	28.12.2006 р.	313	м. Київ, вул. П.Сагайдачного / Ігорівська, 10/5, літера А	–
112	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "КРЕДИТ-ОПТИМА"	БАТ	63 000 000	29.12.2006 р.	314	м. Київ, вул. Дмитрівська, 69	–
113	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Преміум"	БАТ	70 000 000	24.07.2007 р.	315	м. Київ, вул. Бастіонна, 1/36	–
114	Відкрите акціонерне товариство Банк "ТРАСТ"	БАТ	69 000 000	22.08.2007 р.	317	м. Київ, вул. С.Струтинського, 8	–
115	ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "СОЮЗ"	БАТ	73 000 000	26.11.2007 р.	318	м. Київ, вул. Дмитрівська, 69	–
116	Відкрите акціонерне товариство АСТРА БАНК	БАТ	1 050 000 000	28.11.2007 р.	319	м. Київ, просп. Героїв Сталінграда, 16-В	–
117	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний Банк "Глобус"	БАТ	160 000 000	29.11.2007 р.	320	м. Київ, пров. Куренівський, 19/5	–

1	2	3	4	5	6	7	8
118	Відкрите акціонерне товариство "Міжнародний Інвестиційний Банк"	ВАТ	75 750 000	11.03.2008 р.	321	м. Київ, вул. Івана Мазепи, 34	–
119	Відкрите акціонерне товариство "Златобанк"	ВАТ	162 500 000	16.05.2008 р.	323	м. Київ, вул. Студентська, 6	–
120	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Акордбанк"	ВАТ	80 000 000	04.06.2008 р.	324	м. Київ, вул. Стеценка, 6	–
121	ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК 3/4"	ВАТ	75 000 000	17.07.2008 р.	325	м. Київ, вул. Комінтерна, 13/135	–
122	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний Банк "Стандарт"*	ВАТ	85 000 000	31.12.2008 р.	327	м. Київ, вул. Почайнинська, 45	–
Вінницька область							
–	–	–	–	–	–	–	–
Волинська область							
123(1)	Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "Західкомбанк"	ТОВ	133 705 000	11.03.1993 р.	153	м. Луцьк, просп. Перемоги, 15	12
124(2)	УніКредит Банк Товариство з обмеженою відповідальністю	ТОВ	653 507 670	28.02.1997 р.	265	м. Луцьк, вул. Данила Галицького, 14	1
Дніпропетровська область							
125(1)	Товариство з обмеженою відповідальністю "Діалогбанк"	ТОВ	62 450 000	04.01.1992 р.	80	м. Дніпропетровськ, вул. Свердлова, 26, позиція 5	–
126(2)	Закрите акціонерне товариство комерційний банк "ПриватБанк"	ЗАТ	5 684 882 125	19.03.1992 р.	92	м. Дніпропетровськ, Набережна Перемоги, 50	37
127(3)	Акціонерний комерційний банк "Новий"	ЗАТ	55 000 000	06.04.1992 р.	101	м. Дніпропетровськ, просп. К.Маркса, 93	1
128(4)	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦЕНТ-БАНК"	ЗАТ	125 560 000	30.10.1992 р.	127	м. Дніпропетровськ, вул. Батумська, 11	–
129(5)	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Причорномор'я"	ВАТ	85 000 000	21.04.1993 р.	163	м. Дніпропетровськ, просп. Гагаріна, 33	3
130(6)	Закрите акціонерне товариство комерційний банк "Кредит-Дніпро"	ЗАТ	275 000 000	07.07.1993 р.	180	м. Дніпропетровськ, вул. Леніна, 17	3
131(7)	Закрите акціонерне товариство акціонерний банк "Радабанк"	ЗАТ	80 000 000	03.12.1993 р.	220	м. Дніпропетровськ, просп. Кірова, 46	–
132(8)	Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "Земельний Капітал"	ТОВ	25 687 708	31.01.1994 р.	236	м. Дніпропетровськ, просп. Пушкіна, 15	–
133(9)	Акціонерний комерційний банк "Прем'єрбанк" **	ЗАТ	45 000 300	22.06.1994 р.	247	м. Дніпропетровськ, вул. Мечникова, 18	4
134(10)	Закрите акціонерне товариство "Фінансовий Союз Банк"	ЗАТ	197 526 310	23.06.1994 р.	248	м. Дніпропетровськ, вул. Артема, 94	2
135(11)	Товариство з обмеженою відповідальністю "КласикБанк"	ТОВ	40 635 445	06.10.1995 р.	254	м. Дніпропетровськ, просп. К.Маркса, 39-а	–
136(12)	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ХОУМ КРЕДІТ БАНК"	ЗАТ	307 350 000	17.10.2002 р.	283	м. Дніпропетровськ, вул. Курсантська, 24	–
137(13)	ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "СІГМАБАНК"	ВАТ	136 000 000	10.01.2006 р.	302	м. Дніпропетровськ, вул. Барикадна, 5/7	–
138(14)	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "КОНКОРД"	ЗАТ	108 000 000	07.08.2006 р.	308	м. Дніпропетровськ, вул. Артема, 94	–
139(15)	ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКТАБАНК"	ВАТ	79 000 000	23.04.2008 р.	322	м. Дніпропетровськ, вул. Глинки, 7	–
Донецька область							
140(1)	Відкрите акціонерне товариство "Банк Професійного Фінансування"	ВАТ	35 000 000	01.10.1991 р.	6	м. Донецьк, просп. Ілліча, 100-а	–
141(2)	Донецький акціонерний банк "Донвуглекобанк" **	ВАТ	2 300 000	01.10.1991 р.	7	м. Донецьк, вул. Артема, 63	–
142(3)	ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПІВДЕНКОМБАНК"	ВАТ	85 000 000	03.10.1991 р.	12	м. Донецьк, просп. Ватутіна, 33-а	4
143(4)	ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦІОНЕРНО-КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "КАПІТАЛ"	ВАТ	104 074 275	31.10.1991 р.	65	м. Донецьк, вул. Артема, 63	4
144(5)	Закрите акціонерне товариство "Перший Український Міжнародний банк"	ЗАТ	2 522 842 400	23.12.1991 р.	73	м. Донецьк, вул. Університетська, 2-а	11
145(6)	Товариство з обмеженою відповідальністю "Банк Фамільний"	ТОВ	33 586 961	27.12.1991 р.	78	м. Донецьк, просп. Миру, 59	–
146(7)	Закрите акціонерне товариство "Донгорбанк"	ЗАТ	421 650 000	06.04.1992 р.	99	м. Донецьк, вул. Артема, 38	–
147(8)	Акціонерний банк "Український Бізнес Банк"	ВАТ	34 160 000	19.05.1993 р.	170	м. Донецьк, вул. Артема, 125	1
148(9)	Відкрите акціонерне товариство комерційний банк з іноземним капіталом "Промекономбанк"	ВАТ	76 200 019	25.08.1993 р.	194	м. Донецьк, просп. Ленінський, 4	4

БАНКИ УКРАЇНИ

1	2	3	4	5	6	7	8
149(10)	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬ- НІСТЮ "УНІКОМБАНК"	ТОВ	63 692 159	28.10.2002 р.	284	м. Донецьк, вул. Челюскінців, 202-а	3
150(11)	Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "Український фінансовий світ"	ТОВ	143 000 000	12.11.2003 р.	288	м. Донецьк, просп. Миру, 5-Б	–
151(12)	ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЄВРО- ПЕЙСЬКИЙ ПРОМИСЛОВИЙ БАНК"	ВАТ	74 500 000	13.08.2008 р.	326	м. Донецьк, вул. Рози Люксембург, 40	–
Житомирська область							
–	–	–	–	–	–	–	–
Закарпатська область							
152(1)	Закарпатський акціонерний комерційний банк "Лісбанк"***	ВАТ	762 823	04.10.1991 р.	14	м. Ужгород, вул. Волошина, 52	–
153(2)	Товариство з Обмеженою Відповідальністю Комерційний банк "Коопінвестбанк"	ТОВ	80 000 000	16.12.1992 р.	135	м. Ужгород, вул. Гойди, 10	–
Запорізька область							
154(1)	АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ІНДУСТРІАЛБАНК"	ВАТ	334 667 095	16.10.1991 р.	36	м. Запоріжжя, вул. 40 років Радянської України, 39-д	8
155(2)	КОМЕРЦІЙНИЙ АКЦІОНЕРНИЙ БАНК "СЛОВ'ЯНСЬКИЙ" **	ВАТ	24 012 787	21.10.1991 р.	44	м. Запоріжжя, вул. Кремлівська, 8	–
156(3)	Акціонерний банк "Металург"	ЗАТ	19 550 580	12.07.1993 р.	182	м. Запоріжжя, просп. Металургів, 30	–
157(4)	Відкрите акціонерне товариство "МОТОР-БАНК"	ВАТ	85 000 000	10.08.2007 р.	316	м. Запоріжжя, вул. 8 Березня, 54-б	–
Івано-Франківська область							
158(1)	Відкрите акціонерне товариство "Плюс Банк"	ВАТ	147 000 000	22.10.1991 р.	46	м. Івано-Франківськ, вул. Галицька, 7	–
Кіровоградська область							
–	–	–	–	–	–	–	–
АР Крим і м. Севастополь							
159(1)	Відкрите акціонерне товариство "Європейський банк розвитку та заощаджень" **	ВАТ	100 000 000	23.12.1991 р.	74	м. Сімферополь, вул. К.Лібкнехта, 5	5
160(2)	АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ЧОРНОМОР- СЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТРУКЦІЇ"	ВАТ	45 007 000	22.06.1992 р.	118	м. Сімферополь, вул. Більшовицька, 24	2
161(3)	Відкрите акціонерне товариство Банк "Морський"	ВАТ	48 461 275	17.05.1994 р.	246	м. Севастополь, вул. Брестська, 18-а	1
Луганська область							
162(1)	АКЦІОНЕРНИЙ БАНК "УКРАЇНСЬКИЙ КОМУНАЛЬНИЙ БАНК"	ВАТ	49 700 000	10.08.1993 р.	187	м. Луганськ, вул. Шевченка В.В., 18-а	2
163(2)	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "СХІДНО-ПРОМИСЛОВИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК"	ТОВ	38 660 000	13.09.1995 р.	253	м. Луганськ, вул. 26 Бакин- ських Комісарів, 155	–
Львівська область							
164(1)	ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ФОЛЬКСБАНК"	ВАТ	260 000 000	10.10.1991 р.	25	м. Львів, вул. Грабовського, 11	–
165(2)	Відкрите акціонерне товариство "Селянський комерційний банк "Дністер"	ВАТ	61 500 000	14.10.1991 р.	27	м. Львів, вул. Переяславська, 6-а	4
166(3)	Відкрите акціонерне товариство Акціонерно- комерційний банк "Львів"	ВАТ	80 305 338	14.10.1991 р.	28	м. Львів, вул. Сербська, 1	–
167(4)	Комерційний банк "ГАЛС"	ТОВ	80 000 000	14.10.1991 р.	30	м. Львів, вул. Газова, 17	–
168(5)	Відкрите Акціонерне Товариство "КРЕДОБАНК"	ВАТ	396 049 469	31.03.1992 р.	96	м. Львів, вул. Сахарова, 78	27
Миколаївська область							
–	–	–	–	–	–	–	–
Одеська область							
169(1)	Закрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Одеса-банк"	ЗАТ	86 260 000	17.10.1991 р.	38	м. Одеса, вул. Княжеська, 32	–
170(2)	АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПОРТО- ФРАНКО"	ВАТ	49 153 560	17.10.1991 р.	39	м. Одеса, вул. Пушкінська, 10	–
171(3)	Акціонерний комерційний банк "Інвестбанк"	ЗАТ	43 280 000	31.03.1992 р.	95	м. Одеса, вул. Велика Арнаутська, 2-б	1
172(4)	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬ- НІСТЮ "ФІНРОСТБАНК"	ТОВ	65 000 000	29.01.1993 р.	147	м. Одеса, просп. Академіка Глушка, 13	1
173(5)	Комерційний банк товариство з обмеженою відпо- відальністю "Місто Банк"	ТОВ	75 800 000	23.07.1993 р.	184	м. Одеса, вул. Фонтанська Дорога, 11	5

1	2	3	4	5	6	7	8
174(6)	Відкрите акціонерне товариство "МОРСЬКИЙ ТРАНСПОРТНИЙ БАНК"	BAT	330 000 050	05.11.1993 р.	207	Одеська обл., м. Іллічівськ, вул. Леніна, 28	8
175(7)	Відкрите акціонерне товариство Акціонерний банк "Південний"	BAT	646 550 000	03.12.1993 р.	218	м. Одеса, вул. Краснова, 6/1	17
176(8)	Акціонерний комерційний банк "Фінбанк"	BAT	48 050 000	24.12.1993 р.	223	м. Одеса, просп. Т.Шевченка, 4-а	–
177(9)	АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ІМЕКСБАНК"	BAT	645 000 000	29.03.1994 р.	241	м. Одеса, просп. Гагаріна, 12-а	24
178(10)	Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "СоцКом Банк"	TOB	114 592 000	05.03.2003 р.	286	м. Одеса, вул. Грецька, 5	–
Полтавська область							
179(1)	ПОЛТАВСЬКИЙ АКЦІОНЕРНИЙ БАНК "ПОЛТАВА-БАНК"	BAT	70 500 000	16.10.1991 р.	37	м. Полтава, вул. Паризької Комуни, 40-а	4
180(2)	ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "АВТОКРАЗБАНК"	BAT	80 000 000	07.07.1993 р.	179	Полтавська обл., м. Кременчук, вул. Київська, 8	4
181(3)	Акціонерний комерційний "Промислово-фінансовий банк"	BAT	45 000 000	29.12.1997 р.	272	м. Кременчук, кварт. 278, буд. 22-б	1
Рівненська область							
182(1)	Комерційний банк "Княжий"***	TOB	6 300 000	08.04.1994 р.	242	м. Рівне, вул. Кавказька, 9	3
Сумська область							
183(1)	Відкрите акціонерне товариство Акціонерний Банк "СТОЛИЧНИЙ"	BAT	72 335 000	22.10.1993 р.	202	м. Суми, вул. Харківська, 1	–
184(2)	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Володимирський"	BAT	35 860 000	13.12.2001 р.	279	м. Суми, пл. Незалежності, 10	1
Тернопільська область							
–	–	–	–	–	–	–	–
Харківська область							
185(1)	Акціонерний комерційний інноваційний банк "УкрСиббанк"	BAT	4 005 000 000	28.10.1991 р.	57	м. Харків, просп. Московський, 60	–
186(2)	Відкрите акціонерне товариство "Мегабанк"	BAT	200 000 000	28.10.1991 р.	58	м. Харків, вул. Артема, 30	3
187(3)	Акціонерний комерційний регіональний банк "Region-банк"	ZAT	36 310 153	28.10.1991 р.	59	м. Харків, вул. Дарвіна, 4	1
188(4)	Відкрите акціонерне товариство РЕАЛ БАНК	BAT	100 000 000	29.10.1991 р.	60	м. Харків, просп. Леніна, 60-а	1
189(5)	Харківський акціонерний комерційний Земельний банк	BAT	230 000 000	29.10.1991 р.	61	м. Харків, вул. Чернишевська, 4	1
190(6)	Акціонерний Східно-Український Банк "Грант"	ZAT	60 000 000	29.10.1991 р.	62	м. Харків, вул. Данилевського, 19	4
191(7)	Акціонерний комерційний банк "Базис"	BAT	66 749 178	15.04.1992 р.	103	м. Харків, вул. Сумська, 88	3
192(8)	Акціонерний комерційний банк "Меркурій"	ZAT	69 470 000	18.11.1992 р.	129	м. Харків, вул. Петровського, 23	1
193(9)	Акціонерний банк "Факторіал-Банк"	BAT	102 111 519	01.12.1992 р.	131	м. Харків, вул. Римарська, 32	1
194(10)	Відкрите акціонерне товариство "Інноваційно-промисловий банк"	BAT	43 648 000	23.03.1993 р.	156	м. Харків, вул. Клочківська, 3	5
195(11)	Акціонерно-комерційний банк "Золоті ворота"	BAT	111 240 000	18.08.1993 р.	193	м. Харків, просп. Леніна, 36	5
Херсонська область							
–	–	–	–	–	–	–	–
Хмельницька область							
–	–	–	–	–	–	–	–
Черкаська область							
–	–	–	–	–	–	–	–
Чернігівська область							
196(1)	Відкрите акціонерне товариство Акціонерний банк "Приватінвест"	BAT	38 000 000	30.10.1991 р.	64	м. Чернігів, вул. Преображенська, 2 (м. Київ, вул. Фрунзе, 104)	9
197(2)	Відкрите акціонерне товариство "Банк "Демарк"	BAT	142 000 000	10.07.1992 р.	122	м. Чернігів, вул. Комсомольська, 28	–
198(3)	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ПОЛІКОМБАНК"	ZAT	34 000 020	18.08.1994 р.	249	м. Чернігів, вул. Київська, 3	–
Чернівецька область							
–	–	–	–	–	–	–	–

БАНКИ УКРАЇНИ

Банки, вилучені з Державного реєстру банків України (24.06.1992 р. — 01.01.2009 р.)

За станом на 1 січня 2009 р.

№ п/п	Назва банку ¹	№ реєстрації банку	Дата закриття банку	Підстава для закриття банку
1	"ПІВДЕННА УКРАЇНА"	102	24.06.1992 р.	Реєстрацію анульовано
2	"ДИСКОНТ"	116	27.11.1992 р.	Перетворено на філію банку "ІНКО"
3	"ЕКОНОМІКА"	119	21.12.1992 р.	Перетворено на філію банку "УКРАЇНА"
4	"ЯНТАР"	106	05.03.1993 р.	Перетворено на філію банку "УКРАЇНА"
5	"САМАРА-АГРО"	72	14.07.1993 р.	Перетворено на філію банку "УКРАЇНА"
6	"ЗАХІДКООПБАНК"	48	27.09.1993 р.	Постанова Правління НБУ від 27.09.1993 р. № 80
7	"АГРОПОСТАЧБАНК"	109	27.09.1993 р.	Постанова Правління НБУ від 27.09.1993 р. № 80
8	"АГРОПРОГРЕС"	121	27.09.1993 р.	Постанова Правління НБУ від 27.09.1993 р. № 80
9	"ПАРТНЕР"	90	29.12.1993 р.	Перетворено на філію банку "ІНКО"
10	"СУМИ-БАНК"	143	05.01.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 05.01.1994 р. № 3
11	"ПРИКАРПАТТОРГБАНК"	117	21.01.1994 р.	Перетворено на філію банку "УКООПСІЛКА"
12	"ЕКОМЕДБАНК"	130	02.02.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 02.02.1994 р. № 19
13	"БЛАГОБАНК"	196	08.02.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 08.02.1994 р. № 26
14	"НИВА"	137	08.02.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 08.02.1994 р. № 27
15	"УНІВЕРСАЛБАНК"	136	08.02.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 08.02.1994 р. № 28
16	"ДОНБАС"	66	09.06.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 09.06.1994 р. № 111
17	"КОЛОС"	111	30.06.1994 р.	Перетворено на філію банку "АВАЛЬ"
18	"ПЕРСПЕКТИВА"	35	11.07.1994 р.	Перетворено на філію банку "УКРІНБАНК"
19	"РІВНЕСПОЖИВСІЛКА"	200	11.07.1994 р.	Перетворено на філію банку "УКООПСІЛКА"
20	"АВУАР"	150	09.08.1994 р.	Перетворено на філію банку "УКРІНБАНК"
21	"ЕЛБІМБАНК"	230	26.01.1995 р.	Перетворено на філію банку "АВАЛЬ"
22	КБ "ХЕРСОНІНВЕСТБАНК"	173	27.05.1996 р.	Перетворено на філію банку "УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНИЙ БАНК"
23	КБ "ВОРСКЛА"	224	27.05.1996 р.	Перетворено на філію банку "УКРСОЦБАНК"
24	"ДНІПРОБАНК"	49	09.07.1996 р.	Перетворено на філію банку "АВАЛЬ"
25	"ЛЬВІВ-ВЕСТ"	76	09.07.1996 р.	Перетворено на філію банку "ЕЛЕКТРОН"
26	"ОЛЕВСЬКИЙ"	112	09.07.1996 р.	Перетворено на філію банку "АВАЛЬ"
27	"БУККООПБАНК"	185	09.07.1996 р.	Перетворено на філію банку "УКООПСІЛКА"
28	"ЄДНІСТЬ"	191	09.07.1996 р.	Постанова Правління НБУ від 09.07.1996 р. № 82
29	"ЕВІС"	237	09.07.1996 р.	Постанова Правління НБУ від 09.07.1996 р. № 82
30	АКБ "ПРУТ І К"	100	12.12.1996 р.	Перетворено на філію банку "ЗУКБ"
31	АКБ "КОНГРЕС"	176	26.12.1996 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.12.1996 р. №187
32	КБ "ПРОМІНЬ"	56	26.12.1996 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.12.1996 р. №188
33	КБ "ХЕРСОН"	98	30.01.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.01.1997 р. №20
34	АБ "ВУГЛЕПРОГРЕСБАНК"	50	27.02.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.02.1997 р. №28
35	КБ "КООПЕРАТОР"	174	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. №54
36	КБ "ЕНЕРГІЯ"	107	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. №55
37	АБ "ХАРКІВЛЕГБАНК"	55	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. №56
38	КБ "ВІННИЦЯ"	42	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. №57
39	АКБ "ЛЕГПРОДБАНК"	141	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. №58
40	АКБ "ХАРКІВ"	126	24.04.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 24.04.1997 р. №95
41	АКБ "ДНІПРОСЕРВІСБАНК"	113	03.07.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.07.1997 р. №135
42	АКБ "ЄВРОЦЕНТР"	178	30.10.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.10.1997 р. №261
43	АКБ "ДНІПРО"	13	06.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 06.03.1998 р. №306
44	АКБ "РОСЬ"	85	13.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 13.03.1998 р. №325
45	КБ "ПАРИТЕТ"	146	13.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 13.03.1998 р. №326
46	КБ "ФДС"	244	26.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.03.1998 р. №345
47	КБ "ГЕОБАНК"	140	26.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.03.1998 р. №347
48	АБ "МОНОЛІТБАНК"	233	16.04.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 16.04.1998 р. №365
49	АБ "ЕКОНОМБАНК"	34	25.06.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.06.1998 р. №393
50	АБ "ЄВРОМЕТАЛБАНК"	208	25.06.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.06.1998 р. №394
51	АКБ "ФІАТБАНК"	97	30.07.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.07.1998 р. №400
52	КБ "ДНІСТЕР-БАНК"	32	30.07.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.07.1998 р. №401
53	АБ "ТЕРНОПІЛЬ-КРЕДИТ"	41	05.08.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 05.08.1998 р. №402
54	КБ "КОНТИНЕНТ"	88	25.09.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.09.1998 р. №417
55	АБ "ЮНІВЕРС"	162	27.11.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.11.1998 р. №437
56	АБ "ІНТРАСТБАНК"	154	27.11.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.11.1998 р. №438
57	АКБ "СТРИЖЕНЬ"	209	18.12.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 18.12.1998 р. №449
58	АКБ "СЕРВІС"	186	31.12.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 31.12.1998 р. №450
59	КБ "САНА"	91	29.01.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 29.01.1999 р. №455
60	КБ "УКРУНІВЕРСАЛБАНК"	213	01.04.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.04.1999 р. №474
61	КБ "АЛЕКС"	123	01.04.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.04.1999 р. №481
62	АБ "ВІКТОРІЯ"	40	17.05.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 17.05.1999 р. №489
63	АБ "АРМАНД"	206	14.06.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 14.06.1999 р. №509
64	АБ "РЕЗИДЕНТ"	70	30.06.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.06.1999 р. №512

¹ Назви банків подано за орфографією реєстраційних записів.

65	АКБ "ГАЛИЦЬКИЙ"	31	30.07.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.07.1999 р. №528
66	АБ "ТРАСТ"	159	30.08.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.08.1999 р. №559
67	АБ "ТЕРНАВА"	235	30.09.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.09.1999 р. №576
68	АБ "АНТЕК"	104	22.10.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.10.1999 р. №579
69	АБ "ЦЕНТРАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ"	232	22.10.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.10.1999 р. №580
70	АКБ "БУДМБАНК"	10	08.02.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 08.02.2000 р. №39
71	АБ "ПОДІЛЛЯ"	151	08.02.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 08.02.2000 р. №40
72	АКБ "АРКАДІЯ"	192	22.03.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.03.2000 р. №70
73	АКБ "УКРНАФТОГАЗБАНК"	26	22.03.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.03.2000 р. №71
74	АБ "ЛІКО"	201	04.05.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 04.05.2000 р. №130
75	АКБ "НЕЗАЛЕЖНІСТЬ"	181	04.05.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 04.05.2000 р. №131
76	КБ "ЧЕРКАСИ"	188	16.05.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 16.05.2000 р. №133
77	АКБ "БНП-ДРЕЗДНЕР БАНК (УКРАЇНА)"	275	04.08.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 04.08.2000 р. №228
78	АБ "ІНВЕСТ-БАНК УКРАЇНА"	190	08.12.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 08.12.2000 р. №347
79	АБ "ЛІГА"	134	27.03.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.2001 р. №65
80	КИСВО-ПЕЧЕРСЬКИЙ АКБ	33	07.06.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 07.06.2001 р. №120
81	АКБ "СЛОБОЖАНЩИНА"	84	07.06.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 07.06.2001 р. №121
82	АКБ "ТАВРІЯ"	51	07.06.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 07.06.2001 р. №122
83	КБ "ПОЛІС"	203	29.08.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 29.08.2001 р. №204
84	АК "ГЕНЕРАЛЬНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК"	87	29.08.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 29.08.2001 р. №205
85	АКЦІОНЕРНО-КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК ІНВЕСТИВАННЯ ПРОГРАМ РЕКОНСТРУКЦІЇ І РОЗВИТКУ "ЗАВОДБАНК"	251	31.10.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 31.10.2001 р. №308
86	ІКАБ "ЕРА"	144	19.11.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 19.11.2001 р. №339
87	"КІЇВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК"	257	19.11.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 19.11.2001 р. №340
88	АБ "ЛАНБАНК"	197	11.02.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 11.02.2002 р. №30
89	КБ "ЗОРЯ"	115	13.02.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 13.02.2002 р. №41
90	МАКІЇВСЬКИЙ АКБ "ШАХТЕКОНОМБАНК"	8	21.03.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 21.03.2002 р. №68
91	АКБ "АЗОВ-БАНК"	67	22.04.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.04.2002 р. №101
92	АБ "ОБОЛОНЬ"	227	01.08.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.08.2002 р. №194
93	АК "ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВИЙ БАНК"	155	01.08.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.08.2002 р. №195
94	МІЖНАРОДНИЙ АКБ "ХРИСТИАНСЬКИЙ БАНК"	160	01.08.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.08.2002 р. №196
95	КБ "КРИМ ЮРТ"	225	24.09.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 24.09.2002 р. №244
96	АКБ "НАРОДНИЙ БАНК"	15	24.09.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 24.09.2002 р. №245
97	АБ "ЕТАЛОН"	252	28.11.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 28.11.2002 р. №283
98	ІПОТЕЧНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АКЦІОНЕРНИЙ БАНК	189	04.12.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 04.12.2002 р. №290
99	АБ "КРИМКРЕДИТ"	86	10.12.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 10.12.2002 р. №306
100	КБ "АМАСКО"	161	25.02.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.02.2003 р. №56
101	АБ "АБСОЛЮТ"	215	15.04.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 15.04.2003 р. №84
102	АКЦІОНЕРНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ СЕЛЯНСЬКИЙ БАНК "АГРОІНВЕСТ"	132	18.04.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 18.04.2003 р. №90
103	КРИМСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ ЦЕРКОВНИЙ БАНК "ККЦБ"	108	26.05.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.05.2003 р. №105
104	АЗОВО-ЧОРНОМОРСЬКИЙ КБ "АЗЧЕРКОМБАНК"	52	12.06.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 12.06.2003 р. №123
105	ЗАТ "ІННОВАЦІЙНО-ПРОМИСЛОВИЙ БАНК"	270	17.07.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 17.07.2003 р. №150
106	АКБ "ЯЛТАБАНК"	261	23.07.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 23.07.2003 р. №155
107	КБ "КОНТАКТ БАНК"	238	31.07.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 31.07.2003 р. №191
108	МИКОЛАЇВСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АКЦІОНЕРНИЙ БАНК РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОСТІ І СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ (МИККОМБАНК)	105	19.02.2004 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 19.02.2004 р. №37
109	АКБ "ІНТЕРКОНТБАНК"	71	23.04.2004 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 23.04.2004 р. №83
110	АК "ЄВРОБАНК"	145	01.10.2004 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.10.2004 р. №186
111	ВАТ "АКБ "ЗАХІДБУДГАЗБАНК"	47	24.12.2004 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 24.12.2004 р. №295
112	КАБ "КРИМ-БАНК"	54	01.07.2005 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.07.2005 р. №148
113	АКБ "МЕТА-БАНК"	217	03.02.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.02.2006 р. №21
114	АКБ "МТ-БАНК"	77	10.03.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 10.03.2006 р. №49
115	КАБ "ДЕНДІ"	167	10.04.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 10.04.2006 р. №87
116	АКБ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ "УКРХАРЧОПРОМБАНК" АК	165	05.07.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 05.07.2006 р. №176
117	ТОВ "ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ"	142	17.08.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 17.08.2006 р. №228
118	"АКЦІОНЕРНИЙ БАНК КРЕДІ СВІСС ФЬОРСТ БОСТОН (УКРАЇНА)"	268	05.10.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 05.10.2006 р. №277
119	ЗАТ "ВНІШТОРГБАНК (УКРАЇНА)"	299	02.11.2007 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 02.11.2007 р. №288
120	АКБ "ХФБ БАНК УКРАЇНА"	269	25.02.2008 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.02.2008 р. №52
121	АБ "ІНКО"	20	17.03.2008 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 17.03.2008 р. №69
122	АБ "ДАМІАНА-БАНК"	166	28.03.2008 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 28.03.2008 р. №99
123	УКРСПЕЦІУМПЕКСБАНК	175	15.04.2008 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 15.04.2008 р. №123
124	АТ "НАШ БАНК"	211	16.05.2008 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 16.05.2008 р. №161
125	АКБ "ОЛБАНК"	228	23.05.2008 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 23.05.2008 р. №167
126	АКБ "РОСТОК БАНК"	240	20.08.2008 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 20.08.2008 р. №422

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготувала головний економіст департаменту реєстрації та ліцензування банків Національного банку України Олена Сілецька.

Спеціально для "Вісника НБУ" /

Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у грудні 2008 року

Обсяги кредитів, наданих Національним банком для підтримання ліквідності банків України у грудні 2008 р. (в розрізі інструментів)

Відсотки		
Показники	2008 р.	У тому числі за грудень
Обсяги рефінансування банків, усього	100.00	100.00
У тому числі через:		
— кредити “овернайт”, надані через постійно діючу лінію рефінансування	54.15	19.80
— кредити рефінансування, надані шляхом проведення тендера	8.96	11.77
— кредити рефінансування під заставу майнових прав на кошти банківського вкладу (депозиту), розміщеного в НБУ	—	—
— операції своп	1.52	—
— операції прямого РЕПО	13.61	41.50
— інші короткострокові кредити	20.88	22.42
— стабілізаційний кредит	0.88	4.51

Середньозважена процентна ставка за кредитами, наданими Національним банком для підтримання ліквідності банків України у грудні 2008 р.

Відсотки річні		
Показники	2008 р.	У тому числі за грудень
Середньозважена процентна ставка за кредитами рефінансування, всього	15.3	14.8
У тому числі за:		
— кредитами "овернайт", наданими через постійно діючу лінію рефінансування	16.0	19.7
— кредитами, наданими шляхом проведення тендера	16.6	18.3
— кредитами рефінансування під заставу майнових прав на кошти банківського вкладу (депозиту), розміщеного в НБУ	—	—
— операціями своп	15.1	—
— операціями прямого РЕПО (розрахунково)	13.8	12.6
— за іншими короткостроковими кредитами	14.0	12.7
— стабілізаційним кредитом	15.4	15.4

Процентні ставки банків за кредитами та депозитами у національній валюті у грудні 2008 р. *

		Відсотки річні
	Показники	Грудень 2008 р.
На міжбанківському ринку:	за кредитами, наданими іншим банкам	23.5
	за кредитами, отриманими від інших банків	23.6
	за депозитами, розміщеними в інших банках	28.8
	за депозитами, залученими від інших банків	28.7
На небанківському ринку:	за кредитами**	21.6
	за депозитами	13.0

* За щоденною звітністю банків; з урахуванням вартості пролонгованих кредитів (депозитів).
** Без урахування ставок за кредитами "овердрафт".

* За щоденною звітністю банків; з урахуванням вартості пролонгованих кредитів (депозитів).
 ** Без урахування ставок за кредитами "овердрафт".

Темпи зростання грошової маси у грудні 2008 р.

Агрегати грошової маси	01.01.2008 р.	01.02.2008 р.	01.03.2008 р.	01.04.2008 р.	01.05.2008 р.	01.06.2008 р.	01.07.2008 р.	01.08.2008 р.	01.09.2008 р.	01.10.2008 р.	01.11.2008 р.	01.12.2008 р.	01.01.2009 р.
Готівка. Гроші поза банками													
M0, % до початку року	100.0	94.9	96.2	98.8	104.5	107.0	112.3	117.8	120.6	120.2	131.6	127.2	139.3
M0 + переказані кошти в національній валюті													
M1, % до початку року	100.0	95.5	96.1	101.1	103.8	104.0	110.7	114.4	117.0	118.3	119.5	115.2	123.9
M1 + переказані кошти в іноземній валюті та інші кошти													
M2, % до початку року	100.0	98.7	100.6	105.2	108.7	108.7	114.1	118.3	120.3	121.1	122.0	122.7	131.0
M2 + цінні папери власного боргу банків													
M3, % до початку року	100.0	98.8	100.5	105.0	108.5	108.5	113.7	117.9	119.9	120.6	121.4	122.1	129.9

Примітка. Облікова ставка Національного банку України у грудні 2008 р. не змінювалася і починаючи з 30 квітня 2008 р. становить 12% річних.

Починаючи з 05.12.2008 р. встановлено такі нормативи обов'язкового резервування для формування банками обов'язкових резервів (постанова Правління Національного банку України від 25.11.2008 р. №396): за строковими коштами і вкладками (депозитами) юридичних і фізичних осіб у національній валюті — 0; за строковими коштами і вкладками (депозитами) юридичних і фізичних осіб у іноземній валюті (в тому числі, починаючи з 20.11.2007 р., кошти, залучені банками від банків-нерезидентів та фінансових організацій-нерезидентів) — 3; за коштами вкладів (депозитів) юридичних і фізичних осіб у національній валюті на вимогу та коштами на поточних рахунках — 0; за коштами вкладів (депозитів) юридичних і фізичних осіб у іноземній валюті на вимогу та коштами на поточних рахунках (в тому числі, починаючи з 20.11.2007 р., кошти, залучені банками від банків-нерезидентів та фінансових організацій-нерезидентів) — 5.

Починаючи з 05.01.2009 р. встановлено такі нормативи обов'язкового резервування для формування банками обов'язкових резервів (постанова Правління Національного банку України від 22.12.2008 р. №442): за строковими коштами і вкладками (депозитами) юридичних і фізичних осіб у національній валюті — 0; за строковими коштами і вкладками (депозитами) юридичних і фізичних осіб у іноземній валюті — 4; за коштами вкладів (депозитів) юридичних і фізичних осіб у національній валюті на вимогу та коштами на поточних рахунках — 0; за коштами вкладів (депозитів) юридичних і фізичних осіб у іноземній валюті на вимогу та коштами на поточних рахунках — 7.

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготовлено працівниками департаменту монетарної політики Національного банку України.

Індекси інфляції/

Індекси споживчих цін та цін виробників

Публікуємо офіційні дані щодо індексів споживчих цін та цін виробників промислової продукції за період із 1991 року. Індекс споживчих цін (індекс інфляції) — показник, що характеризує зміни загального рівня цін і тарифів на товари та послуги, які купує населення для невиробничого споживання. Розрахунок індексу споживчих цін провадить-

Індекси споживчих цін в Україні								
Період	Індекси споживчих цін, % до попереднього місяця / % до грудня попереднього року							
	1991 р.	1992 р.	1993 р.	1994 р.	1995 р.	1996 р.	1997 р.	
Січень		385.2 / 385.2	173.2 / 173.2	119.2 / 119.2	121.2 / 121.2	109.4 / 109.4	102.2 / 102.2	
Лютий		115.3 / 444.1	128.8 / 223.1	112.6 / 134.2	118.1 / 143.1	107.4 / 117.5	101.2 / 103.4	
Березень		112.1 / 497.9	122.1 / 272.4	105.7 / 141.9	111.4 / 159.5	103.0 / 121.0	100.1 / 103.5	
Квітень		107.6 / 535.7	123.6 / 336.7	106.0 / 150.4	105.8 / 168.7	102.4 / 123.9	100.8 / 104.4	
Травень		114.4 / 612.9	127.6 / 429.6	105.2 / 158.2	104.6 / 176.5	100.7 / 124.8	100.8 / 105.2	
Червень		126.5 / 775.3	171.7 / 737.6	103.9 / 164.4	104.8 / 184.9	100.1 / 124.9	100.1 / 105.3	
Липень		122.1 / 946.6	137.6 / 1014.9	102.1 / 167.8	105.2 / 194.6	100.1 / 125.0	100.1 / 105.4	
Серпень	104.0	108.3 / 1025.2	121.7 / 1235.2	102.6 / 172.2	104.6 / 203.5	105.7 / 132.2	100.0 / 105.4	
Вересень	104.5	110.6 / 1133.8	180.3 / 2227.0	107.3 / 184.8	114.2 / 232.4	102.0 / 134.8	101.2 / 106.7	
Жовтень	105.9	112.4 / 1274.4	166.1 / 3699.1	122.6 / 226.5	109.1 / 253.5	101.5 / 136.8	100.9 / 107.6	
Листопад	116.5	122.0 / 1554.8	145.3 / 5374.8	172.3 / 390.3	106.2 / 269.3	101.2 / 138.5	100.9 / 108.6	
Грудень	124.6	135.1 / 2100.0	190.8 / 10256.0	128.4 / 501.0	104.6 / 281.7	100.9 / 139.7	101.4 / 110.1	
За рік у цілому*	390.0**	2100.0	10256.0	501.0	281.7	139.7	110.1	
Середньомісячний темп зростання	112.0	128.9	147.1	114.4	109.0	102.8	100.8	
Середньорічний темп зростання	—	1627.0	4835.0	991.2	477.0	180.3	115.9	

* Грудень до грудня попереднього року.

** Визначено експертним шляхом.

Індекси цін виробників промислової продукції в Україні								
Період	Індекси цін виробників промислової продукції, % до попереднього місяця / % до попереднього року							
	1991 р.	1992 р.	1993 р.	1994 р.	1995 р.	1996 р.	1997 р.	
Січень	161.8 / 161.8	852.3 / 852.3	218.2 / 218.2	134.1 / 134.1	129.2 / 129.2	103.4 / 103.4	100.4 / 100.4	
Лютий	106.3 / 172.0	129.4 / 1102.9	120.8 / 263.6	121.3 / 162.7	111.4 / 143.9	102.9 / 106.4	100.4 / 100.8	
Березень	104.3 / 179.4	114.9 / 1267.2	111.6 / 294.2	108.3 / 176.2	109.3 / 157.3	102.9 / 109.5	100.6 / 101.4	
Квітень	107.6 / 193.0	119.3 / 1511.8	118.1 / 347.5	105.4 / 185.7	105.1 / 165.3	101.5 / 111.1	100.9 / 102.3	
Травень	103.8 / 200.4	108.4 / 1638.8	152.2 / 528.8	102.4 / 190.1	107.1 / 177.1	100.8 / 112.0	100.3 / 102.6	
Червень	101.8 / 204.0	117.4 / 1923.9	190.1 / 1005.2	103.0 / 195.8	108.6 / 192.3	100.4 / 112.5	100.4 / 103.0	
Липень	104.5 / 213.1	99.2 / 1908.5	131.0 / 1316.8	104.4 / 204.5	104.3 / 200.6	100.6 / 113.1	100.4 / 103.4	
Серпень	103.3 / 220.2	109.0 / 2080.3	133.0 / 1751.4	111.9 / 228.8	106.5 / 213.6	100.4 / 113.6	100.0 / 103.4	
Вересень	103.1 / 227.0	108.6 / 2259.2	176.5 / 3091.2	112.8 / 258.1	109.9 / 234.7	101.0 / 114.7	100.1 / 103.5	
Жовтень	104.5 / 237.2	125.1 / 2826.3	134.2 / 4148.4	120.4 / 310.7	108.4 / 254.4	100.1 / 114.8	101.1 / 104.6	
Листопад	109.1 / 258.8	117.8 / 3329.3	133.1 / 5521.5	209.3 / 650.3	104.2 / 265.1	101.2 / 116.2	99.8 / 104.4	
Грудень	101.6 / 263.4	127.2 / 4228.5	176.9 / 9767.5	134.4 / 874.0	102.6 / 272.1	100.9 / 117.3	100.5 / 105.0	
За рік у цілому*	263.4	4228.5	9767.5	874.0	272.1	117.3	105.0	
Середньомісячний темп зростання	108.4	136.7	146.5	119.8	108.9	101.3	100.4	
Середньорічний темп зростання	—	2 591.7	4798.3	1234.5	588.9	152.0	107.7	

* Грудень до грудня попереднього року.

промислової продукції в Україні у 1991–2008 рр.

ся на базі двох інформаційних потоків: даних про зміни цін, одержаних шляхом щомісячної реєстрації цін і тарифів на споживчому ринку, за встановленим переліком товарів і послуг; даних про структуру фактичних споживчих витрат населення, отриманих у результаті вибіркового обстеження умов життя домогосподарств.

	1998 р.	1999 р.	2000 р.	2001 р.	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.
	101.3 / 101.3	101.5 / 101.5	104.6 / 104.6	101.5 / 101.5	101.0 / 101.0	101.5 / 101.5	101.4 / 101.4	101.7 / 101.7	101.2 / 101.2	100.5 / 100.5	102.9 / 102.9
	100.2 / 101.5	101.0 / 102.5	103.3 / 108.1	100.6 / 102.1	98.6 / 99.6	101.1 / 102.6	100.4 / 101.8	101.0 / 102.7	101.8 / 103.0	100.6 / 101.1	102.7 / 105.7
	100.2 / 101.7	101.0 / 103.5	102.0 / 110.2	100.6 / 102.7	99.3 / 98.9	101.1 / 103.7	100.4 / 102.2	101.6 / 104.4	99.7 / 102.7	100.2 / 101.3	103.8 / 109.7
	101.3 / 103.0	102.3 / 105.9	101.7 / 112.1	101.5 / 104.3	101.4 / 100.3	100.7 / 104.5	100.7 / 102.9	100.7 / 105.1	99.6 / 102.3	100.0 / 101.3	103.1 / 113.1
	100.0 / 103.0	102.4 / 108.5	102.1 / 114.4	100.4 / 104.7	99.7 / 100.0	100.0 / 104.5	100.7 / 103.6	100.6 / 105.7	100.5 / 102.8	100.6 / 101.9	101.3 / 114.6
	100.0 / 103.0	100.1 / 108.6	103.7 / 118.7	100.6 / 105.3	98.2 / 98.2	100.1 / 104.6	100.7 / 104.4	100.6 / 106.4	100.1 / 102.9	102.2 / 104.2	100.8 / 115.5
	99.1 / 102.1	99.0 / 107.5	99.9 / 118.6	98.3 / 103.5	98.5 / 96.7	99.9 / 104.5	100.0 / 104.4	100.3 / 106.7	100.9 / 103.8	101.4 / 105.6	99.5 / 114.9
	100.2 / 102.3	101.0 / 108.6	100.0 / 118.6	99.8 / 103.3	99.8 / 96.5	98.3 / 102.7	99.9 / 104.3	100.0 / 106.7	100.0 / 103.8	100.6 / 106.2	99.9 / 114.8
	103.8 / 106.2	101.4 / 110.1	102.6 / 121.6	100.4 / 103.7	100.2 / 96.7	100.6 / 103.3	101.3 / 105.6	100.4 / 107.1	102.0 / 105.9	102.2 / 108.6	101.1 / 116.1
	106.2 / 112.8	101.1 / 111.3	101.4 / 123.3	100.2 / 103.9	100.7 / 97.4	101.3 / 104.7	102.2 / 107.9	100.9 / 108.1	102.6 / 108.7	102.9 / 111.7	101.7 / 118.0
	103.0 / 116.2	102.9 / 114.5	100.4 / 123.8	100.5 / 104.5	100.7 / 98.1	101.9 / 106.6	101.6 / 109.7	101.2 / 109.4	101.8 / 110.6	102.2 / 114.2	101.5 / 119.8
	103.3 / 120.0	104.1 / 119.2	101.6 / 125.8	101.6 / 106.1	101.4 / 99.4	101.5 / 108.2	102.4 / 112.3	100.9 / 110.3	100.9 / 111.6	102.1 / 116.6	102.1 / 122.3
	120.0	119.2	125.8	106.1	99.4	108.2	112.3	110.3	111.6	116.6	122.3
	101.6	101.5	101.9	100.5	99.9	100.7	101.0	100.8	100.9	101.3	101.7
	110.6	122.7	128.2	112.0	100.8	105.2	109.0	113.5	109.1	112.8	125.2

	1998 р.	1999 р.	2000 р.	2001 р.	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.
	100.8 / 100.8	100.8 / 100.8	103.2 / 103.2	100.8 / 100.8	99.6 / 99.6	100.5 / 100.5	101.6 / 101.6	100.2 / 100.2	101.2 / 101.2	102.3 / 102.3	102.3 / 102.3
	100.9 / 101.7	101.1 / 101.9	101.8 / 105.1	100.6 / 101.4	100.7 / 100.3	100.7 / 101.2	102.9 / 104.5	102.7 / 102.9	100.3 / 101.5	101.1 / 103.4	103.0 / 105.4
	100.7 / 102.4	100.4 / 102.3	102.7 / 107.9	99.5 / 100.9	99.2 / 99.5	102.1 / 103.3	102.2 / 106.8	101.9 / 104.9	100.4 / 101.9	101.6 / 105.1	106.6 / 112.4
	100.5 / 102.9	101.7 / 104.0	102.0 / 110.1	100.2 / 101.1	101.2 / 100.7	100.3 / 103.6	103.3 / 110.3	102.5 / 107.5	101.4 / 103.3	102.1 / 107.3	106.6 / 119.8
	100.0 / 102.9	100.5 / 104.5	100.6 / 110.8	100.0 / 101.1	101.5 / 102.2	100.3 / 103.9	102.1 / 112.6	101.6 / 109.2	101.0 / 104.3	102.3 / 109.8	103.7 / 124.2
	100.2 / 103.1	100.8 / 105.4	100.9 / 111.8	100.2 / 101.3	102.2 / 104.4	100.0 / 103.9	101.5 / 114.3	99.2 / 108.3	100.7 / 105.0	101.1 / 111.0	104.2 / 129.4
	100.6 / 103.7	101.3 / 106.8	101.4 / 113.4	100.1 / 101.4	101.0 / 105.4	101.0 / 104.9	100.1 / 114.4	98.4 / 106.6	101.2 / 106.3	101.7 / 112.9	103.6 / 134.1
	101.2 / 104.9	103.5 / 110.5	100.7 / 114.2	99.9 / 101.3	99.6 / 105.0	101.0 / 105.9	101.6 / 116.2	100.7 / 107.3	102.1 / 108.5	101.4 / 114.5	101.8 / 136.5
	109.4 / 114.8	100.8 / 111.4	101.2 / 115.6	100.1 / 101.4	100.3 / 105.3	100.9 / 106.9	101.9 / 118.4	101.9 / 109.3	101.7 / 110.3	101.1 / 115.8	98.2 / 134.0
	110.7 / 127.1	100.7 / 112.2	101.3 / 117.1	99.3 / 100.7	100.2 / 105.5	100.7 / 107.6	101.6 / 120.3	100.0 / 109.3	102.2 / 112.7	102.2 / 118.3	98.6 / 132.1
	103.5 / 131.5	101.4 / 113.8	101.0 / 118.3	100.7 / 101.4	100.2 / 105.7	101.5 / 109.2	102.2 / 122.9	99.9 / 109.2	100.7 / 113.5	101.0 / 119.5	93.5 / 123.5
	102.9 / 135.3	101.7 / 115.7	102.1 / 120.8	99.5 / 100.9	100.0 / 105.7	101.7 / 111.1	101.0 / 124.1	100.3 / 109.5	100.5 / 114.1	103.2 / 123.3	99.6 / 123.0
	135.3	115.7	120.8	100.9	105.7	111.1	124.1	109.5	114.1	123.3	123.0
	102.6	101.2	101.6	100.1	100.5	100.9	101.8	100.8	101.1	101.8	101.7
	113.0	131.1	120.8	108.7	103.0	107.6	120.5	116.7	109.6	119.5	135.5

За даними Держкомстату України.

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготовлено працівниками департаменту статистики та звітності
Національного банку України.

У досьє банкіра/

Офіційний курс гривні щодо євро, долара США та російського рубля
у 2008 році, встановлений Національним банком України

ЄВРО

За 100 EUR

Число	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
01	741.9460	750.9350	763.6105	798.5060	786.3355	754.5345	763.6048	756.3686	714.0876	695.3117	750.8681	875.3249
02	741.9460	750.9350	763.6105	790.8300	786.3355	752.4482	764.9771	756.3686	708.6799	684.5478	750.8681	900.4634
03	741.9460	750.9350	765.9335	789.4160	786.3355	753.0789	766.5120	756.3686	704.0405	677.0344	738.4772	919.1104
04	741.9460	751.8945	767.7515	784.0630	786.3355	756.5724	770.3907	754.5759	700.4896	677.0344	742.6246	931.8172
05	741.9460	748.8645	767.9030	784.0630	784.7700	750.4103	770.3907	754.1883	702.7115	677.0344	746.9060	929.0087
06	741.9460	741.7440	767.3980	784.0630	780.7300	747.6131	770.3907	750.2677	702.7115	673.6466	749.3429	929.0087
07	741.9460	738.3605	773.6095	793.9610	784.1640	747.6131	758.4921	749.8317	702.7115	663.9076	740.5195	929.0087
08	743.7135	735.7345	773.6095	792.4965	779.2150	747.6131	757.5241	749.5699	691.0935	666.7411	740.5195	932.1187
09	742.6025	735.7345	773.6095	792.5470	779.2150	756.6105	759.3606	749.5699	689.5354	676.4577	740.5195	951.0546
10	741.3400	735.7345	773.6095	794.1630	779.2150	765.3662	760.8732	749.5699	686.1820	674.1258	739.6439	953.8762
11	740.4310	732.9065	778.5585	801.6875	779.2150	753.2439	760.5342	730.3353	683.7986	674.1258	745.1514	966.0533
12	746.9960	734.3710	776.6395	801.6875	775.0235	752.9740	760.5342	727.3314	676.1195	674.1258	736.2412	989.3806
13	746.9960	734.1690	781.5885	801.6875	779.2150	748.3874	760.5342	722.1845	676.1195	668.1004	724.2340	989.3806
14	746.9960	736.5930	786.6385	799.5665	781.3865	748.3874	766.7465	721.9013	676.1195	671.0524	724.1830	989.3806
15	752.1975	738.6130	786.6385	801.3845	779.6695	748.3874	767.2008	722.0951	682.4823	676.5984	724.1830	996.9115
16	751.7430	738.6130	786.6385	799.3140	781.4370	748.3874	773.9320	722.0951	686.5641	670.5680	724.1830	1034.0284
17	746.9960	738.6130	785.8305	804.3640	781.4370	744.4554	769.1063	722.0951	692.1064	670.4605	733.1600	1059.3733
18	741.8955	741.0370	796.3850	801.5360	781.4370	751.3000	767.1391	713.4728	690.0205	670.4605	733.5077	1105.7122
19	741.8955	739.1180	796.4355	801.5360	782.6490	751.9373	767.1391	712.1294	703.5065	670.4605	744.6797	1151.5654
20	741.8955	744.4710	792.4460	801.5360	786.6385	751.2155	767.1391	710.8952	703.5065	665.2539	757.2314	1151.5654
21	741.0370	740.1280	778.8615	796.8900	789.7695	751.2155	765.4944	713.6855	703.5065	669.2535	752.3695	1151.5654
22	731.3410	744.1680	778.8615	802.8490	764.0205	751.2155	767.5272	717.5605	690.5884	660.5184	752.3695	1098.3047
23	731.9470	744.1680	778.8615	804.5155	764.1175	757.0382	770.4796	717.5605	706.7664	653.7087	752.3695	1100.6684
24	735.9870	744.1680	778.8615	804.9700	764.1175	752.7219	761.9746	717.5605	715.2048	659.7150	777.7576	1088.8862
25	740.4815	749.8240	778.8615	796.3345	764.1175	755.0013	759.2058	717.5605	713.9487	659.7150	804.0731	1090.9895
26	740.4815	748.2585	786.2345	796.3345	763.4870	756.5047	759.2058	717.2255	714.6699	659.7150	846.7559	1090.9895
27	740.4815	751.1370	793.3550	796.3345	764.4085	762.7805	759.2058	707.3753	714.6699	657.5112	872.0518	1090.9895
28	742.6025	759.7220	797.1930	796.3345	764.3600	762.7805	761.9662	715.5645	714.6699	666.6100	869.6922	1090.9895
29	745.1275	763.6105	797.1930	787.5980	759.3160	762.7805	762.6575	715.7583	711.6650	688.9300	869.6922	1078.3850
30	746.0365		797.1930	786.3355	754.5345	762.7805	760.8758	715.7583	697.5049	735.6031	869.6922	1098.7900
31	747.9050		797.6980		754.5345		755.3026	715.7583		750.8681		1085.5460

ДОЛАР США

За 100 USD

Число	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
01	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	485.2000	484.8900	484.5100	484.6200	486.1300	576.0400	687.7700
02	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	485.2000	484.9300	484.5100	484.7000	486.1500	576.0400	714.2000
03	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	485.2000	484.9500	484.5100	485.0100	486.9700	578.8800	723.8800
04	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	485.2000	484.9800	484.5100	485.0700	486.9700	579.1800	738.1900
05	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	485.2000	484.9800	484.5100	485.0300	486.9700	582.6100	736.1400
06	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	485.4000	484.9800	484.4500	485.0300	486.9500	582.2400	736.1400
07	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	485.4000	484.0100	484.4500	485.0300	486.9500	579.8900	736.1400
08	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	485.4000	484.0100	484.5000	485.0800	489.1000	579.8900	735.9800
09	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	485.1000	484.0700	484.5000	485.1100	492.6500	579.8900	739.8900
10	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	484.9000	484.1700	484.5000	485.1400	492.7100	579.8400	743.0100
11	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	485.1500	484.1700	484.5000	485.1700	492.7100	578.0400	747.4300
12	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	485.3200	484.1700	484.5000	485.2300	492.7100	577.5800	748.6800
13	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	485.4300	484.1700	484.4600	485.2300	492.0100	578.0000	748.6800
14	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	485.4300	484.2100	484.4000	485.2300	492.0100	578.1900	748.6800
15	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	485.4300	484.1300	484.4000	485.2000	492.0000	578.1900	747.3100
16	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	485.4300	484.0100	484.4000	485.1700	492.1600	578.1900	765.3800
17	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	485.4300	484.0800	484.4000	485.1100	496.3800	578.4300	773.8300
18	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	485.4300	484.0300	484.4000	485.1100	496.3800	579.3900	786.4800
19	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	485.3400	484.0300	484.3100	485.1100	496.3800	588.5400	787.8800
20	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	485.2500	484.0300	484.3600	485.1100	496.3100	599.3600	787.8800
21	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	485.2500	484.0000	484.3800	485.1100	498.5500	599.8800	787.8800
22	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	485.0000	485.2500	484.0000	484.3800	485.1000	501.0000	599.8800	787.8800
23	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	485.0000	484.9700	484.0000	484.3800	485.0500	509.0000	599.8800	787.8800
24	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	485.0000	484.9700	484.0700	484.3800	485.5100	515.0000	617.1700	779.0000

ФІНАНСОВИЙ РИНОК

25	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	485.0000	484.9700	484.2800	484.3800	486.0100	515.0000	629.5100	779.0000
26	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	485.0000	484.9700	484.2800	484.3500	486.1700	515.0000	660.9600	779.0000
27	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	485.0000	484.8900	484.2800	484.5700	486.1700	522.0000	674.1800	779.0000
28	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	485.0000	484.8900	484.2800	484.5700	486.1700	535.0000	674.1800	779.0000
29	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	485.0000	484.8900	484.3500	484.5700	486.1100	550.0000	674.1800	770.0000
30	505.0000		505.0000	505.0000	485.2000	484.8900	484.4800	484.5700	486.1000	576.0400	674.1800	770.0000
31	505.0000		505.0000		485.2000		484.5100	484.5700		576.0400		770.0000

РОСІЙСЬКИЙ РУБЛЬ

За 10 RUB

Число	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
01	2.0579	2.0675	2.0941	2.1487	2.1356	2.0502	2.0671	2.0689	1.9719	1.9160	2.1702	2.4914
02	2.0579	2.0675	2.0941	2.1417	2.1356	2.0439	2.0663	2.0689	1.9650	1.8989	2.1702	2.5561
03	2.0579	2.0675	2.1040	2.1334	2.1356	2.0432	2.0711	2.0689	1.9621	1.8859	2.1362	2.5838
04	2.0579	2.0680	2.1033	2.1384	2.1356	2.0475	2.0747	2.0644	1.9501	1.8859	2.1388	2.6438
05	2.0579	2.0651	2.1000	2.1384	2.1345	2.0385	2.0747	2.0702	1.9236	1.8859	2.1515	2.6331
06	2.0579	2.0595	2.1000	2.1384	2.1251	2.0385	2.0747	2.0672	1.9236	1.8802	2.1633	2.6331
07	2.0579	2.0470	2.1099	2.1400	2.1267	2.0385	2.0585	2.0602	1.9236	1.8601	2.1548	2.6331
08	2.0573	2.0490	2.1099	2.1396	2.1261	2.0385	2.0545	2.0546	1.9056	1.8683	2.1548	2.6199
09	2.0573	2.0490	2.1099	2.1459	2.1261	2.0485	2.0597	2.0546	1.9203	1.8830	2.1548	2.6421
10	2.0664	2.0490	2.1099	2.1449	2.1261	2.0616	2.0678	2.0546	1.8965	1.8900	2.1472	2.6533
11	2.0629	2.0378	2.1187	2.1523	2.1261	2.0548	2.0659	2.0290	1.8970	1.8900	2.1438	2.6821
12	2.0725	2.0469	2.1166	2.1523	2.1144	2.0499	2.0659	1.9719	1.8819	1.8900	2.1126	2.6805
13	2.0725	2.0484	2.1177	2.1523	2.1189	2.0504	2.0659	1.9902	1.8819	1.8773	2.1041	2.6805
14	2.0725	2.0474	2.1315	2.1505	2.1290	2.0504	2.0717	2.0053	1.8819	1.8843	2.0896	2.6805
15	2.0789	2.0496	2.1315	2.1477	2.1172	2.0504	2.0841	1.9942	1.8878	1.8860	2.0896	2.6874
16	2.0794	2.0496	2.1315	2.1531	2.1176	2.0504	2.0930	1.9942	1.9106	1.8832	2.0896	2.7516
17	2.0751	2.0496	2.1354	2.1537	2.1176	2.0504	2.0898	1.9942	1.9019	1.8824	2.1158	2.8036
18	2.0609	2.0540	2.1478	2.1609	2.1176	2.0534	2.0841	1.9767	1.9006	1.8824	2.1117	2.8579
19	2.0609	2.0548	2.1460	2.1609	2.1184	2.0514	2.0841	1.9776	1.9076	1.8824	2.1456	2.8537
20	2.0609	2.0595	2.1436	2.1609	2.1287	2.0563	2.0841	1.9713	1.9076	1.8907	2.1842	2.8537
21	2.0606	2.0571	2.1328	2.1609	2.1267	2.0563	2.0868	1.9826	1.9076	1.9134	2.1757	2.8537
22	2.0490	2.0587	2.1328	2.1516	2.0475	2.0563	2.0851	1.9932	1.9034	1.8947	2.1757	2.8407
23	2.0288	2.0587	2.1328	2.1554	2.0572	2.0525	2.0866	1.9932	1.9195	1.8907	2.1757	2.7872
24	2.0501	2.0587	2.1239	2.1632	2.0572	2.0558	2.0756	1.9932	1.9431	1.9089	2.2388	2.7492
25	2.0499	2.0641	2.1187	2.1545	2.0572	2.0530	2.0715	1.9932	1.9386	1.9089	2.2758	2.7226
26	2.0499	2.0641	2.1307	2.1545	2.0550	2.0540	2.0715	1.9957	1.9526	1.9089	2.4130	2.7168
27	2.0499	2.0649	2.1348	2.1545	2.0596	2.0612	2.0715	1.9714	1.9526	1.9291	2.4644	2.7168
28	2.0664	2.0871	2.1474	2.1545	2.0593	2.0612	2.0734	1.9696	1.9526	1.9561	2.4586	2.7168
29	2.0532	2.0941	2.1474	2.1398	2.0564	2.0612	2.0733	1.9740	1.9427	2.0145	2.4586	2.6546
30	2.0633		2.1474	2.1356	2.0502	2.0612	2.0768	1.9740	1.9254	2.1258	2.4586	2.6343
31	2.0632		2.1475		2.0502		2.0665	1.9740		2.1702		2.6208

**ОФІЦІЙНИЙ КУРС ГРИВНІ ЩОДО ІНОЗЕМНИХ ВАЛЮТ, ЯКИЙ ВСТАНОВЛЮЄТЬСЯ
НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ ОДИН РАЗ НА МІСЯЦЬ (за грудень 2008 року)***

№ п/п	Код валюти	Назва валюти	Офіційний курс	№ п/п	Код валюти	Назва валюти	Офіційний курс
1	100 BGL	100 левів (Болгарія)	444.6734	16	434 LYD	100 лівійських динарів	518.6000
2	986 BRL	100 бразильських реалів	290.7452	17	484 MXN	100 мексиканських нових песо	50.8957
3	051 AMD	10000 вірменських драмів	220.2627	18	496 MNT	10000 монгольських тугриків	57.6962
4	410 KRW	10000 вонів Республіки Корея	4.5692	19	554 NZD	100 новозеландських доларів	371.6792
5	704 VND	10000 в'єтнамських донгів	3.9731	20	586 PKR	100 пакистанських рупій	8.5578
6	981 GEL	100 грузинських ларі	408.5939	21	604 PEN	100 перуанських нових сол	217.7584
7	344 HKD	100 доларів Гонконгу	86.9631	22	642 ROL	100 румунських леїв	224.7964
8	818 EGP	100 єгипетських фунтів	122.1341	23	682 SAR	100 саудівських ріялів	179.7094
9	376 ILS	100 ізраїльських нових шекелів	174.9299	24	760 SYP	100 сирійських фунтів	14.6402
10	356 INR	1000 індійських рупій	136.2255	25	901 TWD	100 нових тайванських доларів	20.2453
11	364 IRR	1000 іранських ріалів	0.6688	26	972 TJS	100 таджицьких сомоні	198.0378
12	368 IQD	100 іракських динарів	0.5747	27	952 XOF	1000 франків КФА	13.2507
13	417 KGS	100 киргизьких сомів	17.2065	28	152 CLP	1000 чилійських песо	10.1955
14	414 KWD	100 кувейтських динарів	2473.1475	29	191 HRK	100 хорватських кун	121.9782
15	422 LBP	1000 ліванських фунтів	4.4900	30	255	100 доларів США за розр. із Індією	539.3440

* Курс встановлено з 01.12.2008 р.

Підготовлено департаментом валютного регулювання Національного банку України.

Офіційний курс гривні який встановлюється Національним банком

№ п/п	Код валюти	Назва валюти						
			01.12.2008 р.	02.12.2008 р.	03.12.2008 р.	04.12.2008 р.	05.12.2008 р.	
1	036 AUD	100 австралійських доларів	448.1262	458.2744	468.8861	474.8113	473.1632	
2	826 GBP	100 англійських фунтів стерлінгів	1054.7354	1070.0058	1085.2003	1090.1635	1076.9866	
3	031 AZM	100 азербайджанських манатів	851.3059	883.0366	894.3415	912.3594	909.7133	
4	974 BYR	10 білоруських рублів	0.0318	0.0330	0.0334	0.0340	0.0339	
5	208 DKK	100 датських крон	117.4665	120.8724	123.3937	125.0677	124.7092	
6	840 USD	100 доларів США	687.7700	714.2000	723.8800	738.1900	736.1400	
7	233 EEK	100 естонських крон	55.9435	57.5501	58.7419	59.5540	59.3745	
8	352 ISK	100 ісландських крон	3.1262	3.1050	3.1693	3.2132	3.2035	
9	124 CAD	100 канадських доларів	554.8811	572.6317	583.3400	587.7861	582.5236	
10	398 KZT	100 казахстанських тенге	5.7147	5.9339	6.0083	6.1286	6.1116	
11	428 LVL	100 латвійських латів	1233.7208	1269.6889	1295.7993	1313.7139	1309.5696	
12	440 LTL	100 литовських літів	253.5116	260.7922	266.1928	269.8729	269.0595	
13	498 MDL	100 молдовських лейв	66.2623	68.7762	69.6594	70.9846	70.7909	
14	578 NOK	100 норвезьких крон	98.1306	101.2724	102.5221	104.6398	102.8063	
15	985 PLN	100 польських злотих	231.8864	234.2212	239.8201	241.9927	240.5200	
16	643 RUB	10 російських рублів	2.4914	2.5561	2.5838	2.6438	2.6331	
17	702 SGD	100 сингапурських доларів	455.1871	466.7548	473.1585	482.4319	482.1260	
18	703 SKK	100 словацьких крон*	28.8676	29.7065	30.3688	30.8294	30.7670	
19	792 TRL	100 турецьких лір	435.5500	446.0168	455.2531	467.6389	467.4258	
20	795 TMM	10000 туркменських манатів	4.8265	5.0119	5.0799	5.1803	5.1659	
21	348 HUF	1000 угорських форинтів	33.7234	34.3426	35.1678	35.5208	35.5942	
22	860 UZS	100 узбецьких сумів	0.5033	0.5206	0.5277	0.5381	0.5366	
23	203 CZK	100 чеських крон	34.7227	35.1565	35.7798	36.3480	36.1201	
24	752 SEK	100 шведських крон	84.9360	86.9274	87.2518	89.1307	88.2124	
25	756 CHF	100 швейцарських франків	566.3700	590.0035	600.2942	607.7597	605.8094	
26	156 CNY	100 юанів женьмінбі (Китай)	100.6259	103.7352	105.1085	107.2484	106.9707	
27	392 JPY	1000 японських єн	72.0669	76.0398	77.5228	79.3779	79.3346	
28	978 EUR	100 євро	875.3249	900.4634	919.1104	931.8172	929.0087	
29	960 XDR	100 СПЗ	1027.6144	1059.4396	1072.3926	1093.2666	1089.0918	
			16.12.2008 р.	17.12.2008 р.	18.12.2008 р.	19.12.2008 р.	20.12.2008 р.	21.12.2008 р.
1	036 AUD	100 австралійських доларів	510.7322	519.9633	540.1887	555.3728	555.3728	555.3728
2	826 GBP	100 англійських фунтів стерлінгів	1149.6869	1185.5117	1203.7583	1211.0268	1211.0268	1211.0268
3	031 AZM	100 азербайджанських манатів	950.7826	962.5949	980.6484	983.8661	983.8661	983.8661
4	974 BYR	10 білоруських рублів	0.0348	0.0352	0.0357	0.0358	0.0358	0.0358
5	208 DKK	100 датських крон	138.7920	142.1787	148.4138	154.5808	154.5808	154.5808
6	840 USD	100 доларів США	765.3800	773.8300	786.4800	787.8800	787.8800	787.8800
7	233 EEK	100 естонських крон	66.0865	67.7063	70.6679	73.5984	73.5984	73.5984
8	352 ISK	100 ісландських крон	3.5656	3.6530	3.8128	3.9709	3.9709	3.9709
9	124 CAD	100 канадських доларів	624.6019	629.3805	650.2660	660.5664	660.5664	660.5664
10	398 KZT	100 казахстанських тенге	6.3464	6.4165	6.5214	6.5303	6.5303	6.5303
11	428 LVL	100 латвійських латів	1458.0208	1495.0230	1560.1979	1624.6690	1624.6690	1624.6690
12	440 LTL	100 литовських літів	299.4753	306.8157	320.2364	333.5164	333.5164	333.5164
13	498 MDL	100 молдовських лейв	73.6941	74.5307	75.7827	75.9044	75.9044	75.9044
14	578 NOK	100 норвезьких крон	110.9234	111.3372	116.2073	116.7324	116.7324	116.7324
15	985 PLN	100 польських злотих	258.8371	261.2189	270.4445	276.3536	276.3536	276.3536
16	643 RUB	10 російських рублів	2.7516	2.8036	2.8579	2.8537	2.8537	2.8537
17	702 SGD	100 сингапурських доларів	519.0906	524.5461	539.6087	551.5160	551.5160	551.5160
18	703 SKK	100 словацьких крон*	34.2836	35.1018	36.6166	38.1566	38.1566	38.1566
19	792 TRL	100 турецьких лір	488.3943	493.9264	507.6965	524.9181	524.9181	524.9181
20	795 TMM	10000 туркменських манатів	5.3711	5.4304	5.5192	5.5290	5.5290	5.5290
21	348 HUF	1000 угорських форинтів	38.7654	39.4729	41.7171	42.8713	42.8713	42.8713
22	860 UZS	100 узбецьких сумів	0.5531	0.5592	0.5684	0.5694	0.5694	0.5694
23	203 CZK	100 чеських крон	39.5316	40.1719	42.1143	43.3539	43.3539	43.3539
24	752 SEK	100 шведських крон	95.1706	95.9230	100.4508	104.2376	104.2376	104.2376
25	756 CHF	100 швейцарських франків	654.9043	669.8958	706.9771	749.3268	749.3268	749.3268
26	156 CNY	100 юанів женьмінбі (Китай)	111.7337	113.0251	115.0549	115.3642	115.3642	115.3642
27	392 JPY	1000 японських єн	84.4656	85.9881	88.9194	89.1167	89.1167	89.1167
28	978 EUR	100 євро	1034.0284	1059.3733	1105.7122	1151.5654	1151.5654	1151.5654
29	960 XDR	100 СПЗ	1165.1499	1187.2728	1224.8617	1244.3538	1244.3538	1244.3538

*Із 01.01.2009 року на території Словаччини замість словацької крони в якості нової грошової одиниці запроваджується євро.

щодо іноземних валют, України щоденно (за грудень 2008 року)

Офіційний курс										
	06.12.2008 р.	07.12.2008 р.	08.12.2008 р.	09.12.2008 р.	10.12.2008 р.	11.12.2008 р.	12.12.2008 р.	13.12.2008 р.	14.12.2008 р.	15.12.2008 р.
	473.1632	473.1632	468.5191	490.8162	486.7709	491.2552	497.4512	497.4512	497.4512	491.3072
	1076.9866	1076.9866	1075.6043	1099.3580	1095.0250	1106.2734	1115.5492	1115.5492	1115.5492	1117.1755
	909.7133	909.7133	909.7404	914.5735	918.4302	925.9539	927.9623	927.9623	927.9623	927.1836
	0.0339	0.0339	0.0338	0.0339	0.0340	0.0341	0.0341	0.0341	0.0341	0.0340
	124.7092	124.7092	125.1250	127.6635	128.0388	129.6733	132.7974	132.7974	132.7974	133.8154
	736.1400	736.1400	735.9800	739.8900	743.0100	747.4300	748.6800	748.6800	748.6800	747.3100
	59.3745	59.3745	59.5732	60.7835	60.9638	61.7421	63.2329	63.2329	63.2329	63.7143
	3.2035	3.2035	3.2142	3.2795	3.2892	3.3312	3.4117	3.4117	3.4117	3.4376
	582.5236	582.5236	569.9637	591.9304	589.8684	592.8526	603.9069	603.9069	603.9069	600.6215
	6.1116	6.1116	6.1148	6.1473	6.1691	6.2048	6.2162	6.2162	6.2162	6.2017
	1309.5696	1309.5696	1314.1388	1340.8355	1345.1928	1362.1733	1395.0657	1395.0657	1395.0657	1405.0903
	269.0595	269.0595	269.9602	275.4445	276.2617	279.7884	286.5444	286.5444	286.5444	288.7255
	70.7909	70.7909	70.7816	71.1795	71.5079	71.9423	72.0730	72.0730	72.0730	71.9529
	102.8063	102.8063	101.9600	104.2023	104.2488	105.8283	107.4654	107.4654	107.4654	108.2305
	240.5200	240.5200	239.8350	244.6443	243.2117	244.1625	248.1828	248.1828	248.1828	251.7962
	2.6331	2.6331	2.6199	2.6421	2.6533	2.6821	2.6805	2.6805	2.6805	2.6874
	482.1260	482.1260	482.7379	490.2343	493.6992	498.1453	502.1217	502.1217	502.1217	501.5655
	30.7670	30.7670	30.8751	31.4971	31.6052	32.0002	32.7881	32.7881	32.7881	33.0431
	467.4258	467.4258	463.7406	467.5555	468.9657	476.3576	482.5305	482.5305	482.5305	475.0138
	5.1659	5.1659	5.1648	5.1922	5.2141	5.2451	5.2539	5.2539	5.2539	5.2443
	35.5942	35.5942	35.1319	35.9635	36.2305	36.6276	37.4128	37.4128	37.4128	37.6904
	0.5366	0.5366	0.5365	0.5370	0.5393	0.5425	0.5434	0.5434	0.5434	0.5424
	36.1201	36.1201	36.1777	36.9887	37.0610	37.2994	38.1044	38.1044	38.1044	38.3575
	88.2124	88.2124	88.1119	91.3159	90.7909	91.4217	93.5142	93.5142	93.5142	93.4970
	605.8094	605.8094	606.0590	610.0414	611.7336	619.7814	628.6971	628.6971	628.6971	633.1205
	106.9707	106.9707	106.9557	107.5416	108.0978	108.9026	109.2755	109.2755	109.2755	109.2123
	79.3346	79.3346	79.7296	79.1886	80.2588	80.6590	81.9906	81.9906	81.9906	82.9308
	929.0087	929.0087	932.1187	951.0546	953.8762	966.0533	989.3806	989.3806	989.3806	996.9115
	1089.0918	1089.0918	1092.3004	1103.2810	1107.1871	1116.9375	1128.7354	1128.7354	1128.7354	1133.6448
	22.12.2008 р.	23.12.2008 р.	24.12.2008 р.	25.12.2008 р.	26.12.2008 р.	27.12.2008 р.	28.12.2008 р.	29.12.2008 р.	30.12.2008 р.	31.12.2008 р.
	536.5436	539.7285	532.6711	531.1536	531.1536	531.1536	531.1536	525.0170	533.5227	531.2190
	1182.6260	1166.9512	1153.5422	1149.2568	1149.2568	1149.2568	1149.2568	1135.9791	1122.8757	1114.2948
	983.2522	982.3940	971.3217	971.0795	971.6852	971.6852	971.6852	961.1784	961.8988	961.2984
	0.0358	0.0358	0.0354	0.0354	0.0354	0.0354	0.0354	0.0350	0.0350	0.0350
	147.4274	147.6872	146.0808	146.4514	146.4514	146.4514	146.4514	144.7594	147.4827	145.6991
	787.8800	787.8800	779.0000	779.0000	779.0000	779.0000	779.0000	770.0000	770.0000	770.0000
	70.1945	70.3455	69.5925	69.7269	69.7269	69.7269	69.7269	68.9214	70.2255	69.3790
	3.7873	3.7954	3.7548	3.7620	3.7620	3.7620	3.7620	3.7186	3.7889	3.7433
	642.2835	656.6058	638.9802	642.3631	642.3631	642.3631	642.3631	634.9417	631.1983	626.3609
	6.5243	6.5206	6.4476	6.4540	6.4540	6.4540	6.4540	6.3821	6.3768	6.3758
	1551.0588	1560.5676	1542.7688	1545.0921	1545.0921	1545.0921	1545.0921	1527.2412	1556.1394	1533.4737
	318.0910	318.7756	315.3632	315.9724	315.9724	315.9724	315.9724	312.3219	318.2316	314.3959
	75.8401	75.7810	74.8995	74.8563	74.7931	74.7931	74.7931	73.9702	74.0107	74.0178
	111.6901	111.6863	111.5662	110.0342	110.0342	110.0342	110.0342	108.7630	110.4867	110.3197
	269.0275	268.8491	265.8414	266.9871	266.9871	266.9871	266.9871	263.9026	265.4082	261.7981
	2.8407	2.7872	2.7492	2.7226	2.7168	2.7168	2.7168	2.6546	2.6343	2.6208
	540.2650	543.3521	539.5868	540.0671	540.0671	540.0671	540.0671	533.8275	535.1598	534.0940
	36.3316	36.4762	36.0201	36.1016	36.1016	36.1016	36.1016	35.6845	36.4200	36.0335
	518.3128	518.8161	512.2483	511.8892	511.8892	511.8892	511.8892	505.9752	508.0405	502.4280
	5.5290	5.5290	5.4667	5.4667	5.4667	5.4667	5.4667	5.4035	5.4035	5.4035
	41.3145	41.3599	41.1522	40.7451	40.7451	40.7451	40.7451	40.2743	41.2087	40.7594
	0.5694	0.5674	0.5610	0.5610	0.5610	0.5610	0.5610	0.5546	0.5528	0.5528
	41.7051	41.6289	41.3805	41.3348	41.3348	41.3348	41.3348	40.8572	41.5343	40.7640
	101.1470	101.5986	99.3917	97.1452	97.1452	97.1452	97.1452	96.0229	100.0765	99.1366
	710.9689	716.2545	717.5527	725.2473	725.2473	725.2473	725.2473	716.8683	735.9119	725.4869
	115.0780	115.0028	113.7479	113.8939	113.8939	113.8939	113.8939	112.5780	112.3645	112.6506
	88.0475	87.5910	86.3990	86.1421	86.1421	86.1421	86.1421	85.1469	85.1907	85.2077
	1098.3047	1100.6684	1088.8862	1090.9895	1090.9895	1090.9895	1090.9895	1078.3850	1098.7900	1085.5460
	1217.2787	1216.0763	1202.2050	1202.4815	1202.4815	1202.4815	1202.4815	1188.5889	1198.6021	1186.0076

Підготовлено департаментом валютного регулювання Національного банку України.

Процентна політика/

Динаміка облікової ставки НБУ в 1992–2008 рр.

Пропонуємо увазі читачів дані щодо облікової ставки НБУ від початку її встановлення Національним банком України. НБУ почав регулярно встановлювати облікову ставку з кінця 1992 року. Починаючи з 1995 року встановлювалася також ломбардна ставка НБУ. Із 07.04.2001 р. по 28.02.2004 р. вона відповідала розміру процентної ставки за кредитами “овернайт” і визначалася та доводилася до суб’єктів банківської системи щоденно. Починаючи з 1 березня 2004 року ломбардна ставка Національним банком України не оголошується. Натомість Національний банк щоденно оголошує ставки за своїми активними і пасивними операціями. Офіційна інформація про них публікується в Інтернеті на веб-сторінці НБУ за адресою: <http://www.bank.gov.ua/>.

Період дії		Відсотки річні
від	до	
1992 р.		30.0
16.11.1992 р.	28.02.1993 р.	80.0
01.03.1993 р.	30.04.1993 р.	100.0
01.05.1993 р.	31.06.1994 р.	240.0
01.07.1994 р.	31.07.1994 р.	190.0
01.08.1994 р.	14.08.1994 р.	175.0
15.08.1994 р.	24.10.1994 р.	140.0
25.10.1994 р.	11.12.1994 р.	300.0
12.12.1994 р.	09.03.1995 р.	252.0
10.03.1995 р.	28.03.1995 р.	204.0
29.03.1995 р.	06.04.1995 р.	170.0
07.04.1995 р.	30.04.1995 р.	150.0
01.05.1995 р.	06.06.1995 р.	96.0
07.06.1995 р.	14.07.1995 р.	75.0
15.07.1995 р.	20.08.1995 р.	60.0
21.08.1995 р.	09.10.1995 р.	70.0
10.10.1995 р.	30.11.1995 р.	95.0
01.12.1995 р.	31.12.1995 р.	110.0
01.01.1996 р.	03.03.1996 р.	105.0
04.03.1996 р.	25.03.1996 р.	98.0
26.03.1996 р.	31.03.1996 р.	90.0
01.04.1996 р.	07.04.1996 р.	85.0
08.04.1996 р.	24.04.1996 р.	75.0
25.04.1996 р.	21.05.1996 р.	70.0
22.05.1996 р.	06.06.1996 р.	63.0
07.06.1996 р.	01.07.1996 р.	50.0
02.07.1996 р.	09.01.1997 р.	40.0
10.01.1997 р.	07.03.1997 р.	35.0
08.03.1997 р.	25.05.1997 р.	25.0
26.05.1997 р.	07.07.1997 р.	21.0
08.07.1997 р.	04.08.1997 р.	18.0
05.08.1997 р.	31.10.1997 р.	16.0
01.11.1997 р.	14.11.1997 р.	17.0
15.11.1997 р.	23.11.1997 р.	25.0
24.11.1997 р.	05.02.1998 р.	35.0
06.02.1998 р.	17.03.1998 р.	44.0
18.03.1998 р.	20.05.1998 р.	41.0
21.05.1998 р.	28.05.1998 р.	45.0
29.05.1998 р.	06.07.1998 р.	51.0
07.07.1998 р.	20.12.1998 р.	82.0
21.12.1998 р.	04.04.1999 р.	60.0
05.04.1999 р.	27.04.1999 р.	57.0
28.04.1999 р.	23.05.1999 р.	50.0
24.05.1999 р.	31.01.2000 р.	45.0
01.02.2000 р.	23.03.2000 р.	35.0
24.03.2000 р.	09.04.2000 р.	32.0
10.04.2000 р.	14.08.2000 р.	29.0
15.08.2000 р.	09.03.2001 р.	27.0
10.03.2001 р.	06.04.2001 р.	25.0
07.04.2001 р.	10.06.2001 р.	21.0
11.06.2001 р.	08.08.2001 р.	19.0
09.08.2001 р.	09.09.2001 р.	17.0
10.09.2001 р.	09.12.2001 р.	15.0
10.12.2001 р.	10.03.2002 р.	12.5
11.03.2002 р.	03.04.2002 р.	11.5
04.04.2002 р.	04.07.2002 р.	10.0
05.07.2002 р.	04.12.2002 р.	8.0
05.12.2002 р.	08.06.2004 р.	7.0
09.06.2004 р.	06.10.2004 р.	7.5
07.10.2004 р.	08.11.2004 р.	8.0
09.11.2004 р.	09.08.2005 р.	9.0
10.08.2005 р.	09.06.2006 р.	9.5
10.06.2006 р.	31.05.2007 р.	8.5
01.06.2007 р.	31.12.2007 р.	8.0
01.01.2008 р.	29.04.2008 р.	10.0
30.04.2008 р.		12.0

На замовлення Вісника НБУ матеріал підготовлено працівниками департаменту монетарної політики
Національного банку України.

АННОТАЦИИ

Владимир Мищенко. Пути преодоления финансово-экономического кризиса в Украине.

Изложены причины возникновения финансово-экономического кризиса, охарактеризованы риски развития экономики Украины в условиях глобальной нестабильности, рассмотрены основные направления реализации денежно-кредитной политики Национального банка Украины с целью преодоления последствий кризиса.

Роман Подвысоцкий. Валерий Гейц: “Катализатором финансового кризиса в Украине был мировой кризис, но значительная часть предпосылок имеет внутреннее происхождение”.

Заметки из лекции академика — секретаря отделения экономики Национальной академии наук Украины Валерия Гейца “Мировой финансовый кризис и его ожидаемые последствия для Украины”, с которой ученый выступил перед преподавателями и аспирантами Киевского национального экономического университета им. Вадима Гетьмана.

Индексы потребительских цен и цен производителей промышленной продукции в Украине за 1991–2008 гг.

Основные макроэкономические показатели развития Украины в декабре 2002–2008 годов.

Елена Береславская. Факторы курсовой нестабильности в Украине.

Исследуются причины девальвации гривни во время финансового кризиса. Приводятся первоочередные меры по стабилизации ситуации на валютном рынке Украины.

Фарид Гусейнов. Экономико-правовое регулирование ипотечных отношений в Азербайджане.

Анализируются проблемы ипотечного кредитования в Азербайджанской Республике, в частности, недостатки законодательства об ипотеке и налогах, процесса обращения взыскания, механизма секьюритизации ипотечных активов.

Рынок государственных ценных бумаг Украины в декабре 2008 года.

Основные монетарные параметры денежно-кредитного рынка Украины в декабре 2008 года.

Объемы кредитов, предоставленных Национальным банком для поддержания ликвидности банков Украины, средневзвешенная процентная ставка по кредитам, предоставленным Национальным банком для поддержания ликвидности банков Украины, процентные ставки банков по кредитам и депозитам в национальной валюте, динамика роста денежной массы по состоянию на 01.01.2009 г.

Официальный курс гривни к евро, доллару США и российскому рублю в 2008 г., установленный Национальным банком Украины.

Официальный курс гривни к иностранным валютам, устанавливаемый Национальным банком Украины один раз в месяц (за декабрь 2008 года).

Официальный курс гривни к иностранным валютам, устанавливаемый Национальным банком Украины ежедневно (за декабрь 2008 года).

Динамика учетной ставки НБУ в 1992–2008 гг.

Леонид Щукін. Создание позитивного имиджа банковской системы в условиях кризиса.

Акцентируется внимание на том, что имиджевые PR-мероприятия, которые практикуют банки, не всегда являются лучшим способом продвижения их имиджа. Намного эффективнее действует качественное информационное сопровождение работы банков на рынке, обеспечение прозрачности учреждения для вкладчиков.

Основные показатели деятельности банков Украины на 1 января 2009 года.

Динамика финансового состояния банков Украины на 1 января 2009 года.

Официальный список банков Украины, включенных в Государственный реестр банков.

Официальный список банков Украины, включенных в Государственный реестр банков, по состоянию на 1 января 2009 года.

Банки, исключенные из Государственного реестра банков Украины (24.06.1992 г. — 01.01.2009 г.).

Елена Костюк. Проблемы монетарной коммуникации в контексте перспектив реализации инфляционного таргетирования.

Исследуются общие подходы центральных банков экономически развитых стран к формированию коммуникационной стратегии, дана оценка ее эффективности, представлены отдельные рекомендации по формированию принципов коммуникационной стратегии НБУ на этапе перехода к инфляционному таргетированию.

Александр Заец. Плюсы и минусы карточного бизнеса в Украине.

Заметки с конференции “Национальная система массовых электронных платежей. Новейшие технологии для реализации государственных и корпоративных проектов”, состоявшейся в Национальном банке Украины.

Наталья Лапко. Система электронных платежей НБУ в 2008 году.

Анализ структуры и основных результатов работы Системы электронных платежей НБУ в 2008 году.

Владимир Харченко, Роман Капралов. Банковские платежные карточки: предпосылки создания Единого национального платежного пространства в Украине.

Анализируются процессы глубокого взаимодействия национальных финансовых систем, создание Единой платежной зоны евро — SEPA, рассматривается перспектива создания в Украине единого национального платежного пространства.

Андрей Журков. Национальная система массовых электронных платежей: обзор развития в четвертом квартале 2008 года.

Обзор развития НСМЭП в четвертом квартале 2008 года в сравнении с аналогичными показателями 2007 года.

О выпуске в обращение юбилейной монеты “975 років м. Богуслав”.

Официальное сообщение о выпуске в обращение и нумизматическое описание памятной монеты номиналом 5 гривень, посвященной 975-летию города Богуслава на Киевщине. Фотоизображение аверса и реверса монеты.

О выпуске в обращение памятной монеты “Храмовий комплекс у с. Буки”.

Официальное сообщение о выпуске в обращение и нумизматическое описание памятной монеты номиналом 10 гривень, посвященной созданию в 2007 году в селе Буки Сквирского района Киевской области православного соборного комплекса. Фотоизображение аверса и реверса монеты.

Михаил Зверьяков, Светлана Науменкова. “Монетарная политика Национального банка Украины: современное состояние и перспективы изменений”.

Рецензия на новую книгу “Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін”, изданной под научной редакцией Председателя НБУ Владимира Стельмаха.

Людмила Патрикац. Украинские вузы интегрируются в мир.

Сообщение о торжественном заседании в Университете банковского дела НБУ по случаю присоединения университета к Сети университетов Черноморского региона.

ANNOTATIONS

Volodymyr Mischenko. *Ways for overcoming the financial and economic crisis in Ukraine.*

Set forth are the causes of the financial and economic crisis, identified are the risks to development of the Ukrainian economy in the context of global instability, considered are the fundamental objectives of the NBU monetary policy with the view of overcoming the crisis consequences.

Roman Pidvysotskyi. *Valerii Heiets: 'The world crisis acted as a catalyst for the financial crisis in Ukraine, a substantial portion of the preconditions, however, being of a domestic nature'.*

Notes from the lecture on the world financial crisis and its expected consequences for Ukraine delivered by academician and secretary at the Economic Department of the National Academy of Sciences Valerii Heiets for teachers and graduate students of the Vadym Hetman Kyiv National Economic University.

Consumer price and industrial producer price indices in Ukraine in 1991 – 2008.

Major macroeconomic indicators of the development of Ukraine in December 2002 – 2008.

Olena Bereslavska. *Factors of exchange rate instability in Ukraine.*

Discussed are the causes of the devaluation of the hryvnia during the financial crisis. Given are the urgent measures to stabilize the financial market of Ukraine.

Farid Huseinov. *Economic and legal regulation of mortgage relations in Azerbaijan.*

Discussed are problems of mortgage crediting in Azerbaijan, particularly, shortcomings of legislation on mortgage and taxes, charging process, and mortgage assets securitization.

Government securities market in Ukraine in December 2008.

Major monetary parameters of the monetary market of Ukraine in December 2008.

Volumes of NBU credits for support of banks' liquidity, average weighted interest rates on NBU credits for support of banks' liquidity, interest rates of banks on national currency loans and deposits, dynamics of money supply growth as of 1 January 2009.

Official exchange rate of hryvnia against Euro, US dollar, and Russian ruble established by the NBU in 2008.

Official exchange rate of hryvnia against foreign currencies established monthly by the National Bank of Ukraine (in December 2008).

Official exchange rate of hryvnia against foreign currencies established daily by the National Bank of Ukraine (in December 2008).

NBU discount rate dynamics in 1992 – 2008.

Leonid Schukin. *Creating a positive image of the banking system during the crisis.*

Emphasized is the fact that the PR campaigns conducted by banks are not always the best way for promoting their image. It is much more efficient to provide information about bank operation on the market and to ensure bank transparency for depositors.

Major indicators of Ukrainian banks' activities at 1 January 2009.

Dynamics of the financial performance of Ukrainian banks as of 1 January 2009.

Official list of banks included in the State Register of Banks.

Official list of Ukrainian banks included in the State Register of Banks as of 1 January 2009.

Banks excluded from the State Register of Banks (from 24 June 1992 to 1 January 2009).

Olena Kostiuk. *Monetary communication problems in the context of prospects for implementing inflation targeting.*

Studied are the general approaches adopted by the central banks of developed economies to communication strategy development. Provided is the assessment of communication strategy efficiency, made are some recommendations to developing NBU communication strategy principles during the period of transition to inflation targeting.

Oleksandr Zaiets. *Advantages and disadvantages of payment card business.*

Notes from the conference 'The National System of Mass Electronic Payments. State-of-the-art technologies for implementing government and corporate projects' held at the NBU.

Natalia Lapko. *The NBU System of Electronic Payments in 2008.*

Discussed is the structure and results of the System of Electronic Payments operation in 2008.

Volodymyr Kharchenko, Roman Kapralov. *Bank cards: preconditions for creation of the Single national payments environment in Ukraine.*

Discussed are close cooperation of national financial systems, creation of the Single Euro Payments Area (SEPA). Considered are prospects for creation of the Single national payments environment in Ukraine.

Andrii Zhurkov. *The National System of Mass Electronic Payments: review of the development in the fourth quarter of 2008.*

Given is the review of the development of the NSMEP in the fourth quarter of 2008 in comparison with the respective period of 2007.

Putting into circulation the commemorative coin "975 Years of the Town of Bohuslav".

Official report on putting into circulation the 5 hryvnia commemorative coin dedicated to 975 years of the Town of Bohuslav in Kyiv region. The photos of the coin obverse and reverse are given.

Putting into circulation the commemorative coin "Church Complex in the Village of Buky".

Official report on putting into circulation the 10 hryvnia commemorative coin dedicated to the construction of the Orthodox Church Complex in the village of Buky (Skvyra raion (district), Kyiv region) in 2007. The photos of the coin obverse and reverse are given.

Mykhailo Zvieriakov, Svitlana Naumenkova. *Monetary policy of the National Bank of Ukraine: current state and prospects of changes.*

The review of a new book *Monetary Policy of the National Bank of Ukraine: Current State and Prospects of Changes* by NBU Governor Volodymyr Stelmakh.

Liudmyla Partikats. *Ukrainian higher educational institutions join the University Network.*

Information about the meeting held in the NBU Banking University on the occasion of its joining the University Network of the Black Sea region.